Concordança del participi i aspecte intern en el català de Mallorca

SEBASTIÀ SALVÀ I PUIG

Treball Final de Màster

Màster Interuniversitari
de Ciència Cognitiva
i Llenguatge
(CCiL)

Director:
JAUME MATEU FONTANALS (UAB)

Barcelona, 9 de setembre de 2015

AGRAÏMENTS

En primer lloc, voldria agrair a Jaume Mateu que, des de la meva arribada a la UAB ara fa just un any, m'hagi acollit tan generosament com a alumne seu i m'hagi donat l'oportunitat de dur a terme aquest Treball Final de Màster sota la seva direcció. Són ja incomptables les hores que hem compartit al seu despatx tractant temes de la interfície lèxic-sintaxi, i en les quals m'ha recomanat lectures i més lectures, sempre profitoses, per tal d'ampliar els meus coneixements sobre la matèria. El tracte de cordialitat i companyonia que sempre m'ha oferit ha fet que em senti a la UAB com a casa meva.

Així mateix, he de fer un reconeixement molt especial a Joana Rosselló: si no fos per ella, no m'hauria engrescat a matricular-me al màster de CCiL, en un moment difícil de la meva vida acadèmica/professional. No li'n podré estar mai prou agraït, com tampoc per les extraordinàries lliçons de Sintaxi que ens va donar, a mi i als meus companys, a la UB. Sempre que he tingut dubtes sintàctics o que he necessitat algun llibre de Lingüística, ha estat ben amatent per a ajudar-me a resoldre'ls o per a facilitar-me'l.

Un altre agraïment ha d'esser per a Anna Gavarró, qui, en les seves classes sobre adquisició del llenguatge (a Fonaments i Estructura del Llenguatge), va tornar a despertar en mi l'interès pel fenomen de la concordança del participi en el català de Mallorca. El tema a desenvolupar per al TFM deixava d'esser, de cop en sec, una preocupació.

Tampoc no podria oblidar-me de la meva tutora dins el màster, Natàlia Català. Primer, des de la distància, i després, des de la proximitat de les seves classes de Qüestions de Semàntica Lèxica a la URV, sempre ha estat disposada a ajudar-me en les qüestions burocràtiques relacionades amb el màster.

D'altra banda, estic profundament agraït al professor Jaume Guiscafrè (UIB), el qual em va facilitar en versió digital totes les *Rondalles mallorquines* replegades i publicades per mossèn Alcover, i, així mateix, a la professora Toni Martí (UB) i a Montse Nofre (del Servei de Tecnologia Lingüística de la UB), que em van ajudar a processar-les informàticament per tal d'etiquetar-les gramaticalment. La utilitat que n'he tret i que en podré treure és majúscula.

Moltes gràcies també a tots els professors d'aquest màster per les seves magnífiques lliçons, i especialment a Sergi Balari, Cedric Boeckx, Gemma Celestino, Eulàlia Bonet, Josep M. Brucart, Teresa Cabré, M. Teresa Espinal, José E. García Albea, M. Lluïsa Hernanz, Wolfram Hinzen, Carme Picallo, Josep Quer, Jaume Solà i Marc van Oostendorp, sempre disposats a atendre'm per a resoldre dubtes.

Mil gràcies a Nicolau Dols (UIB): les seves classes de Fonologia, el curs 2000-2001, eren una premonició del que aquest curs 2014-2015 ha estat una realitat.

Un sentit agraïment també per als meus companys i amics del màster, amb els qui he compartit tants de moments, fent-nos sempre costat i gaudint del que apreníem i del que vivíem, en una ciutat nova per a molts de nosaltres: Barcelona!

I, sobretot, milions i milions de gràcies als meus pares, Joan i Catalina, i a la meva germana, Margarida, per estimar-me tant i tant, i per haver-me ajudat sempre, molt especialment en un moment en què vaig decidir de redreçar el rumb de la meva vida. Sé que sempre us tindré al meu costat.

ÍNDEX

pàg.

1. INTRODUCCIÓ 4

2. VALORACIÓ TRADICIONAL DE LA CP AMB L'OBJECTE *IN SITU*. CRÍTICA A AQUESTA VALORACIÓ 9

3. PRIMERA APROXMACIÓ A LA LEGITIMACIÓ DE LA CP AMB L'OBJECTE *IN SITU*: TELICITAT? 12

4. TRACTAMENT DE LA CP I DEL MOVIMENT DE L'OBJECTE DINS EL MARC DE LA GGT 15

5. APLICACIÓ D'ALGUNES PROPOSTES NEOCONSTRUCCIONISTES A LES DADES DE LA CP EN EL CATALÀ DE MALLORCA 19

5.1. Introducció: projeccionisme i neoconstruccionisme 19

5.2. El model exoesquelètic de Borer (2005) 21

5.2.1. Presentació del model 21

5.2.2. Crítica al model de Borer (2005) 28

5.2.3. Aplicació del model de Borer (2005) a les dades de la CP en el català de Mallorca 29

5.3. El model nanosintàctic i descomposicional de Ramchand (2008) 34

5.3.1. Presentació del model 34

5.3.2. L'(a)telicitat a Ramchand (2008) 38

5.3.3. Aplicació del model de Ramchand (2008) a les dades de la CP en el català de Mallorca 42

5.4. Les aportacions de Jaque (2014) per a l'anàlisi de l'estativitat i la seva utilitat a l'hora d'aplicar-les a la CP en mallorquí 45

6. APLICACIÓ DE LA TEORIA DE MACDONALD (2009) SOBRE L'ASPECTE INTERN AL MODEL DE BORER (2005) I A LES DADES DE LA CP EN MALLORQUÍ 50

6.1. L'adjunt duratiu i l'adjunt de lapse temporal amb predicats tèlics i atèlics 51

6.2. El comportament aspectual dels plurals escarits i dels noms de massa ... 53

6.3. El problema de les construccions transitives tèliques amb noms de massa (i CP) 56

7. CONCLUSIONS 57

8. RECERCA FUTURA 62

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES 64

1. INTRODUCCIÓ

Si hi ha un fenomen gramatical que, en el si de les llengües romàniques, presenta una especial variació —no sols interlingüística, sinó interdialectal— és el de la *concordança del participi (passat o passiu)* —d'ara endavant, CP— amb l'argument intern de la predicació —ço és, amb l'objecte directe d'una oració transitiva o amb el subjecte d'una oració inacusativa—, especialment en els *temps composts* de la veu activa,[1] formats pel verb auxiliar *haver* (o també *ésser/ser/esser*, en les construccions inacusatives d'alguns parlars) més el participi (una forma impersonal o no finita del verb principal, d'aspecte perfectiu, la qual, com els adjectius, pot presentar variació flexiva de gènere i nombre: *cantat/cantada/cantats/cantades*).

El castellà només admet —de fet, exigeix— la CP en les construccions passives (1.*a*), i també en les construccions de participi absolut (1.*b*) i en les oracions copulatives com la d'(1.*c*), però la rebutja sistemàticament en els temps composts de la veu activa (1.*d-j*):

(1) *a.* Las niñas fueron {peinadas/*peinado}.
b. Una vez {llegadas/*llegado} las niñas, María estuvo por fin tranquila.
c. Las niñas ya están {peinadas/*peinado}.
d. María ya ha {llegado/*llegada}.
e. María ha {peinado/*peinadas} a las niñas.
f. María las ha {peinado/*peinadas}.
g. María se ha {peinado/*peinada}.
h. Las niñas que María ha {peinado/*peinadas}.
i. ¿A qué niñas ha {peinado/*peinadas} María?
j. A LAS NIÑAS, he {peinado/*peinadas}.

Per contra, l'italià estàndard admet la CP no sols en les oracions passives (2.*a*), sinó també en les inacusatives (2.*b*), amb els clítics d'acusatiu de 3a persona (obligatòria-

[1] Els temps verbals composts del català són els següents (d'acord amb la nomenclatura establerta en l'Acord de la Secció Filològica de l'IEC de 17 de maig de 2002): en mode indicatiu, els temps de perfet (*he cantat*), passat anterior (*hagué cantat*, o la forma perifràstica *va haver cantat*), plusquamperfet (*havia cantat*), futur perfet (*haurà cantat*) i condicional perfet (*hauria cantat*); en mode subjuntiu, els temps de perfet (*hagi cantat*) i plusquamperfet (*hagués cantat*); i, finalment, les formes impersonals o no finites de l'infinitiu perfet (*haver cantat*) i del gerundi perfet (*havent cantat*).

En alguns dialectes (mallorquí i parlars del nord del Principat), encara hi podríem afegir els anomenats *temps sobrecomposts* (o *supercomposts*), com els que trobam, p. ex., a *Una vegada m'he hagut {pres/presa} sa pastilla, m'he trobat millor*; *Quan ell s'ho haurà hagut pensat, ja serà tard* (exemples adaptats de Pérez Saldanya, 2002); *Quan va haver hagut arribat, se va dutxar* (exemple adaptat de Solà i Pujols, 2002); *Idò quan ha vengut a comprar-ho, ja ho he hagut venut!*. Aquests temps apareixen exclusivament amb predicats tèlics (preferentment agentius) (cf. **Quan ha hagut mandrejat, ha anat al llit*); concretament, en subordinades temporals que designen situacions immediatament anteriors a les designades per l'oració principal (Pérez Saldanya, 2002, i Solà Pujols, 2002) o també, com s'esdevé en el darrer exemple, en oracions principals que designen situacions immediatament anteriors a les designades per la subordinada. Aquestes construccions (segons Ruaix, «feixugues» i, per això mateix, evitades pels escriptors) són vives no sols al nord del Principat (com recullen els esmentats autors), sinó també a Mallorca (Moll, 1975).

ment) (2.*c*), inclòs *ne* (2.*d*), amb els clítics de 1a i 2a persona (opcionalment) (2.*e*), amb els clítics reflexius o recíprocs (2.*f*), i en les oracions passives pronominals (2.*g*). Emperò, i a diferència del francès, l'italià estàndard no manifesta CP en els casos de moviment *qu-* (2.*h-i*). Els següents exemples són de Belletti (2006):

(2) *a.* Maria è {stata assunta / *stato assunto}.
b. Maria è {partita/*partito}.
c. L'$_{FEM}$ ho {vista/*visto}; Le ho {viste/*visto}; Li ho {visti/*visto}.
d. Ne ho {comprate/*comprato} molte.
e. {Mi/ti} ha {vista/visto}; {Ci/vi} ha {viste/visti/visto}.
f. Mi sono guardata allo specchio; Ci siamo guardate allo specchio.
g. Ultimamente si sono {construite/*construito} molte case.
h. I libri che ho {letto/*letti}.
i. Quanti libri hai {letto/*letti}?

El francès, per la seva banda, accepta la CP en les oracions passives (3.*a*), en aquelles oracions inacusatives que agafen com a auxiliar *être* (incloses les oracions reflexives) (3.*b-c*) i també, però només opcionalment, quan l'objecte es desplaça —ja sigui per cliticització (3.*d*) o fins i tot, a diferència de l'italià estàndard actual, per moviment *qu-* (3.*e-f*). Ara bé, contràriament al que s'esdevé en italià, el francès rebutja la CP amb el clític partitiu *en* (3.*g*). Els següents exemples són també de Belletti (2006):

(3) *a.* Ces sottises ont été faites par les élèves de cinquième.
b. Elles sont venues.
c. Elles se sont reprises.
d. Ces sottises, Jean ne les a jamais {faites/fait}.
e. Voilà les sottises que Jean n'aurait jamais {faites/fait}.
f. Combien de fautes a-t-elle {faites/fait}?[2]
g. Il en a {repeint/*repeintes} deux.

El català, per la seva banda, també exigeix la CP en les oracions passives (4.*a*). Pel que fa als temps composts de la veu activa, cal tenir present, d'entrada, que el català estàndard i la major part de varietats dialectals, avui, empren sistemàticament l'auxiliar *haver* (fins i tot en les construccions inacusatives), i que només fan la CP amb els clític acusatius de 3a persona (4.*b*) i amb el clític partitiu *en* (4.*c*). Amb tot, d'acord amb Rosselló (2002), es tracta d'un fenomen en recessió, que sembla opcional per a uns parlants i inexistent per a altres (*v.* la n. 3).

(4) *a.* La pena de mort fou {declarada/*declarat} il·legal.
b. L'$_{FEM}$ he {vista/vist}; Les he {vistes/vist}; Els he {vist/vist(o)s}.

[2] És molt interessant el contrast interpretatiu que s'aprecia a (3.*f*), segons hi hagi o no CP. Quan n'hi ha, hom pressuposa un conjunt de faltes específiques, mentre que no hi ha necessàriament tal pressuposició quan no es fa la CP. Aquest contrast —observat ja per Obenauer (1992, 1994) i Déprez (1998), *apud* Belletti (2006)— ens fa pensar, com defensarem més endavant per al mallorquí, que l'estructura sintàctica que hi subjau és diferent segons hi hagi o no CP.

c. N'he {comprada/comprat} una, de tele; N'he {comprades/comprat} dues, de butaques; N'hem {comprats/comprat} dos, de cotxes.

Ara bé, en el català de Mallorca, a diferència d'altres dialectes catalans, la CP amb els clític acusatius de 3FEM.SG i 3FEM.PL és un fenomen ben viu; de fet, obligatori (molt especialment amb el clític de 3FEM.SG). En canvi, amb el clític *en* i, sobretot, amb el de 3MASC.PL, la CP sí que seria un fenomen més opcional i en recessió:[3]

(5) *a.* L'$_{FEM}$ he {vista/*vist}.
b. Les he {vistes/?vist}.
c. Els he {?vists/vist}.
d. N'has {menjada/menjat} massa, de sobrassada.
e. N'heu {menjades/menjat} tres perhom, de figues.
f. Que no n'hem {menjats/menjat} a bastament, avui, de confits?

D'altra banda, d'acord amb Rosselló (2002), el mallorquí també admet la CP en altres construccions, si bé en aquests casos es tracta d'un fenomen en declivi, cada cop més opcional:[4]

(6) *a.* Amb clítics acusatius de 1a i 2a persona: *Ja m'ha {pentinada/pentinat}*; *Ja t'he {pintada/pintat}.*
b. Amb clítics reflexius «acusatius»: *M'he {pessigada/pessigat}*; *Ja t'has {dutxa-*

---

[3] Descriptivament, s'observa que el clític de 3FEM.SG és el que més afavoreix la CP (en mallorquí, com acabam de dir, és obligatòria); a continuació vindria 3FEM.PL. Tret de gent gran, és difícil sentir la concordança en 3MASC.PL. D'aquí que Rosselló (2002) arribi a la conclusió que, per al català, almenys sincrònicament, i fins i tot en mallorquí, la concordança no és en gènere (i nombre), sinó en femení.

Temptativament, una explicació podria esser la següent. En català (a diferència del castellà, on no hi ha elisió davant vocal: *Lo he visto*; *La he visto*), el fenomen fonològic de l'*elisió davant vocal* fa que els clítics *el* (o *lo*) i *la* es neutralitzin en *l'*, i això és, precisament, el que s'esdevé davant l'auxiliar *haver* dels temps composts, per la qual cosa la contribució de la CP és fonamental per a poder recuperar el referent i distingir *L'$_{MASC}$ he vist* de *L'$_{FEM}$ he vista*, que si no fos per la CP es pronunciarien igual (en aquesta mateixa línia, *v.* Ruaix 1985).

En canvi, el clític de 3MASC.PL (*els*), acabat en consonant, no canvia de forma davant vocal i, doncs, per si sol permet ja d'identificar el referent, per la qual cosa la CP seria redundant. ?*Els he vists* (forma recomanada per la normativa) és, en la parla espontània (fins i tot del mallorquí actual), totalment residual, enfront de *Els he vist*. Per aquesta mateixa raó, en català no mallorquí, *Les he vistes* (amb clític de 3FEM.PL i CP) és una forma en reculada, enfront de *Les he vist*. Amb tot, *Les he vistes* no és tan residual com ?*Els he vists*, per ventura per analogia (i manteniment de la uniformitat del paradigma) amb *L'he vista*; de fet, en mallorquí, és encara més freqüent *Les he vistes* que no pas ?*Les he vist*, tal vegada no sols per mantenir la unitat de paradigma amb *L'he vista*, sinó també per analogia amb la forma col·loquial i no normativa *Els*$_{FEM}$ *he vistes,* on la CP torna a esdevenir necessària per a recuperar el referent i distingir aquesta forma de *Els*$_{MASC}$ *he vist.*

En mallorquí, com es pot observar a (5.*d-f*), la CP amb el clític partitiu *en* és no obligatòria, però sí opcional. A més, si la nostra introspecció no ens traeix, com que *en* és invariable i no permet recuperar el referent, la CP es pot produir tant en femení (singular i plural) com, crucialment, en masculí (plural) (5.*f*), a diferència de ?*Els he vists* (avui en franca reculada). Segons Ruaix (1985), l'opcionalitat de la CP amb *en* s'explicaria perquè, normalment, el gènere del mot al qual substitueix ja ens ve expressat per algun altre element quantitatiu (p. ex.: *N'he rebut una*).

[4] En els exemples de (6.*b-e*), és encara possible, entre la gent major d'alguns pobles, d'emprar l'auxiliar *esser.* Es tracta també d'un fenomen en clara recessió.

da/dutxat}; *Encara no s'ha {arreglada/arreglat}.*

c. Ergatives inherents: *Que vos heu {mortes/mort}?*; *Ja se n'ha {penedida/penedit}.*

d. Passives pronominals: *Aquelles cases no s'han {venudes/venut}.*

e Inacusatives amb verbs de direcció inherent: *Com és que no has {venguda/vengut}?*; *Ja ha {tornada/tornat}?*

f. Moviment *qu-* (frases relatives, interrogatives, exclamatives i amb focus contrastiu): *Ses que jo he {empeltades/empeltat} van ben bones, de figueres*; *Quantes fotos has {fetes/fet}?*; *Quines cosotes més lletges, que m'ha {dites/dit}!*; *NA MARIA, he {vista/vist}, i no en Joan.*

Com diuen Gavarró i Fortón (2014), tot això fa que el català de Mallorca sigui, avui, una de les varietats romàniques més proclius a la CP. Ara bé, encara n'hi ha més: i és que en mallorquí, de manera semblant a alguns dialectes del sud d'Itàlia (com l'altomurà; p. ex.: *Diego {ha/è} {aperta/*aperto} la porta*), hi ha un altre cas en què pot tenir lloc, opcionalment, la CP: quan un SD/SN ple i amb la funció de CD es troba *in situ* (ço és, en la seva posició canònica postverbal). Els següents exemples estan extrets de les *Rondalles mallorquines* replegades per mossèn Alcover (1862-1932):[5]

---

[5] Com ja he esmentat a l'encapçalament d'aquest treball, vull donar les gràcies al professor Jaume Guiscafrè (UIB) que em facilitàs en versió digital totes les rondalles (incloent-hi les contarelles, llegendes, tradicions i coverbos) replegades i publicades per mossèn Alcover, i, així mateix, a la professora Toni Martí (UB) i a Montse Nofre (del Servei de Tecnologia Lingüística de la UB) que les processassin informàticament amb un *POS tagger* (*Part-of-speech tagger*) per tal d'etiquetar-les gramaticalment de manera automàtica, d'acord amb un sistema de probabilitats estatístiques. Prèviament, la meva tasca va consistir a eliminar els guionets de final de ratlla i les notes a peu de pàgina, i unir totes les rondalles una per una per tal de conformar un total de deu fitxers de text pla (en format TXT), que després vaig preprocessar amb l'objectiu d'aïllar tots els mots (o *tokens*) respecte dels signes de puntuació contigus, així com també respecte de bona part de les formes proclítiques i enclítiques a què estaven units gràficament. El resultat final, després de processar cada fitxer per al seu etiquetatge gramatical, és un corpus (dividit en deu fitxers TXT) en forma de llistat, en el qual les rondalles es poden llegir verticalment (mot a mot, de dalt a baix); i, al costat de cada mot o *token*, hi apareix el lema (ço és: la forma sense flexionar), la seva categoria gramatical i un nombre que indica la probabilitat d'encert. Com a exemple, vegem-ne la següent frase —que es correspon amb el començament de (7.*a*)—:

(i) Per per SPS00 0.999933
això això PD0NS000 1
he haver VAIP1S0 1
pensada pensar VMP00SF 0.0720498
una un DI0FS0 0.95854
cosa cosa NCFS000 1
: : Fd 1

El verb auxiliar *haver* apareix amb l'etiqueta «VA» (p. ex.: per a la forma *he*, «VAIP3S0» significa 'verb, auxiliar, indicatiu, present, 3a persona, singular, sense gènere'); el verb copulatiu/auxiliar *ser/ésser/esser* apareixeria amb l'etiqueta «VS»; i el participi, apareix com a «VMP» ('verb, principal (anglès: *main*), participi'), p. ex.: *cantat* («VMP00SM», '[...] participi, singular, masculí'), *cantada* («VMP00SF», '[...] participi, singular, femení'), *cantats* («VMP00PM», '[...] participi, plural, masculí'), *cantades* («VMP00PF», '[...] participi, plural, femení'). D'aquesta manera, es poden fer cerques automàtiques amb l'objectiu de trobar, per exemple, frases amb temps verbals composts, participis concordats, determinar si se selecciona un auxiliar o un altre...

En el present treball no hem tingut encara ocasió d'explotar totes les possibilitats que aquest

(7) *a*. Per això he pensada una cosa: fer-vos hereus per parts iguals i no parlar-ne pus.
b. No havia presa cap rabiada tan grossa mai.
c. Jo no t'he tocada sa mel!
d. [Es qui demostri més destreses] haurà guanyada s'acció.
e. Ell, com mous un peu, s'altre ja ha posada rel!
f. Ja se n'hi anà, escoat i morrotós, es drac, com hagué sentides aquestes comandacions!
g. Aquella fada els havia seguits es passos.
h. S'ha rentades ses mans, i ha brollat blat i xeixa; s'ha rentats es peus, i han brollat peixos.[6]

Les frases de (7) presenten, totes elles, CP amb el CD postverbal. Ara bé, com ja hem dit, en el mallorquí actual, la CP amb l'objecte *in situ* és un fenomen en recessió: hi ha parlants joves que no la fan; i els parlants que la fan, vacil·len entre concordar o no concordar. Ara bé —i aquesta és una observació clau, en la qual es fonamenta tot el present treball—, hi ha casos, com els de (8), en què la CP amb l'objecte *in situ* és, almenys en el català de Mallorca actual,[7] directament inviable (o, si de cas, molt forçada):[8]

(8) *a*. Na Maria sempre ha {temut/*temudes} ses bubotes.
b. En Pere sempre ha {odiat/*odiades} ses persones hipòcrites.
c. Ses patates han {pesat/*pesades} quatre lliures.
d. Això m'hauria {costat/*costades} cent pessetes.
e. Es poal de fems ha {fet/*feta} pudor durant tots es sopar. Du'l-te'n ja!
f. He {cercat/*cercada} sa solució, però no l'he trobada.
g. En Pere ha {empès/*empesa} sa carrossa durant tota sa cercavila.
h. En Martí ha {menat/*menada} sa furgoneta tot es camí.

---

corpus informatitzat ens ofereix, però segur que serà una eina ben útil per a futures recerques (a banda de les possibilitats lexicogràfiques i lexicològiques que ofereix, com, per exemple, per a ordenar per freqüència d'aparició els mots «alcoverians»). En qualsevol cas, deixam constància d'aquesta feina que hem duit a terme, tot aprofitant i aplicant els coneixements adquirits en l'assignatura d'Aplicacions Interdisciplinàries de Conceptes Lingüístics, també d'aquest màster.

[6] Les frases de (7.*h*) són molt interessants perquè ens mostren que, en el català de Mallorca, una frase amb un clític reflexiu «datiu» coindexat amb el subjecte, més un SD complement directe, manté plenament el seu caràcter transitiu i, doncs, fins i tot en temps d'Alcover, l'auxiliar *haver* —cf. (6.*b*), amb clític reflexiu «acusatiu» i, en certs parlars arcaïtzants, auxiliar *esser*; p. ex.: *Me som pessigada*—, i que la CP es produeix amb el CD, a diferència del que passa en italià, on l'auxiliar és *essere* i la CP es produeix amb el subjecte, tret del cas que el CD sigui un clític (d'acord amb Belletti, 2006):

(i) *a*. Maria$_i$ si$_i$ è lavata$_i$ i capelli.
b. [Gianni e Mario]$_i$ si$_i$ sono stretti$_i$ la mano.

(ii) *a*. Maria$_i$ se$_i$ li$_j$ è lavati$_j$.
b. [Gianni e Mario]$_i$ se$_i$ la$_j$ sono stretta$_j$.

[7] Deixam per a futures recerques comprovar si aquesta observació també es compleix en el llenguatge (rondallístic) d'Alcover i en el de la gent del seu temps.

[8] A (8) ens hem limitat a notar la inviabilitat o la poca acceptabilitat d'aquestes construccions amb un asterisc (*); però, com veurem, sota certa coerció pragmàtica, algunes d'aquestes frases podrien esser acceptables.

En aquest treball, ens centrarem precisament en construccions com les de (7) i, així mateix, mirarem d'explicar per què no són possibles, en canvi, les de (8). Abans, però, per tal de cloure el que seria la part introductòria d'aquest treball, consideram escaient que exposem críticament el tractament que ha rebut tradicionalment la CP entre els gramàtics de casa nostra. Això és el que farem en el § 2.

En el § 3 mirarem de fer una primera aproximació a la legitimació de la CP, i ens demanarem si la clau de volta podria esser l'(a)telicitat, si hom considera els contrasts de certes frases que consideram especialment significatives. Amb tot, també apuntarem que hi ha altres frases que ens podrien fer rebutjar aquesta explicació de la CP.

Amb l'objectiu d'intentar resoldre el trencaclosques que ens ofereixen les dades (casos on la CP és possible, casos on no ho és), procedirem, en el § 4, a examinar quin és el tractament (o alguns dels tractaments) que la CP (i el moviment de l'objecte) ha rebut dins el marc teòric de la Gramàtica Generativa Transformacional (GGT), i, en el § 5, ens endinsarem dins alguns dels models neoconstruccionistes que tracten la relació o la interfície lèxic-sintaxi, així com la sintaxi de l'estructura esdevenimental, posant especial èmfasi en el model de Borer (2005), però també en el de Ramchand (2008), i, així mateix, prendrem en consideració les aportacions que Jaque (2014) fa per a l'estativitat. L'objetiu és aplicar aquests models neoconstruccionistes —i la manera que tenen de tractar l'(a)telicitat— a les dades de la CP en el català de Mallorca. Tot seguit, en el § 6 analitzarem la proposta de MacDonald (2009) sobre l'aspecte intern, per tal d'intentar superar alguns dels problemes que el model de Borer (2005) ens havia suscitat en aplicar-hi les dades de la CP en mallorquí.

Finalment, els §§ 7 i 8 els dedicarem, respectivament, a presentar les nostres conclusions i a apuntar alguns aspectes que ens resten pendents de tractar en futures recerques.

2. VALORACIÓ TRADICIONAL DE LA CP AMB L'OBJECTE *IN SITU*. CRÍTICA A AQUESTA VALORACIÓ

Abans d'entrar en una anàlisi més teòrica del fenomen de la CP, com a punt de partida, per tal de situar-lo dins els estudis gramaticals més tradicionals, sembla obligat citar el § 94 de la *Gramàtica catalana* de Fabra (1918), que l'IEC té com a obra normativa:

> «Quan un verb transitiu en un temps compost va acompanyat d'un complement directe, el participi passat pot concordar amb el dit complement o romandre invariable. Ex.: *Havia* REBUT *una carta* o *Havia* REBUDA *una carta.* | *Els nois que havem* TROBAT *o Els nois que havem* TROBATS. | *N'havíem* MENJAT *dues* o *N'havíem* MENJADES *dues*.
>
> És recomanable (si no obligatori) [(el subratllat és nostre)] de fer concordar el participi passat amb el complement directe quan aquest és un pronom personal feble de tercera persona. Ex.: *La carta,* L'HAN COMENÇADA, *però no* L'HAN ACABADA. | *La teva germana,* L'HE SENTIDA *cantar una vegada.* | *On són? — No* ELS *hem* VISTOS. | *On teniu les plomes? —* LES

havem PERDUDES. | *Jo N'he* MENJADA *una, i ell N'ha* MENJADES *tres.*

En canvi, en tots els altres casos és preferible de deixar el participi passat invariable. Ex.: *Ja has* ESCRIT *la carta?* | *La noia que ells han* VIST *és la germana d'en Pere.* | *Quantes caixes has* PORTAT*?* | *Li havien* VENUT *quatre cavalls.* | *Les flors que t'havien* ENVIAT [...]».

Fabra (1956) en fa una valoració prescriptiva idèntica. En canvi, Moll (1975), en el § 160 de la seva gramàtica, no és tan taxatiu:

«En el llenguatge popular és freqüent la concordança constant [sic] del participi amb el complement acusatiu, tant si aquest és pronom dèbil de tercera persona com si no ho és. No es pot dir que tal concordança sigui incorrecta, allà on es troba usada pels escriptors més clàssics, i fins i tot pels literats moderns més eminents, com en aquesta frase de Llorenç Riber: *Un marger havia* TROBADA *una olla plena d'or*».

I en la seva gramàtica històrica, Moll (1952) assenyala el següent (§§ 484 i 485):

«El participi de pretèrit que forma part d'un temps compost, en el català medieval concordava normalment amb el complement directe, i aquest ús es manté encara avui dia en la parla menys influïda pel castellà, com és ara la dels pagesos mallorquins». Emperò, «en el català modern s'ha generalitzat l'ús de la forma única de masculí singular per al participi dels temps composts, és a dir, la falta de concordança d'aquest amb el complement directe, excepte quan el complement és un dels pronoms personals febles *la*, *les*, *los* i *ne* [...]».

Moll, com a bon deixeble d'Alcover, sembla fer-se ressò de les conclusions exposades per aquest en el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906), i que recullen la tesi que ja havia defensat Alcover a *Qüestions de llengua i literatura catalana* (1903):

«I. La concordança del participi ab el terme d'acció dins els temps composts de la veu activa es una lley interna de la llengua catalana que's revela tant dins els monuments escrits de tots els sigles y regions com dins el llenguatge parlat.

II. Devegades falla aqueixa lley, això es, no's fa dita concordança, quan el participi va davant el terme d'acció, per motiu de no atendre el qui parla a si dit terme revestirà la forma masculina o femenina, singular o plural.

III. Fora del cas de la conclusió anterior, l'infracció de la lley de concordança no es una evolució espontania sobrevinguda naturalment dins la nostra llengua, sinó que's deu esclusivament a l'influencia castellana, que desde'l sigle XVI deturpa y violenta l'estructura interna del català.

IV. Els monuments escrits del sigle XVI ençà y l'estat actual de la llengua parlada en les seves diferentes regions demostren que allà ont es més forta l'influencia castellana, més poch s'hi observa la lley de la concordança; y allà ont es més fluixa dita influencia, aquella lley hi es més observada.

V. La lley de concordança s'observa més dins la llengua parlada que dins l'escrita, perque, en parlar, un se deixa dur més de l'instint de la llengua que no quan un escriu.

VI. Les infraccions de la lley de concordança en les persones que no sofreixen gayre l'influencia castellana's deuen a la falta d'estudis gramaticals del català de que sempre hem patit y patim per la nostra desgracia».

Fabra, en el mateix congrés, rebaté la ponència d'Alcover amb aquestes altres conclusions:

> «I. Originariament totes les llengues novo-llatines fan concordar el participi ab el règim directe. (En una oració com *he cantada una cançó*, que significava originariament *tinch cantada una cançó*, tenim: *he* verb, *una cançó* règim directe, *cantada* predicat d'aquest règim; donchs, naturalment: acort de *cantada* ab *cançó*.)
>
> II. Més tard, quan la combinació sintàctica verb-predicat (*he cantada*) passa a esser un temps (el perfet del verb *cantar*), llavors la flexió del participi tendeix a desaparèixer, es a dir, se tendeix a donar una forma *única* al temps compost (*HE CANTAT una cançó,* com *HE CANTAT un cant*), exactament com en els temps simples (*CANTEM una cançó,* com *CANTEM un cant*).
>
> III. Aquesta tendència's manifesta en *totes* [sic] les llengues, sobre tot quan el participi precedeix el règim: en *cap d'elles* [sic] l'acort del participi y del règim es obligatori en tots els casos [...]. Es una afirmació gratuita l'atribuir esclusivament a l'influencia castellana'l pas del participi constantment flexible del català antich (*he cantada una cançó*), a participi generalment no flexible (*he cantat una cançó*).
>
> IV. Donat l'estat actual de la llengua, creyem que pot tant sols considerarse obligatori l'acort del participi ab el règim directe quan aquest es un pronom de tercera persona o la partícula *ne* [...]».

L'explicació de Fabra és la que repetiran autors com Ruaix (1985) i Badia (1994). De *Habeo [epistolam scriptam]* (literalment, 'tenc la carta escrita', en el sentit de 'tenc escrita la carta'), que era una «perífrasi» que expressava el resultat present d'una acció anterior, es passà a *[He escrit] la carta,* on *haver* (inicialment, 'tenir', 'posseir') esdevingué un verb auxiliar i el participi es desplaçà vers aquell tot formant una unitat verbal. Tanmateix, segons Badia (1994), «en la història de les llengües els processos evolutius són lents [...]; si la marxa vers la reducció [...] era inexorable, això no era sense que s'anessin mantenint construccions concertades, més o menys fossilitzades», de manera molt destacada en els parlars baleàrics.

Loporcaro (1998) es mostra molt crític amb aquesta explicació tradicional (que es remunta ja a Diez, 1843, i a Bastin, 1889), segons la qual, la presència de CP amb l'objecte *in situ* en alguns dialectes és senyal de la perdurabilitat de la construcció resultativa llatina, mentre que la manca de CP indicaria la gramaticalització del temps compost. Aquesta tesi, segons Loporcaro, és incompatible amb l'ambigüitat que es troba en construccions com *Le scarpe, le ho slacciate* ('Les sabates, les tenc desfermades' o 'Les sabates, les he desfermades'); aquests dialectes, a més, tenen l'auxiliar *haver* per a verbs intransitius, la qual cosa demostra clarament que sí que posseeixen veritables temps composts. Tampoc no és el cas que la manca de CP impliqui directament la presència d'un temps compost: en els dialectes ticinesos, les construccions resultatives fan o no CP segons que l'objecte precedesqui o seguesqui el participi. D'altra banda, en llatí, la construcció resultativa admetia que el subjecte de *habere* i el del participi no fossin coreferents (p. ex.: *qui habet curam peregrinorum deputatam* 'el qual té la cura dels pelegrins encarregada'; *Habeum cultellum compratum* 'Tenim comprat un ganivet'), cosa que no passa en els temps composts de cap de les variants romàniques que fan CP amb l'objecte *in situ.*

No ens podem deturar aquí en la proposta de Loporcaro. Apuntarem, però, que els objectius de la seva obra són, d'una banda, descriure empíricament el fenomen de la CP en els temps composts en totes les varietats lingüístiques romàniques i en totes les pos-

sibles construccions (tasca ingent), i, en segon lloc, des del punt de vista teòric (adoptant el marc de la Gramàtica Relacional), reduir tot aquest ventall de variació sintàctica a un conjunt limitat i ordenat jeràrquicament de *lleis* (condicions, restriccions) *implicatives* sobre la CP, des de la llei més general (i diacrònicament més antiga), que es compleix en tots els casos (concretament, que el SN que controla la CP sigui un "2", ço és, un objecte directe, en la terminologia de la Gramàtica Relacional) i que seria gairebé l'única condició exigida per l'altomurà (que admet construccions del tipus *Maria ha conosciute le regazze* o *En Joan ha rompuda sa vidriera*), fins a les lleis més específiques i restrictives (i diacrònicament més innovadores), com les del francès o, sobretot, del castellà. Com diria Rigau (1989), s'evidencia que, sense un enfocament teòric determinat, no és possible posar ordre a les dades, entendre-les i explicar-les.

El nostre objectiu és més modest que el de Loporcaro, i ens limitarem a estudiar el cas de la CP en el català de Mallorca.

3. PRIMERA APROXIMACIÓ A LA LEGITIMACIÓ DE LA CP AMB L'OBJECTE *IN SITU*: TELICITAT?

Segons Moll (1975), la CP amb l'objecte *in situ* és, en la parla popular de Mallorca, «constant». Quan no es fa, diu Alcover que és «per motiu de no atendre [(ço és: predir amb prou antelació)] el qui parla a si dit terme [(l'objecte)] revestirà la forma masculina o femenina, singular o plural». Amb independència de l'encert o no d'aquesta explicació per a l'opcionalitat de la CP, basada més en una qüestió d'actuació que no pas de competència lingüística (Chomsky, 1965),[9] el que no esmenten aquests lingüistes balears és que hi ha casos, com els que hem exemplificat a (8), en què la CP amb l'objecte *in situ* és, almenys en el mallorquí d'avui, directament impossible o molt poc reeixida. Llavors, cal que ens demanem per què.

Una pista ens la dóna ja Rosselló (2002), quan diu que el mallorquí accepta la CP, entre altres construccions, en «inacusatives *amb verbs de direcció inherent*» (la cursiva és nostra) —*v.* (6.*e*)—; per tant, no en qualsevol construcció inacusativa. Efectivament, més endavant, Rosselló precisa que «els inacusatius *existencials* [són] reticents (del tot)[10] a la marca de femení, llevat del cas que hi concorri també el partitiu *en* amb el

[9] Podríem explorar altres vies d'explicació, com ara suposar que, entre les regles postsintàctiques que s'encarreguen de dotar de contingut morfofonològic el participi i els seus sufixos flexius, ja no s'hi trobaria la regla de CP en qüestió (això en els parlants que ja no fan la CP) o bé la seva aplicació seria, ras i curt, inestable i opcional (en aquells parlants que vacil·len entre fer o no fer la CP); o bé entendre que, en la jerarquia oracional, hi ha (o no) una posició específica destinada a la CP (*v.* § 4).

[10] Volem fer reparar que Rosselló (2002) posa «(del tot)» entre parèntesis i que, en els judicis de gramaticalitat de (9), no hi posa un asterisc, sinó dos interrogants. En les rondalles d'Alcover, hi hem trobat tot un seguit d'exemples d'inacusatius existencials, però amb diferents característiques: a (i) hi trobam frases relatives (i, doncs, amb moviment *qu-*), auxiliar *esser* i CP; però el moviment *qu-*, aquí, no sembla essencial, en vista de les frases declaratives de (ii), també amb auxiliar *esser* i

corresponent dislocat»:[11]

(9) *a*. Ha {sobrat/??sobrada} ((,) aquesta); *cf.* N'ha {sobrada/sobrat} una (, de cadira).
b. Ha {faltat/??faltada} una cadira; *cf.* N'han {faltades/faltat} dues (, de cadires).

D'altra banda, observem ara els contrasts interpretatius entre les següents frases transitives:

(10) *a*. Avui a escola, cada nin havia de cantar una cançó, i en Miquel ha {cantada/cantat} *La Balanguera*, i ben bé que ho ha fet!
b. Avui a escola, cada nin havia de cantar una cançó, i en Miquel ha {cantat/*cantada} *La Balanguera*, però sa mestra no la hi ha deixada acabar.

(11) *a*. An es concert d'avui, hem {tocada/tocat} sa *IX simfonia* de Beethoven i mos han aplaudit molt.
b. A s'assaig d'avui, hem {tocat/#tocada} sa *IX simfonia* durant més d'una hora.[12]

(12) *a*. En Joan ha {empesa/empès} sa palanca en dos segons.
b. En Joan ha {empès/*empesa} sa carreta durant tot es camí.

(13) *a*. Na Maria ja ha {untades/untat} ses persianes.
b. Avui de matí, na Maria ha {untat/#untades} ses persianes fins que sa filla l'ha cridada.[13]

CP. Són molt pocs els casos d'auxiliar *haver*, amb CP (iii) o sense (iv):

(i) *a.* I tots dos dinaren des raïms que eren quedats a sa parra.
b. El duia pes tros de banyota que era quedat.
c. Amb sa mateixa seguida fa talladons de tota sa xulla que li era quedada.
d. Es jai encalentí un poc d'escudella que li era romasa el migdia.

(ii) *a.* Es sarró ara està tan trist que just hi són romasos dos trists durets d'or.
b. És quedada dins es poble una cançó com eco planyent d'aqueixa desgràcia.
c. Com només li havien presa una de ses dues flors, li era quedada s'altra.

iii) I allargà es dos trossos que li havien quedats.

iv) Podria esser que hagués quedat qualque cosa.

Sembla que, per als inacusatius existencials, el patró de CP ha canviat: el mallorquí actual no l'admet; però això no era així en el temps d'Alcover.

[11] Efectivament, àdhuc quan la CP amb l'objecte *in situ* no és reeixida (p. ex.: **Na Maria sempre ha temudes ses bubotes!*), si se substitueix el SD ple en funció d'objecte per un clític, la CP torna a esser possible i, de fet, en mallorquí, sovint obligatòria (*Na Maria sempre les ha temudes*), d'acord amb el que hem exposat en la n. 3. Això indicaria que cal donar una explicació sintàctica diferent per a cadascun d'aquests fenòmens de CP: amb objecte *in situ* (i també en les construccions inacusatives), d'una banda, i amb clítics, de l'altra.

[12] La frase d'(11.*b*) amb CP és perfectament acceptable, però amb una lectura reiterativa, en què la *IX simfonia* s'ha assajat de dalt a baix més d'una vegada.

[13] La frase de (13.*b*) admet dues lectures: *i*) Na Maria ha estat untant les persianes, però no ha pogut acabar la tasca perquè la seva filla l'ha interrompuda (amb aquesta interpretació, la CP no és acceptable); *ii*) Na Maria ha acabat d'untar les persianes almenys una vegada, i ha repetit aquesta operació diverses vegades, fins que la seva filla l'ha interrompuda (en aquesta interpretació, iterativa, la CP sí que és acceptable).

(14) *a*. T'he {rentada/rentat} sa taca amb aquest sabó nou. Ha {fuita/fuit} tot d'una.
b. T'he {rentat/*rentada} sa taca amb aquest sabó nou, però no ha {fuita/fuit}.
c. T'he {rentat/rentada} sa camiseta en un segon.
d. T'he {rentat/*rentada} sa camiseta més de mitja hora, però sa taca no ha {fuita/fuit}.

(15) *a*. He {agranades/agranat} totes ses fulles de sa carrera en un momentet.
b. *He {agranades/agranat} totes ses fulles de sa carrera durant mitja hora.
c. He {agranada/agranat} sa carrera en un momentet.
d. He {agranat/*agranada} sa carrera durant mitja hora.

A primer cop d'ull, les frases de (8)-(15) sembla que ens indiquin que la clau de volta que permetria d'explicar per què no sempre és possible la CP és l'*(a)telicitat*. Hom sol afirmar que un predicat (o una construcció)[14] és *tèlic(a)* quan descriu un esdeveniment que té un punt final, mentre que un predicat (o una construcció) és *atèlic(a)* quan descriu un esdeveniment mancat de punt final (MacDonald, 2009). Així, podríem estar temptats de dir que els esdeveniments atèlics —i també, considerant les frases de (8.*a*-*e*), els estats— no legitimen la CP, mentre que els esdeveniments tèlics sí que la legitimen (si bé, en mallorquí actual, només opcionalment).

Emperò, si prenem en consideració les frases de (16) i de (17), aviat ens adonarem que les coses són més complicades i que la conclusió a què hem arribat en el paràgraf anterior és, si més no, precipitada:

(16) *a*. Na Teresa ha {tenguda/tengut} febre tota sa nit.
b. Has {tenguda/tengut} una idea extraordinària en un santiamén!
c. Sa seva dona sempre ha {posseïdes/posseït} més terres que ell.
d. He {vista/vist} una llebre durant cinc minuts.
e. Sempre he {considerada/considerat} na Maria intel·ligent.

(17) *a*. En Pere ha {cantades/cantat} cançons tot s'horabaixa.
b. Hem {beguda/begut} cervesa durant tota una hora.
c. Ha {enfarinoades/enfarinoat} ses pilotes {en cinc minuts / durant deu minuts}.
d. En aquesta finca de secà han {trobada/trobat} aigua en cinc minuts.
e. En Bernadet ha {alliberada/alliberat} s'àguila {en cinc minuts / durant una horeta}.
f. Sa llimonera que vaig sembrar ha {crescuda/crescut} {durant tot l'any / en un any}.

A (16) hi trobam verbs considerats, generalment, estatius, i, tot i això, admeten la CP. Així doncs, haurem d'aprofundir en l'estructura sintàctica dels predicats estatius. D'acord amb Jaque (2014), defensarem que els predicats estatius no formen una classe homogènia, sinó que poden tenir diferents configuracions sintàctiques. Així, caldrà dife-

[14] Podem avançar ja, en vista de les frases de (10)-(15), que, per a nosaltres, l'(a)telicitat és una propietat de la construcció, i no del verb en si mateix. Així, més endavant (§ 5) ens inclinarem per un model teòric *neoconstruccionista*, i no pas lexicalista o projeccionista.

renciar l'estructura de les frases de (16), que admeten la CP, respecte de les de (8.*a*-*e*), que repetim aquí com a (18), les quals no accepten la CP:

(18) *a*. Na Maria sempre ha {temut/*temudes} ses bubotes.
b. En Pere sempre ha {odiat/*odiades} ses persones hipòcrites.
c. Ses patates han {pesat/*pesades} quatre lliures.
d. Això m'hauria {costat/*costades} cent pessetes.
e. Es poal de fems ha {fet/*feta} pudor durant tots es sopar. Du'l-te'n ja!

Pel que fa a les frases de (17), a (17.*a*) —amb un plural escarit com a CD— i a (17.*b*) —amb un nom incomptable o de massa com a CD— s'hi descriuen activitats: esdeveniments tradicionalment considerats atèlics; sembla, doncs, que no haurien d'acceptar la CP, però les dades ens diuen que sí que l'accepten. La frase de (17.*c*) admet tant una lectura tèlica com una d'atèlica i, en aquesta darrera, la CP també és possible, contràriament al que havíem predit amb caràcter preliminar, si bé volem fer observar que la lectura atèlica hi és, més aviat, de reiteració. La frase de (17.*d*) és tèlica i admet la CP, però presenta un CD incomptable, a diferència de (17.*b*). A (17.*e*), podem mantenir que, tant si l'adjunt temporal és duratiu com de lapse de temps, la construcció és tèlica (i amb CP), i que l'adjunt duratiu el que fa és modificar no l'esdeveniment en si mateix, sinó el *target state* (especificant el temps durant el qual l'àguila ha estat en llibertat). Finalment, a (17.*f*) hi trobam un verb de compleció gradual (com també ho són *envellir*, *engreixar*, *millorar*...), que admet la CP tant amb un adjunt duratiu com amb un de lapse de temps; caldrà mirar de determinar quina és l'estructura sintàctica que millor escau a aquesta mena de predicats.

Davant tal complexitat, en els següents epígrafs examinarem diferents propostes teòriques que, dins la gramàtica generativa transformacional (GGT), s'han formulat per a donar compte de l'estructura argumental o esdevenimental, amb l'objectiu de mirar d'abocar llum sobre quin és el factor (o els factors) que desencadena la CP amb l'objecte *in situ* (i també amb el subjecte de les construccions inacusatives), i determinar per què a vegades la CP no és viable. Prèviament, però, esbossarem alguns dels tractaments que la CP, així com també el moviment de l'objecte directe, ha rebut dins la GGT.

4. TRACTAMENT DE LA CP I DEL MOVIMENT DE L'OBJECTE DINS EL MARC DE LA GGT

Des de Kayne (1989), una de les explicacions teòriques per a donar compte del fenomen de la CP consisteix a assumir que l'objecte —ja es tracti de l'argument intern d'un verb inacusatiu, d'un clític o d'un sintagma *qu*-— ha de pujar des de la seva posició inicial fins a l'especificador d'SI (o ST), SCl o SC, respectivament, i que pel camí es detura a l'especificador d'una categoria funcional responsable no sols de comprovar (gràcies a la

relació especificador-nucli) la concordança de trets φ i el cas acusatiu, sinó també de la interpretació de l'esdeveniment com a tèlic o atèlic, i per la qual també passa V: es tracta d'$SConc_{Part}$, $SConc_{O}$ o, d'ençà que Chomsky (1995) criticà, des del Programa Minimista, les categories funcionals no interpretables, SAsp (o, fins i tot, S*v* mateix, si s'accepten els especificadors múltiples[15]).

Ara bé, per què la concordança amb els clítics de 1a i 2a persona és opcional en italià (i en mallorquí)? Per què és obligatòria amb els clítics de 3a persona, si bé opcional en francès? Per què l'italià no fa CP quan hi ha moviment *qu*-? A Belletti (2006) se suggereixen algunes propostes, com considerar el mateix caràcter opcional que té, en francès, l'operació d'ascens de les formes no finities de V a T, i la possibilitat que el francès tengui un sol nucli de ConcPart, però que l'italià en pugui tenir diversos, especialitzats segons el tipus de clític o d'objecte, i que V no sempre puja fins al nucli de ConcPart més alt.

Per al cas de la CP amb l'objecte *in situ* (com s'esdevé en el català de Mallorca,

---

[15] En aquesta línia, Gavarró, Torrens i Wexler (2010), a l'hora de donar compte del fenomen de l'*omissió (opcional) dels clítics acusatius de 3a persona* que s'aprecia en el llenguatge infantil d'algunes llengües (com és el cas del català), assumeixen que, en les llengües amb CP (català, occità, francès i italià; a diferència de llengües com el castellà, portuguès europeu, romanès, grec i serbocroat, sense CP), el nucli d'S*v* posseeix un tret no interpretable que ha d'esser eliminat perquè la derivació pugui convergir en arribar a la forma lògica (FL); aleshores, l'objecte puja fins a un segon especificador d'S*v* (per sobre de l'argument extern) i aquell tret no interpretable és eliminat.

Aclarim que el fenomen de l'omissió infantil de clítics es dóna entre els 2 i els 3 anys, fins a desaparèixer cap als 4. Coincideix temporalment amb el *període dels infinitius d'arrel o opcionals* de llengües com l'anglès i el francès (si bé no necessàriament s'han de donar totes dues propietats en una mateixa llengua). El fenomen dels infinitius d'arrel o opcionals consisteix en l'aparició, en el llenguatge infantil, de verbs no finits en contexts on els adults emprarien un verb finit. Per tal de donar compte d'aquest fenomen, Wexler (1998) va formular la hipòtesi de l'UCC (*Unique Checking Constraint* o Restricció de la Comprovació Única), que reproduïm a continuació:

(i) *Restricció de la Comprovació Única* (en infants en període d'IO, ço és, fins al voltant dels 3 anys): Un SD pot comprovar només un tret D.

Doncs bé, com en el cas dels infinitius d'arrel, l'omissió de clítics és també un fenomen opcional, de tal manera que, si a un nin se li demana *Què li fa el rei a na Caputxeta?*, és d'esperar que tant pugui respondre *La pentina* (amb clític) com *Pentina* (amb omissió infantil de clític), o bé *Pentinar-la* o *Pentinar* (amb infinitius, però no necessàriament d'arrel, ja que una resposta en infinitiu sembla adequada per a designar una acció). Per contra, seria pragmàticament inadequada (i, doncs, menys esperada) una resposta amb un SD ple (massa prominent en el context precedent): *Pentina(r) na Caputxeta.*

Concretament, Gavarró, Torrens i Wexler (2010) assumeixen, per a les frases amb clítics, la representació sintàctica de (ii), d'acord amb Sportiche (1996): Un *pro* (SD) en la posició d'argument intern del V s'ha d'elevar a la posició d'Espec d'SCl per tal de comprovar i esborrar els trets no interpretables del nucli Cl (coreferent amb aquell). Emperò, en aquelles llengües amb CP, el *pro* objecte, abans, ha d'haver-se aturat a la posició d'Espec (múltiple) d'S*v* per tal d'eliminar un altre tret no interpretable (que no estaria present en les llengües sense CP), seguint una versió actualitzada (i adaptada al Programa Minimista) de l'anàlisi de Kayne (1989):

(ii) $[_{SCl}$ **Espec** $[_{Cl'}$ Cl $[_{ST}$ Espec $[_{T'}$ T $[_{Sv}$ **(Espec$_{múlt.}$)** $[_{Sv}$ AE $[_{v'}$ *v* $[_{SV}$ V ***pro***]]]]]]]]

Així, en les llengües sense CP, *pro* només ha de comprovar un tret, es respecta l'UCC i, doncs, els infants no ometen els clítics; mentre que, en aquelles llengües amb CP, *pro* hauria de comprovar dos trets i, doncs, els infants han de triar entre ometre la projecció SCl (violant una condició d'interfície) o bé produir el clític (violant l'UCC); d'aquí el caràcter opcional que presenta l'omissió infantil de clítics.

en occità o en altomurà), Kayne (1989) proposà que l'objecte directe en realitat és un dislocat a la dreta, amb un clític *buit* de represa que és el que realment experimenta el moviment i desencadena la concordança. Aquesta proposta és força criticable: assumir que, en aquests dialectes, els complements directes són sistemàticament dislocats no sembla gaire encertat: semànticament, des del punt de vista de l'embalatge informatiu, no semblen ni *afterthoughts* ni tampoc rerefons o coes informatives, i a més, tampoc no tenen la prosòdia típica (una subcorba entonacional de prominència baixa) que caracteritza les dextralocacions (Vallduví, 2002). Això es pot apreciar si comparam (19) amb (20):

(19) He {pintades/pintat} ses persianes.

(20) *a*. Les he {pintades/?pintat}**,** a ses persianes.
b. He {pintades/pintat}**,** ses persianes, no passis ànsia!

Així doncs, creim que és millor tractar la CP amb l'objecte *in situ* igual que la resta de casos de CP (amb clítics, sintagmes qu- i subjectes d'inacusatives). Per a Belletti (2006) —i també per a Ritter and Rosen (2000, 2001)—, el nucli ConcPart (a l'especificador del qual aniria a raure l'objecte) estaria situat just per sota d'S*v*, per tal d'excloure la possibilitat que el participi concordi amb l'argument extern ([Esp, d'S*v*]) d'una oració transitiva o inergativa. També Travis (2000) i MacDonald (2009) assumeixen que hi ha un nucli funcional aspectual (Asp) intern a l'S*v* (ja que té a veure amb el que també s'ha anomenat aspecte lèxic, *Aktionsart,* modalitat de l'acció o tipus d'esdeveniment). De fet, en el § 6 aplicarem, amb variacions, la proposta de MacDonald (2009) sobre l'*aspecte intern*, tot relacionant-la amb la proposta de Ramchand (2008) i amb la de Jaque (2014).

En qualsevol cas, però, cal que deixem constància que, a banda del moviment de l'objecte fins a la posició d'especificador d'aquesta categoria d'*Asp intern*, l'objecte, en llengües com el català i l'italià (no així en castellà, com de seguida veurem), molt probablement també ha d'ascendir fins a l'especificador d'alguna categoria d'*Asp extern* (per sobre d'S*v*), tals com Asp_{Perf}, Asp_{Progr}... (Cinque, 1999).[16] Si més no, l'objecte ha de pujar a alguna categoria intermèdia entre *v* i T.

Si hom assumeix una categoria Asp externa a l'S*v*, al seu especificador hi pot ascendir l'objecte, la qual cosa, si hi suman l'operació d'ascens de V a T, ens donaria l'ordre canònic VOS per a les oracions, que és l'odre que Vallduví (2002), seguint altres autors (com Rosselló, Adams, Fernández, Bonet, Contreras i Solà), entén que és l'ordre

[16] Ramchand i Svenonius (2014) situen Asp per sobre d'S*v* (SInici, en la seva proposta): Asp (extern) fa de mediador entre la capa inferior de l'oració (que és la capa on es construeix l'estructura *esdevenimental* i on es resolen les relacions predicat-arguments i els papers temàtics) i la capa *situacional* (on s'hi resolen qüestions aspectuals i temporals).

També Wiltshcko (2014) assumeix que totes les llengües vertebren l'oració, entre d'altres, a partir d'una categoria κ (abstracta, a concretar per cada llengua) de *punt de vista*, per sobre de la categoria esdevenimental que ella anomena *classificació*, i per sota de la categoria que ella anomena *ancoratge* (el qual pot ser temporal, però no necessàriament, car, en altres llengües, també podria esser espacial o personal). *V.* la n. 28.

no marcat en català. Segons aquesta proposta, tots els subjectes preverbals del català (de fet, també del castellà) serien sinislocacions o tòpics (en la posició [Esp, STòp]), sense arribar a ocupar mai la posició [Esp, ST].[17]

Per contra, segons aquesta proposta, l'ordre canònic del castellà, com també del portuguès i del romanès —llengües en què l'objecte no pujaria fins a l'especificador d'Asp extern—, seria VSO (21), mentre que ni el català ni l'italià no toleren l'ordre VSO —l'exemple de (22) és de Solà (1992), *apud* Gavarró, Torrens i Wexler (2010)—:

(21) Hoy comprará Juan comida.[18]

(22) *a.* *Avui comprarà en Joan menjar.
b. Avui comprarà menjar en Joan.

---

[17] Vallduví (2002) parteix de l'observació que, d'entrada, sembla que hi hauria tres posicions bàsiques per als complements del verb (la posició canònica postverbal, el marge esquerre i el marge dret), però quatre posicions, en principi, per al subjecte (la preverbal —d'acord amb el principi de projecció ampliat o PPA—, la postverbal, el marge esquerre i el marge dret). Hi ha subjectes que no poden esser analitzats més que com a sinislocats (p. ex.: *El Barça quan guanyarà la lliga?*, ja que un SQu- s'interposa entre el subjecte i el verb); però tots els subjectes preverbals (p. ex., el de *El Barça guanyarà la lliga*) són, de fet, analitzables també com a tòpics, arran de la manca de clítics de represa nominatius i d'inflexió entonativa (obligatòria) en les sinislocacions. A més, sempre és possible d'intercalar un vocatiu o una interjecció conativa entre el subjecte i el verb: *El Barça, Joan, guanyarà la lliga*, i alterar l'ordre entre els diversos constituents sinislocats: *Jo, això, a ell ja li ho vaig dir*; *A ell, jo, això ja li ho vaig dir...*

Per això, hom ha proposat que tots els subjectes preverbals de les llengües romàniques de subjecte nul (amb una flexió verbal rica) són, en realitat, tòpics. Un corol·lari d'aquesta proposta és que el català ha d'esser vist com a llengua d'ordre canònic VOS (i no pas SVO, com sovint s'ha defensat). En aquesta línia, Rosselló (2000) defensa que el cas nominatiu, en les llengües romàniques de subjecte nul, és espuri. Fins i tot Chomsky (2014) ha arribat a la conclusió que l'italià i les llengües de subjecte nul en general estan mancats del PPA: «S'ha assumit sovint que el PPA se sosté també per a aquestes [llengües], amb un *pro* com a subjecte nul expletiu. Però hi ha poca motivació per a aquesta assumpció, que podria esser un accident històric: l'anglès es va investigar primer, i és natural que s'estenguessin els principis descoberts per a l'anglès a altres llengües».

Segons Vallduví (2002), un avantatge de considerar el català com a llengua VOS és que permet d'explicar per què no existeix una oració SV del tipus **Trens vénen* (anàloga a l'oració VS *Vénen trens*). Si el subjecte de **Trens vénen* fos un sinislocat, tindríem *De trens en vénen* (amb clític partitiu de represa). En canvi, *els trens vénen* sí que és una oració gramatical, ja que aquí la represa del subjecte topicalitzat (definit, no partitiu) es fa mitjançant la flexió verbal.

D'altra banda, **Què en Pere va dir?* és agramatical, senzillament, perquè no hi hauria cap posició estructural entre l'interrogatiu i el verb on el subjecte pugui anar a raure.

Finalment, des del punt de vista del significat pragmàtic, si bé és cert que la posició postverbal del subjecte produeix sovint oracions poc naturals (p. ex.: *?Va ficar ses ganivetes an es calaix ma mare*), això no necessàriament és culpa del subjecte postverbal, ja que qualsevol contrapès en la perifèria esquerra oracional convertiria aquella oració en una de perfectament natural (*Ma mare va ficar ses ganivetes an es calaix*, *Ses ganivetes les va ficar an es calaix ma mare* o *An es calaix hi va ficar ses ganivetes ma mare*).

[18] L'ordre VOS (*Hoy comprará comida Juan*) també és possible en castellà —com a resultat del *desordenament de l'objecte* (en anglès: «*object scrambling*»), segons Gavarró, Torrens i Wexler (2010)—, però l'adjacència entre el verb i l'objecte no és obligatòria en castellà, a diferència del que passa en català i en italià, on només un adverbi (però no pas el subjecte) pot intervenir entre el verb i l'objecte.

D'altra banda, en castellà és possible un lligam del tipus *Pintará cada coche$_i$ su propietario*, però el català no l'admet: **Pintarà cada cotxe$_i$ el seu propietari$_i$.*

Aquesta és una distinció fonamental entre el català i el castellà, que, en futures recerques, caldria estudiar en més profunditat per les implicacions que pugui tenir respecte de la CP (inexistent en castellà, excepte en la veu passiva i en construccions de participi absolut o atributiu). Dit altrament: l'ascens de l'objecte fins a [Esp, Asp_{extern}] sembla que és una condició *necessària* per a la CP; però *no* és *suficient*.

Així, en català, pugen a l'Esp d'Asp extern tots els objectes, ja siguin SD o SN escarits, comptables (en plural) o incomptables; i V sempre puja a T; però, en canvi, no sempre hi pot haver CP. Sembla, doncs, que el deslllorigador de la CP cal cercar-lo dins la capa esdevenimental (S*v*) i, més concretament, en l'àmbit o domini del que MacDonald (2009) anomena *aspecte intern.*

En els següents epígrafs, examinarem algunes de les propostes teòriques actuals sobre l'estructura argumental/esdevenimental de l'S*v*, per tal de determinar en quina mesura ens ajuden a establir en quins casos queda la legitimada la CP i en quins no. Començarem per algunes propostes neoconstruccionistes (§ 5) i, després (§ 6), examinarem les aportacions de MacDonald (2009).

5. Aplicació d'algunes propostes neoconstruccionistes a les dades de la CP en el català de Mallorca

5.1. Introducció: projeccionisme i neoconstruccionisme

Com ja hem avançat, en vista de les frases de (10)-(15), en què un mateix verb o predicat pot esser emprat tant dins una construcció tèlica com atèlica, en aquest treball defugirem, en la mesura que ens sigui possible, dels enfocaments lexicalistes o projeccionistes i acceptarem com a model teòric vàlid un marc *neoconstruccionista* o, en la terminologia de Borer (2004, 2005), *exoesquelètic*, en què són les construccions sintàctiques i els seus nuclis funcionals els que determinen composicionalment certs aspectes del contingut semàntic dels predicats (*Aktionsart* i estructura argumental/esdevenimental), i no a l'inrevés.

A tall d'exemple, si bé sovint hom distingeix entre «verbs» intransitius purs i «verbs» inacusatius, «verbs» estatius..., el cert és que, com ja observaren Solà (1990, 1994) i Rigau (1997), un verb en principi «inergatiu» pot esser emprat dins una construcció inacusativa estativa existencial, de manera que la inacusativitat és, més que una propietat del verb, una propietat de la construcció:

(23) *a.* Els nins canten (en aquesta coral).
b. *Nins canten (en aquesta coral).
c. *Canten nins (en aquesta coral).
d. *En canten (en aquesta coral), de nins.

(24) *a.* En aquesta coral hi canten nins.
b. En aquesta coral n'hi canten, de nins.

Així mateix, com es pot veure a (25)-(26), en holandès i en italià, les construccions inergatives seleccionen l'auxiliar *hebben* o *avere*, mentre que les construccions inacusatives seleccionen *zijn* o *essere*, i això fins i tot si el verb és típicament inergatiu (*springen* 'saltar', o *correre* 'córrer'):

(25) *a.* Jan heeft gesprogen.
'En Jan ha saltat'.

b. Jan is *(in de sloot) gesprongen.
'En Jan ha saltat a la cuneta'.

(26) *a.* Gianni ha corso.
b. Gianni è corso *(a casa).

Segons Mendikoetxea (2007), perquè un model teòric pugui esser qualificat de *projeccionista* (o *endoesquelètic*), cal que les entrades lèxiques servesquin d'input per a la sintaxi, de manera que aquesta sigui vista com una projecció de les dependències lèxiques: es tracta, doncs, d'*aproximacions centrades en l'entrada lèxica*. Aquesta *hipòtesi del determinisme lèxic* suposa que els verb figuren en el lexicó amb una *representació lexicosemàntica* del seu significat, de la qual es projecta la seva estructura sintàctica. Dit altrament: la semàntica dels predicats determina la seva sintaxi.

La distinció, dins les teories projeccionistes, entre *teories semanticocèntriques* i *sintacticocèntriques* depèn dels termes amb què es defineix la semàntica lèxica. Les teories semanticocèntriques ho fan amb *estructures semàntiques/conceptuals* acompanyades de *regles de correspondència* (Jackendoff, 1990, 2002) o amb *plantilles semanticoestructurals* acompanyades de *regles d'enllaç* —així, Levin i Rappaport Hovav (1995), que, a diferència de Jackendoff, entenen que només la semàntica estructural (aquella que codifica la part del significat que és lingüísticament rellevant) serveix per a determinar les classes semàntiques verbals.

En canvi, en les teories sintacticocèntriques (Hale i Keyser, 1993, 2002), l'estructura argumental es defineix en termes *sintàctics* o *lexicorelacionals*, ço és: mitjançant estructures jeràrquiques que tenen per nuclis categories sintàctiques (com puguin esser: V, P, A, N). Hale i Keyser distingeixen entre una *sintaxi-l(èxica)* i una *sintaxi-o(racional)*: la primera determina les característiques bàsiques d'una peça lèxica (especialment, d'un verb), mentre que la segona regula la seva conducta en el domini de la sintaxi tradicional, ço és, en combinar-se amb altres unitats. Ara bé, com diu Jaque (2014), la sintaxi-l de Hale i Keyser descriu un nivell de representació amb uns primitius i amb unes operacions que equivalen als d'una mateixa sintaxi que regeix en tots els nivells, i no ha d'esser entesa en cap cas com un mòdul gramatical independent i encapsulat. Així, si bé el model d'aquests autors és projeccionista (car la sintaxi-l projecta les seves propietats en la sintaxi-o), es troba a mig camí vers el neoconstruccionisme (atès que hom pot reduir la sintaxi-l a un sistema computacional unificat).

En els models *neoconstruccionistes* (també anomenats *exoesquelètics* o *hipòtesi computacional*), són les construccions sintàctiques les que determinen certs aspectes del contingut semàntic dels predicats, i no a l'inrevés. Així, Borer (2005) defensa que els arguments es generen lliurement en la sintaxi i que les propietats aspectuals dels verbs, així com la seva estructura esdevenimental, se'n deriven de forma composicional. Una conseqüència d'això és que els papers temàtics es poden llegir de l'estructura (no són primitius de la teoria), i que un mateix argument podria rebre més d'un paper temàtic —com de fet passa, com veurem, en el model de Ramchand (2008). A més, no és necessari multiplicar les entrades lèxiques per a donar compte de les diferents realitzacions sintàctiques dels arguments. L'únic component vertaderament generatiu és la computació sintàctica, i l'única informació semàntica que trobaríem al lexicó seria aquella relacionada amb informació de caràcter conceptual, idiosincràtic o enciclopèdic.

Passam ara a examinar alguns dels models neoconstruccionistes actuals que tracten la relació entre el lèxic i la sintaxi, posant una especial èmfasi en el model de Borer (2005).

5.2. El model exoesquelètic de Borer (2005)

5.2.1. Presentació del model

La teoria de Borer desplaça els primitius aspectuals al domini de les projeccions funcionals de la sintaxi. No tindrem, doncs, peces lèxiques dotades d'informació gramatical que en determini la realització sintàctica, sinó entrades lèxiques sense estructura sintàctica ni semanticoestructural (*listemes*, que, en certa manera, podem equiparar amb les *arrels* de la morfologia distribuïda). Els listemes adquireixen estructura argumental i valor aspectual quan s'insereixen en un determinat context sintàctic. Per a Borer, les entrades lèxiques constitueixen *modificadors* de l'estructura funcional en què s'insereixen, i posseeixen només informació conceptual, enciclopèdia o idiosincràtica, a banda d'alguna mena d'especificació o índex fonològic. Això li permet d'atribuir la introducció dels arguments i la interpretació aspectual íntegrament a la sintaxi. Així, Borer el que fa és separar de l'arrel tant l'argument extern —com ja havia fet, per exemple, Kratzer (1996)— com, crucialment, l'argument intern, i molts dels casos que tradicionalment eren considerats com d'agramaticalitat ara són vists com a acceptables sota una interpretació coercida o constreta.

Per exemple: les seqüències #*three bloods* i #*a lot of dog* no són agramaticals, sinó que la seva estranyesa es deu, ras i curt, a la informació enciclopèdia continguda en els listemes *blood* i *dog*; però sempre ens podríem imaginar un context que permetés de coercir-ne o forçar-ne una interpretació acceptable. Per contra, les seqüències **much three bloods* i **many a lot of dog* sí que serien agramaticals, perquè la interpretació d'aquestes estructures vulnera algun principi gramatical. Per tant, els listemes *blood* i *dog* no són, en si mateixos, comptable i incomptable (respectivament), de la mateixa

manera que *cantar*, *córrer*, *saltar* i *quedar* no són, en si mateixos, transitius, inergatius o inacusatius.

La màxima mal·leabilitat o versatilitat dels listemes es pot apreciar en les següents frases de l'anglès (extretes de Clark i Clark, 1979, *apud* Borer, 2005):

(27) *a.* The fire stations sirened throughout the raid.
b. The factory horns sirened midday and everyone stopped for lunch.
c. The police sirened the Porsche to a stop.
d. The police car sirened up to the accident site.
e. The police car sirened the daylights out of me.

Un punt essencial del model de Borer, pel que fa als nuclis funcionals, és que aquests són vists com a *valors oberts*, ço és, *variables*, que necessiten que algun *operador* els assigni *rang* per a poder produir una estructura semànticament vàlida i llegible en la interfície semanticoconceptual. Així, la variable <e> correspon a un valor obert que pertany a una certa categoria (p. ex.: quantitat, en el cas de $<e>_{\#}$, o (in)definitud, en el cas de $<e>_{d}$). Segons Borer, les llengües tenen al seu abast diferents mecanismes per a assignar rang:

a) ***Assignació de rang directa:*** Té lloc quan un *formatiu gramatical* és ajuntat directament amb la variable. Els formatius gramaticals poden esser, al seu torn, de dos tipus:

- *Morfs-f:* Són formatius gramaticals independents (com *the* o *this*, que assignen rang a $<e>_{d}$, o *will*, que assigna rang a $<e>_{T}$). Exemple:

  (28) $[_{SD}$ the.$<e>_{d}$ $[_{SN}$ cat]]

  Tant pot tractar-se de morfs-f lliures (com els que hem vist suara) com de morfs-f lligats (a mode d'afixos o clítics), i que es caracteritzen per desencadenar moviment de nucli.

- *Trets de nucli* fonològicament abstractes (com <pst>, que assigna rang a $<e>_{T}$), els quals s'han de realitzar fonològicament en conjunció amb algun altre nucli (d'aquí que, igual que els morfs-f lligats, desencadenin moviment de nucli, com de V a T). Així, p. ex., si el listema *sink* s'insereix per sota d'ST, pujarà fins a <pst>$<e>_{T}$ i la fonologia s'encarregarà que *sink.*<pst>$<e>_{T}$ es produesqui com a *sank.*

b) ***Assignació de rang indirecta:*** Pot tenir lloc, al seu torn, de dues maneres:

- Mitjançant *adverbis* o mitjançant *SPs que expressin un trajecte delimitat*; p. ex.: a *Robin danced* <u>*once*</u> *in five days*, o a *John ran* <u>*to the store*</u>, on *once* i *to the store* assignen rang a $_{Asp}<e>_{\#}$ (un nucli funcional inductor de la telicitat).

- A través de la relació *especificador-nucli*; p. ex.: a (29), la definitud (29.*a*) o la indefinitud (29.*b*) de l'SD genitiu, ajuntat en la posició d'[Esp, SD], és transfe-

rida al valor obert $<e>_d$ (modificat per *ear*), precisament en virtut de la relació de concordança entre l'especificador i el nucli (una concordança que Borer transcriu mitjançant superíndexs):

(29) *a.* $[_{SD}\ [_{SD}$ the dog's$]^1\ <e^1>_d\ [_{SN}$ ear$]]$
b. $[_{SD}\ [_{SD}$ a dog's$]^{1'}\ <e^{1'}>_d\ [_{SN}$ ear$]]$

En l'àmbit verbal, segons Borer (2005), el caràcter tèlic o quantitzat d'una estructura verbal depèn de la inserció del nucli funcional Asp_Q. La variable ${}_{Asp}<e>_{\#}$ pot esser legitimada indirectament, mitjançant la relació especificador-nucli, si un SD que tengui la propietat d'esser *quantitzat* («*quantity*», en la terminologia de Borer)[19] és ajuntat a l'especificador d'$SAsp_Q$; en tal cas, l'especificador d'$SAsp_Q$ serà interpretat com a *subjecte de quantitat* —en la terminologia de Tenny (1994), *mesuraria* l'esdeveniment— i, en principi, rebrà cas estructural acusatiu (sempre i quan, en l'arranjament o numeració inicial, hi hagi disponible un altre SD, que serà el que rebrà cas nominatiu; altrament, el cas acusatiu no s'assignarà, sinó el nominatiu, en la posició [Esp, ST], per la qual cosa el «subjecte de quantitat» haurà d'ascendir fins a aquesta posició per a poder rebre cas).

D'altra banda, per tal d'assignar rang a $<e>_E$, un SD es pot ajuntar a l'especificador d'SE («sintagma esdeveniment», encarregat d'introduir l'argument esdevenimental neodavidsonià); en tal cas, serà interpretat com a *originador,* tret que la construcció sigui inacusativa i que l'argument ja sigui interpretable, doncs, en el paper de subjecte de quantitat (des d'[Esp, Asp_Q]). Aquí cal que facem una precisió: el responsable d'assignar cas nominatiu és T, que, segons Borer, està per sota d'E; després, el subjecte oracional es mou des d'[Esp, ST] fins a [Esp, SE], que és on s'interpreta com a originador (excepte si la construcció és inacusativa).

Del que hem dit fins ara es desprèn que, d'acord amb Borer, (30) seria la representació d'una estructura inacusativa (necessàriament tèlica, per a Borer, des del moment que hi ha Asp_Q) i (31), sense Asp_Q, seria la representació d'una estructura inergativa atèlica (ja que, segons Borer, en absència d'estructura funcional més específica —tal com pugui esser Asp_Q o un nucli funcional estatiu—, un listema categoritzat com a verb expressa un esdeveniment dinàmic atèlic, ço és: una activitat).[20] Per la seva ban-

---

[19] Borer (2005) prefereix utilitzar el terme «*quantity*» en comptes de *quantitzat* o *+SQA* («*specific quantity of A*»), per tal d'allunyar-se de les definicions que d'aquests conceptes donen autors com Verkuyl (1972, 1993), Krifka (1992) o Kiparsky (1998).

Per a Borer, un element satisfà la condició d'esser una *quantitat* («*quantitity*») ssi no és homogeni. Un element és *homogeni* ssi és cumulatiu i divisiu. Per tant, un element és «*quantitity*» ssi no és ni cumulatiu ni divisiu. Així mateix, una entitat P és *cumulativa* ssi la unió de dita entitat amb una altra del mateix tipus resulta també en una entitat P. Una entitat *x* és *divisiva* ssi, en cas que aquesta entitat sigui del tipus P, existeix sempre una entitat *y* tal que, formant part de *x*, sigui també del tipus P; i, per a tot parell d'entitats *x* i *y*, si *x* és del tipus P i *y* és part de *x*, llavors la diferència que s'obté de restar *y* a *x* és, així mateix, del tipus P.

En la pràctica, d'acord amb Borer (2005), són homogenis els noms de massa escarits i els plurals escarits (sense quantificar).

[20] Per a Borer (2005), les activitats —i no pas els estats— corresponen al tipus de situació per defecte. Si una situació no és ni un estat —sigui quina sigui la representació específica que els correspongui, en la qual Borer no entra (*v.*, però, el § 5.4)— ni un esdeveniment tèlic —amb Asp_Q—, alesho-

da, (32) seria la representació d'una estructura transitiva tèlica:

(30) The flower wilted (in three days). *(Inacusativa, tèlica)*

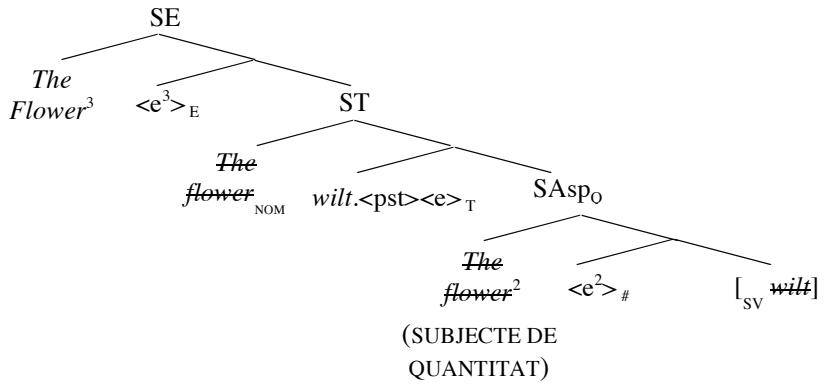

(31) The flower wilted (for three days). *(Inergativa atèlica)*

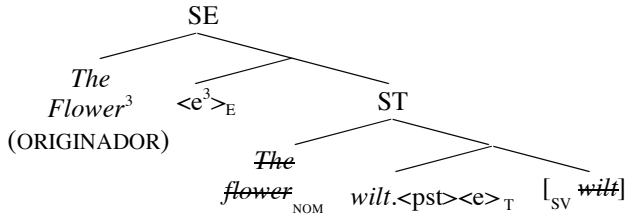

(32) Anna read the book (in three days). *(Transitiva tèlica)*

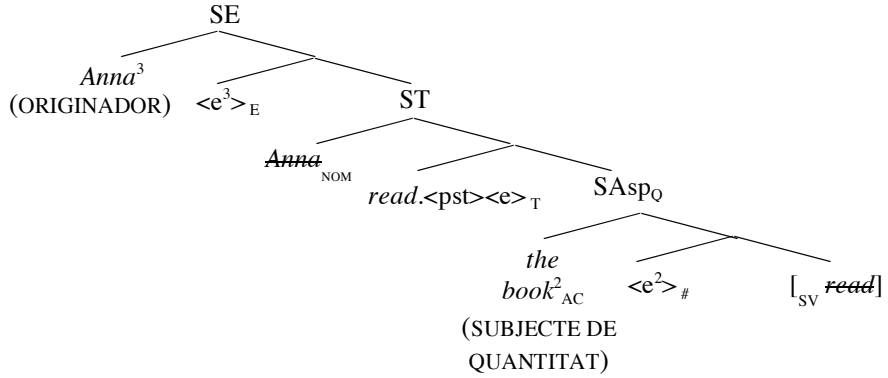

Arribats a aquest punt, cal que ens demanem quina seria, per a Borer, la representació sintàctica d'una construcció *transitiva atèlica* (no estativa), com la que tenim a la frase *Kim built houses* (amb un objecte homogeni o «*non-quantity*»), però també a *Kim pushed the cart* (que, tot i tenir un objecte quantitzat, s'interpreta com una activitat). Segons Borer, en aquests casos, el nucli Asp_Q no es projecta (altrament, tindríem una lectura tèlica de l'esdeveniment), però l'argument que fa d'objecte oracional ha d'esser igualment introduït en l'especificador d'alguna projecció funcional, que Borer proposa que sigui F^C (*closca funcional* o, en anglès, «*shell functional*»: F^S), un nucli semàntica-ment buit i que, excepcionalment, es legitima no mitjançant l'assignació de rang, sinó

---

res serà, per defecte, un esdeveniment atèlic:

(i) *a.* Estructura dels estats: $[_{SE}\ <e>_E\ [_{ST}\ [_{SEst*}\ [_{SV/SAdj}\ ]]]]$
b. Estructura dels esdeveniments atèlics (activitats): $[_{SE}\ <e>_E\ [_{ST}\ [_{SV}\ ]]]$
c. Estructura dels esdeveniments tèlics: $[_{SE}\ <e>_E\ [_{ST}\ [_{SAspQ}\ [_{SV}\ ]]]]$

fonològicament, assignant necessàriament cas estructural *partitiu* (no acusatiu) al seu especificador (ja sigui «*quantity*» o «*non-quantity*»). Com que SF^C és una projecció semànticament buida, l'SD que es troba al seu especificador rep la interpretació de *participant per defecte* en l'esdeveniment, sense mesurar-lo, tal com es pot observar a (33):

(33) Kim built houses / Kim pushed the cart. *(Transitiva atèlica)*

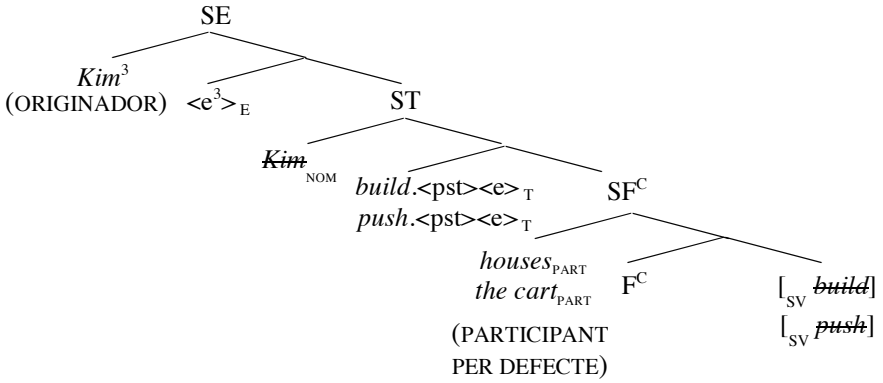

Cal que parem esment que el nucli F^C només es projecta si la construcció és transtiva (i atèlica), precisament per a introduir l'argument intern. Una construcció inergativa atèlica —com la representada a (31)— no té ni Asp_Q ni F^C. Ja hem dit que, per a Borer, les activitats no necessiten una estructura funcional específica; són el tipus d'esdeveniment «per defecte».

A diferència d'Asp_Q, F^C no necessita rebre rang, i al seu especificador s'hi poden ajuntar arguments de tot tipus, tant «*quantity*» com «*non-quantity*», i doncs, tant SN escarits, com SQ i SD, la qual cosa neutralitza la distinció entre activitats transitives i realitzacions atèliques. *Kim pushed the cart*, *Kim built houses*, *John drank water*, *Kim was building the house*... tot són, en realitat, construccions transitives atèliques, activitats.

A favor d'aquest tractament de l'(a)telicitat, Borer esmenta el cas de llengües com el finès, que, d'acord amb Kiparsky (1998), assigna a l'objecte, com a regla general,[21] cas acusatiu en les construccions tèliques (34.*a* i 35.*a*) i cas partitiu en les atèliques (34.*b* i 35.*b*):

(34) *a.* Anne rakensi talon.
Anne construir.PST casa.AC
'N'Anne va construir {una/la} casa'.

b. Anne rakensi taloa.
Anne construir.PST casa.PRT
'N'Anne construïa {una/la} casa'.

(35) *a.* Han luki kirjan.
Ell llegir.PST casa.AC
'Va llegir {un/el} llibre'.

[21] *V.*, però, el § 5.4.

b. Han luki kirjan.
Ell llegir.PST casa.AC
'Llegia {un/el} llibre'.

Borer (2005) també tracta casos en què la variable $_{Asp}$<e>$_{\#}$ rep rang per assignació directa, com s'esdevé en les llengües eslaves (també en anglès, en certes construccions de V més partícula; p. ex.: *The army took over*). Si això és així, l'anomenada *generalització de Verkuyl* (segons la qual, la interpretació tèlica només pot tenir lloc en el context d'un argument directe, sempre i quan aquest tengui la propietat d'esser quantitzat) és excessiva, i roman reduïda a un grup concret dins tota la gamma d'opcions estructurals que la Gramàtica Universal (GU) ofereix per a assignar rang. Així, p. ex., en rus, el verb es pot presentar sota tres formes: una simple, que correspon a la lectura atèlica (*pil* 'beu (vi)'); una prefixada, que correspon a la lectura tèlica (*vypil* 'es beu (el vi)'); i encara una altra forma prefixada que Borer considera que és una marca d'aspecte extern imperfectiu. Així, el prefix rus *vy-* seria un morf-f (lligat) que assigna rang a la variable $_{Asp}$<e>$_{\#}$ de manera directa.[22] Aleshores, podem dir, d'acord amb Acedo-Matellán (2010) que Borer el que fa és dissociar l'estructura argumental i l'estructura esdevenimental: la projecció dels arguments i la seva associació amb l'estructura esdevenimental és un epifenomen, ja que constitueix només una de les diverses maneres de legitimar les categories funcionals.

Així mateix, segons Borer (2005), una manera d'assignar rang directe a <e>$_E$ seria ajuntant-hi un clític locatiu, com *hi* en català. Inspirant-se en Rigau (1997), proposa que una frase com *(En aquesta coral) hi canten nins* s'analitzaria de la següent manera:

(36) [$_{SE}$ hi^a-canten.<e^a> [$_{ST}$ nins [$_{T'}$ ~~hi^a-canten~~.<e>$_T$ […]]]]

El clític locatiu és un morf-f (lligat, no lliure) que pot actuar com un operador existencial, lligant (existencialment) l'argument esdevenimental —ço és, el clític *hi* assigna rang a <e>$_E$, i ho fa directament (en castellà, això es fa indirectament, mitjançant la relació especificador-nucli, a través d'un SP o SAdv situat a [Esp, SE]: *Aquí cantan niños*).

Un altre punt d'interès de la teoria de Borer (2005) és el tractament que cal donar a frases com les següents:

(37) *a.* Sono arrivati studenti.
b. The prospectors discovered gold.
c. Robin found oil.
d. The prospectors found rare coins.

En la frase italiana de (37.*a*) hi tenim una construcció «inacusativa» tèlica i, malgrat tot,

[22] En aquests casos d'assignació directa de rang, el que hom espera és que l'argument SN situat a [Esp, SAsp$_Q$] estigui mancat d'una marca de definitud, però que adquiresqui interpretació definida precisament per concordança amb *vy.*$_{Asp}$<e>$_Q$, que li transferiria el seu caràcter quantitzat. Això és el que passa, precisament, en rus (però no en anglès). Així, l'assignació indirecta de rang mitjançant la relació especificador-nucli funciona de manera simètrica, en ambdues direccions: si el nucli funcional està mancat d'assignador de rang directe, l'especificador li assignarà rang; si és l'especificador el que està mancat de rang, el nucli, acompanyat d'un morf-f, assignarà rang al seu especificador.

studenti (un plural escarit) és «*non-quantity*» i, doncs, no pot assignar rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$; a més, tampoc no queda clar què és el que assigna rang a <e>$_{E}$, ja que el subjecte roman en posició postverbal. Així mateix, en les frases angleses de (37.*b-d*) hi trobam construccions transitives tèliques (concretament, assoliments) però amb un objecte «*non-quantity*» (un nom de massa o un plural escarit). Què és el que assigna rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$ en aquests casos? Borer (2005) assumeix que un clític locatiu pot assignar rang i lligar existencialment tant a $_{Asp}$<e>$_{\#}$ com a <e>$_{E}$; però les frases de (37) no presenten cap clític explícit! Per això, Borer arriba a la conclusió que, en aquests casos, el que tenim és un locatiu/existencial tàcit (concretament, tindria la naturalesa d'un tret de nucli fonològicament abstracte), que assigna directament rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$ i, en el cas de (37.*a*), també a <e>$_{E}$. Al cap i a la fi, totes aquestes construccions són presentacionals. Donant una passa més, Borer (2005) arriba a afirmar que els verbs de (37) són *idiomàtics*, locucions; ço és: listemes amb una subcategorització parcial, consistent en valors oberts (i, a vegades, també amb assignadors de rang fixos), que forcen la projecció d'una estructura sintàctica específica, però que és interpretada i realitzada d'acord amb un índex fonològic concret; p. ex.:

(38) *a.* FIND ⇔ [π + <e$^{LOC/_3}$>$_{\#}$]
b. [$_{AspQ'}$ *find*.<LOC/∃>.$_{Asp}$<e$^{LOC/_3}$>$_{\#}$ [$_{SV}$ ~~*find*~~]]

Això no lleva que, a banda d'aquest funcionament de *find* com a expressió idiomàtica, aquest pugui funcionar, simplement, com un listema ras, per a donar compte de frases transitives tèliques «canòniques», ço és: amb objectes «*quantity*», com les següents::

(39) *a.* Kim discovered the gold.
b. The prospectors discovered the oil.

Si això és així, el model de Borer (2005) no distingeix entre *realitzacions* (tèliques) i *assoliments*, en la mesura que aquests esdeveniments, si deixam davant les construccions inacusatives i les expressions idiomàtiques que acabam de veure, tenen, totes elles, la representació de (32), que ara repetim com a (40): totes són construccions transitives tèliques: amb la projecció Asp_Q i amb un argument subjecte de quantitat. El model de Borer, a diferència del de Ramchand (2008), no és descomposicional:

(40) *a.* Anna read the book (in three days). *(Transitiva tèlica)*
b. Kim discovered the gold. *(Transitiva tèlica)*

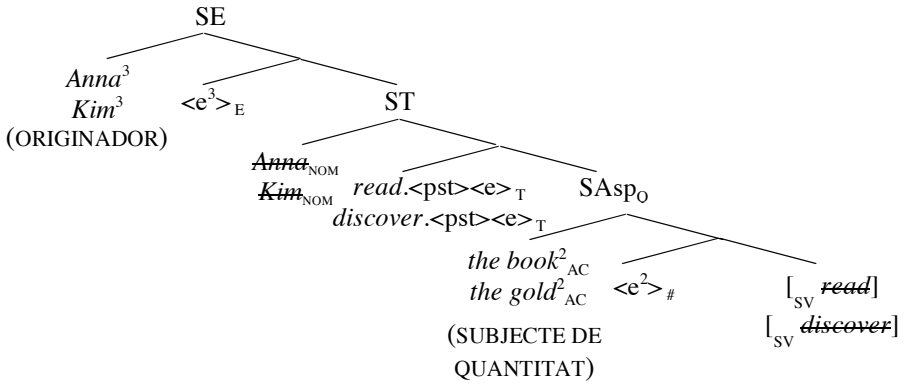

5.2.2. Crítica al model de Borer (2005)

D'acord amb Jaque (2014), la teoria de Borer presenta alguns punts febles, com el que es desprèn si hom compara l'anàlisi que faria Borer de les frases de (40):

(41) *a.* Kim ran (for three hours).
b. Kim ran once in two months.
c. *Kim ran in two months.
d. Kim wrote the letter in three minutes.
e. Kim wrote the letter twice in three minutes.

A (41.*a*) hi tenim una construcció inergativa atèlica i, doncs, sense Asp_Q. A (41.*b*) hi trobam una construcció inergativa tèlica i, per tant, amb Asp_Q, que rep rang indirectament a través de l'adverbi *once*; el SP *in two months* és un mer adjunt. La frase de (41.*c*) és agramatical, perquè no hi ha cap element que pugui assignar rang a Asp_Q. A (41.*d*) hi tenim una oració transitiva tèlica, on el SD *the letter* (que és «*quantity*») assigna rang indirectament a Asp_Q, a través de la relació especificador nucli. Ara bé, (41.*e*) suscita el dubte de què és el que assigna rang a Asp_Q: si l'assignador de rang és *the letter*, cal reconèixer que *twice* té un doble estatus segons el que convengui demostrar —a vegades serà un assignador indirecte de rang, com a (41.*b*), i altres vegades serà un mer adjunt, com seria el cas de (41.*e*)—; i, si l'assignador de rang és *twice*, l'única solució viable, segons Jaque (2014), seria entendre que, ara, *the letter* es troba a l'especificador d'un SF^C, per sobre d'$SAsp_Q$, amb el problema afegit que només podria esser interpretat com a *participant per defecte*, i no pas com a subjecte de quantitat. Cal que expliquem que, en la teoria de Borer, no hi pot haver doble assignació de rang.

D'altra banda, Acedo-Matellán (2010) es fixa en les frases de (25), que repetim ara com a (42):

(42) *a.* Jan heeft gesprogen.
'En Jan ha saltat'.

b. Jan is *(in de sloot) gesprongen.
'En Jan ha saltat a la cuneta'.

La frase de (42.*a*) és atèlica (sense Asp_Q), mentre que la de (42.*b*) és tèlica i, doncs, amb Asp_Q. Segons Borer, a (42.*b*), el que assigna rang a Asp_Q és l'SP que expressa un trajecte delimitat (*in de sloot*), i *Jan* és un originador (no seria un subjecte de quantitat en la posició d'[Esp, Asp_Q]). Així, per a Borer, (42.*b*) no és inacusativa, però això xoca tant amb la prova de selecció de l'auxiliar com amb la interpretació que hom fa de *Jan*, com a tema o subjecte de quantitat. Una prova addicional que aporta Acedo-Matellán (2010) és la frase anglesa de (43). Si el subjecte gramatical és un nom de massa, la telicitat no pot emergir:

(43) Marine wildlife swam into the room (for hours / *in five minutes).

Com diu Acedo-Matellán, aquest comportament queda més ben explicat pels planteja-

ments que, com Mateu i Rigau (2002), assumeixen que el subjecte gramatical s'ha originat internament com a subjecte d'una oració reduïda i que després puja fins a la posició superficial.

Així, no està clar que la inacusativitat impliqui automàticament telicitat, com assumeix Borer. Les següents frases de l'italià tenen auxiliar *esser* i són atèliques:

(44) *a.* I dinosauri {sono existiti / ??hanndo existito} 65 milioni di anni fa.
b. La casa è bruciata (per un'ora), ma non è bruciata.

I, finalment, tampoc no queda clar com explicaria Borer la frase de (45):

(45) La giumenta {ha figliato / *è figliata} {in/??per} due ore.

Aquí tenim una frase inergativa (amb auxiliar *haver* i un originador) amb una interpretació (preferentment) tèlica, però es fa difícil de determinar què és el que assigna rang a Asp_Q. D'aquí que, Mateu (2008) i Acedo-Matellán i Mateu (2010) hagin proposat que la telicitat d'aquesta frase no es troba representada gramaticalment, sinó que depèn tan sols de les propietats conceptuals de l'arrel —en aquest cas, una arrel referida a una entitat interpretada, de manera no marcada, com a delimitada (*figlio*).

5.2.3. Aplicació del model de Borer (2005) a les dades de la CP en el català de Mallorca

Hem vist que, en el model de Borer (2005), la telicitat emergeix quan una construcció porta el nucli funcional Asp_Q, entès com una variable (o un valor obert: $_{Asp}$<e>$_{\#}$) que necessita esser legitimada mitjançant l'assignació de rang. A diferència del rus (i, en certa manera, de l'anglès), el català (i les llengües romàniques en general) no compta amb un morf-f (sufix, partícula...) que pugui assignar rang a Asp_Q de manera directa. I, si deixam de banda les expressions idiomàtiques que denoten assoliments —examinades al final del § 5.2.1 (del tipus *trobar*, *descobrir*, *arribar*...) i que, d'alguna manera, incorporarien un locatiu/existencial abstracte—, tampoc no sembla —en principi (*v.*, però, el que direm al final d'aquest § 5.2.3)— que el català disposi de trets de nucli fonològicament abstractes capaços de quantitzar l'esdeveniment. Per això, en català només comptaríem amb dos mecanismes, tots dos *indirectes*, per a assignar rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$: mitjançant una *locució adverbial* (com *una vegada*, *dos pics*, *tres cops*...), o bé mitjançant la *relació especificador-nucli*, ajuntant a l'[Esp, $SAsp_Q$] un argument que tengui la propietat d'esser «*quantity*» (ço és: en el model de Borer, un SD/SQ que no sigui homogeni; en quedarien exclosos, doncs, els SN constituïts per noms de massa escarits o per plurals escarits, els quals, segons Borer, no poden assignar rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$).

Per contra, una construcció serà atèlica si no porta el nucli funcional Asp_Q. En cas (i només en aquest cas) que calgui introduir un argument intern (ja sigui SN, SQ o SD), s'ajuntarà a la construcció la closca funcional F^C, mancada de contingut semàntic.[23]

[23] Segons Borer, i d'acord amb el que hem vist que passa en finès, Asp_Q assigna cas estructural acusatiu —excepte si la construcció és inacusativa—, mentre que F^C assigna —necessàriament— cas

Si agafam ara les frases de (10) del català de Mallorca, repetides aquí com a (46), podríem estar temptats de relacionar la teoria de Borer amb la CP amb l'objecte *in situ* tot formulant el principi de (47):

(46) *a*. Avui a escola, cada nin havia de cantar una cançó, i en Miquel ha {cantada/cantat} *La Balanguera*, i ben bé que ho ha fet!

b. Avui a escola, cada nin havia de cantar una cançó, i en Miquel ha {cantat/*cantada} *La Balanguera*, però sa mestra no la hi ha deixada acabar.

(47) *Principi de legitimació de la CP amb l'objecte* in situ *(I):* En el català de Mallorca, la CP amb l'*objecte in situ* pot tenir lloc (opcionalment) quan la construcció presenta el nucli funcional Asp_Q, degudament legitimat amb un argument «*quantity*» al seu especificador.

La frase de (46.*a*) seria una construcció transitiva tèlica, amb la representació de (48.*a*) (amb Asp_Q), mentre que la de (46.*b*) seria una construcció transitiva atèlica (com la que puguem tenir a *Na Francina ha empès sa carreta durant dues hores* o a *en Josep ha llegit sa Biblia tres hores*), amb la representació de (48.*b*) (amb F^C). *En Miquel* és originador en tots dos casos; però *"La Balanguera"*, que en el primer cas és un subjecte de quantitat, en el segon cas és, simplement, un participant per defecte:

(48) *a.* En Miquel ha {cantada/cantat} *La Balanguera.* *(Transitiva tèlica)*

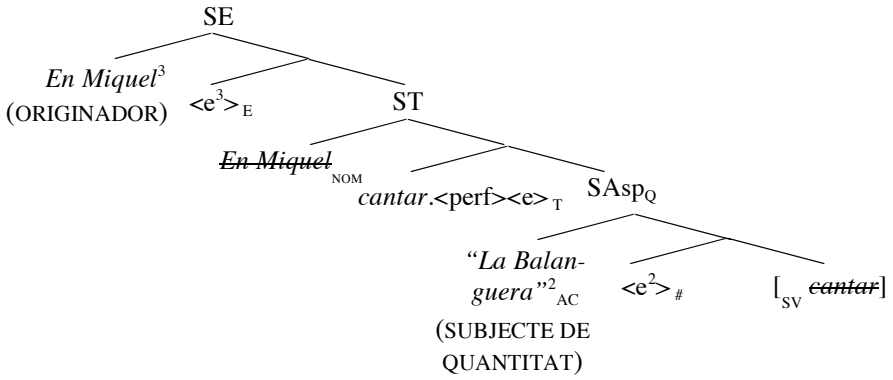

estructural partitiu. Ara bé, si això és així, no hem de deixar que la terminologia ens confongui: en la tradició romanística, se sol afirmar que el clític *en* de *N'he beguda molta, d'aigua* és un clític partitiu, i que *L'he empesa tota sa nit, a sa carreta* presenta un clític acusatiu; però la primera frase és tèlica (car *molta d'aigua*, per a Borer, és un argument «*quantity*» que pot assignar rang a Asp_Q i rebre cas estructural acusatiu), mentre que la segona frase és atèlica (malgrat el SD definit) i, doncs, s'hi assigna cas estructural partitiu. Aclarim que, per a Borer, el cas partitiu és també estructural (i no pas inherent, com sostenen altres autors).

b. En Miquel ha {cantat/*cantada} *La Balanguera.* *(Transitiva atèlica)*

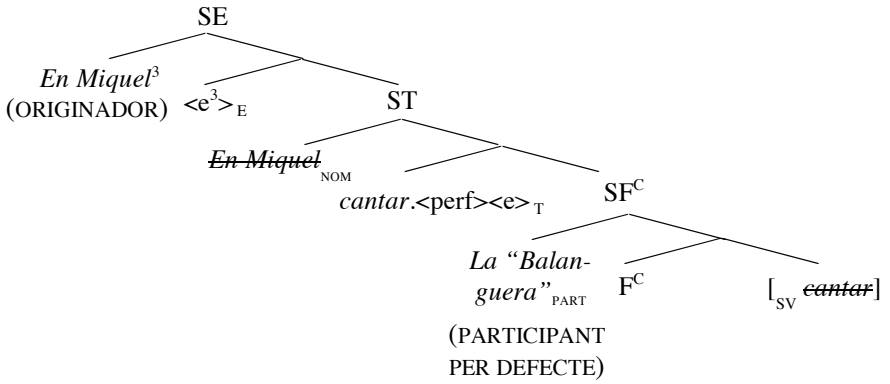

Emperò, si ara consideram les frases de (17.*a*-*b*), repetides aquí com a (49.*a*-*b*), veurem que aquestes frases, tot i esser transitives atèliques —i, per tant, en principi, amb la mateixa representació que (48.*b*), ço és, sense Asp_Q, sinó amb F^C i un participant per defecte— sí que admeten la CP; això a diferència del que passa a (46.*b*), que, tot i esser també una construcció transitiva atèlica, no admet la CP:

(49) *a*. En Pere ha {cantades/cantat} cançons tot s'horabaixa.
b. Hem {beguda/begut} cervesa durant tota una hora.

Per tant, el principi de (47) no està ben formulat. En les construccions transitives, la CP amb l'objecte *in situ* pot tenir lloc tant en construccions tèliques (amb un objecte SD o SQ: arguments «*quantity*») com en construccions atèliques amb SN (noms de massa i plurals escarits, que són «*non-quantity*»). La possibilitat de fer CP només hauria de romandre exclosa de les construccions transitives atèliques amb SD o SQ. El model de Borer (2005), tal com està formulat, no permet donar compte d'aquestes dades. Mirarem de redreçar-ho en el § 6.2.

D'altra banda, ja hem dit que, d'acord amb Acedo-Matellán (2010), no està clar que la inacusativitat impliqui automàticament telicitat. Les frases de (50), amb verbs anomenats *de compleció gradual* (o *de canvi d'estat indefinit*), són atèliques i, tot i això, admeten CP en mallorquí, i en italià anirien amb auxiliar *essere*:

(50) *a*. Sa planta que vares sembrar ha {crescuda/crescut} durant tot l'any.
b. Na Maria, al llarg d'aquest difícil any, ha {envellida/envellit} molt.
c. Sa porcella ha {engreixada/engreixat} ferm, durant aquest estiu.

Segons Rosselló (2002), aquests verbs no denoten per si sols canvis d'estat sinó assoliments graduals. Que no impliquen un canvi d'estat ho demostraria el fet que no poden entrar en la construcció de participi absolut (**crescuda sa planta*, **envellida na Maria*, #*engreixada sa porcella*[24]) ni admeten la construcció resultativa (*Sa porcella ha {engreixada/engreixat}* no implica *Sa porcella està grassa*). Ara bé, amb això no volem dir que, d'acord amb un marc neoconstruccionista, aquests verbs no puguin entrar en cons-

[24] *Engreixada sa porcella* és perfectament gramatical si implica que *Algú ha {engreixada/engreixat} sa porcella* (accepció transitiva), però no en el sentit que *Sa porcella ha {engreixada/engreixat}*.

truccions que impliquin un canvi d'estat (p. ex.: *Sa teva filla està ben crescudeta, eh?*).

Que la inacusativitat no implica necessàriament telicitat es desprèn també del fet que hi ha frases inacusatives amb noms de massa i, en tals casos, la lectura és atèlica i, així i tot, hi pot haver CP:

(51) *a*. Arran de s'avaria, ha {fuita/fuit} benzina durant tota sa nit.
b. En aquest país ha {entrada/entrat} droga il·legalment durant dècades, i no s'hi feia quasi res.

Ara bé, tot i que Borer (2005) no explica per què la frase italiana *I dinosauri sono existiti 65 milioni di anni fa* és inacusativa però atèlica, sí que és cert que podria donar compte de per què aquest mateix tipus de construccions estatives existencials (p. ex., amb verbs com *existir*, *faltar*, *sobrar*, *quedar*...), en mallorquí actual,[25] no toleren gaire bé la CP: perquè no hi hauria Asp_Q.[26]

(52) *a*. Ha {sobrat/??sobrada} ((,) aquesta).
b. Ha {faltat/??faltada} una cadira.
c. En aquesta fàbrica sempre hi han {treballat/*treballades} només dones.
d. En aquesta coral fins ara només hi havien {cantat/*cantades} nines.

Tampoc no hi hauria Asp_Q —ni, doncs, CP— en les construccions estatives amb verbs psicològics emocionals (*estimar*, *odiar*, *témer*...) o amb verbs de mesura (*costar*, *pesar*, *valer, durar*...), que també rebutgen la CP:

(53) *a*. Na Maria sempre ha {temut/*temudes} ses bubotes.
b. En Pere sempre ha {odiat/*odiades} ses persones hipòcrites.
c. Ses patates han {pesat/*pesades} quatre lliures.
d. Això m'hauria {costat/*costades} cent pessetes.

Finalment, prestem atenció a les frases de (54):

(54) *a*. Padrineta, heu fet tard: sa vostra néta ja <u>ha ballat</u>; ara li toca ballar a na Maria.
b. He entrat a Internet per mirar es resultats de ses proves atlètiques, i na Margalida <u>ha hagut corregut</u> en tres minuts.

En aquestes frases (la segona, amb un temps verbal supercompost, que, com hem dit en la n. 1, hom considera que només pot aparèixer amb predicats tèlics), hi tenim oracions

---

[25] *V.*, però, la n. 10, per al català de Mallorca en temps d'Alcover.

[26] Borer (2005) no entra en quina seria l'estructura sintàctica específica (o les estructures sintàctiques específiques) de les construccions estatives. Es limita a assenyalar que no tindria (o no tindrien) Asp_Q —en la mesura que no són tèliques— i que, d'alguna manera, hauria d'esser (o haurien d'esser) específica (o específiques) —p. ex., i sense entrar en gaires detalls, una estructura semblant a la d'(i). Recordem que, per a aquesta autora, són les activitats, i no pas els estats, les situacions per defecte (*v*. la n. 20).

(i) $[_{SE}\ \langle e\rangle_E\ [_{ST}\ [_{SEst*}\ [_{SV/SAdj}\ ]]]]$

Com veurem en el § 5.4, Borer (2005) també apunta que podria esser que els estats no fossin un tipus de situació unitari o homogeni, sinó que hi podria haver diferents tipus d'estats, amb diferents estructures.

intransitives tèliques i, tot i això, no diríem que són inacusatives, sinó inergatives, i no hi trobam cap locució adverbial del tipus *una vegada*. Si això és així, com podria explicar Borer l'assignació de rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$, en aquests casos?

Ara bé, des d'un marc teòric neoconstruccionista, com el que nosaltres volem assumir, res no impediria que aquestes frases es construïssin amb una estructura inacusativa (és a dir, amb un subjecte de quantitat, que seria el que assignaria rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$, abans de pujar a l'[Esp, ST] i a l'[Esp, SE]). De fet, no podem descartar en absolut aquesta possibilitat, atès que, en el català de Mallorca col·loquial (en registres informals), és possible sentir frases com les de (55), amb concordança entre el participi i el subjecte:

(55) *a.* Sa vostra néta ja ha {$^{(?)}$ballada/ballat}.
b. Na Margalida ha hagut {$^{(?)}$correguda/corregut} en tres minuts.

Amb tot, aquest patró de CP és molt informal i residual. Així doncs, tornem a les frases de (54), sense CP, que és la regla general per a aquests casos en el català de Mallorca. Com hi legitimam $_{Asp}$<e>$_{\#}$, en el model de Borer (2005)? Què li assigna rang? Se'ns ocorren dues possibles sortides:

Una primera possibilitat seria assumir que, contràriament al que hem dit fins ara, sí que hi hauria disponible, en català, un *tret de nucli fonològicament abstracte* per a ajuntar amb $_{Asp}$<e>$_{\#}$ i assignar-li rang, i, com tots els trets de nucli fonològicament abstractes, desencadenaria moviment del V *córrer* o *ballar* fins a Asp_Q, tal i com es pot veure a (56):

(56) Na Maria ja ha (hagut) ballat. *(Inergativa tèlica)*

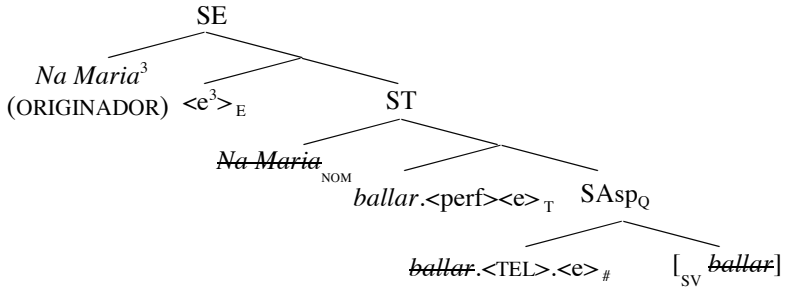

Una segona possibilitat seria admetre que, a manca de qualsevol altre assignador de rang disponible, és possible d'incorporar directament el listema o l'arrel BALL (o CORS), a $_{Asp}$<e>$_{\#}$, sense necessitat d'haver-hi ajuntat abans cap tret de nucli fonològicament abstracte, i que el contingut conceptual o enciclopèdic associat a dit listema o arrel té capacitat, per si sol, per a assignar rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$, sempre i quan pugui esser compatible amb un significat «*quantity*» (p. ex.: 'un ball', 'una cursa'). La representació corresponent seria la que trobam a (57):

(57) Na Maria ja ha (hagut) ballat. *(Inergativa tèlica)*

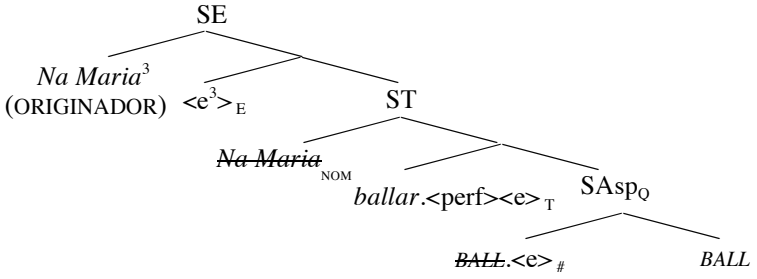

No podem estar-nos sense comentar que la configuració de (57) ens recorda molt la que Hale i Keyser (1993, 2002) donen als verbs inergatius. Per a aquests autors, els verbs de les estructures inergatives (atèliques, això sí) són subjacentment transitius, ço és: seleccionen un complement de naturalesa «nominal», que es pot incorporar al verb (*ballar*, *badallar*...) o no (i aleshores tindríem un verb lleuger: *fer balls*, *fer badalls*...).[27]

Apuntem també que aquesta proposta es podria aplicar a la frase italiana de (45): *La giumenta ha figliato in due ora*, i lliga bé amb la idea de Mateu (2008) i Acedo-Matellán i Mateu (2010) segons la qual la telicitat d'aquesta frase no es troba representada gramaticalment, sinó que depèn tan sols de les propietats conceptuals de l'arrel.

5.3. El model nanosintàctic i descomposicional de Ramchand (2008)

5.3.1. Presentació del model

Ramchand (2008) s'inclina expressament per un enfocament que anomena «generativo-construccionista», que permet una «*generació* base d'arguments *lliure*». A diferència de Jackendoff (1990, 2002), aquesta autora sosté que l'únic component vertaderament generatiu és la computació sintàctica. A més, la recursivitat del llenguatge resideix en un mòdul particular que no necessita esser duplicat en altres mòduls com el lexicó —a diferència, p. ex., de la *sintaxi-l(èxica)* de Hale i Keyser (1993, 2002).

Per a Ramchand, la semàntica que la sintaxi *construeix composicionalment* només pot incloure aquells aspectes *estructurals* del significat, aquells que són predictibles i sistemàtics, i no pas conceptuals, enciclopèdics o idiosincràtics (Ramchand es distancia, així, de les estructures *semàntiques/conceptuals* de Jackendoff, però s'aproxima al que defensen Levin i Rappaport Hovav, si bé aquestes autores adopten un model lexicista o projeccionista i no identifiquen l'estructura semàntica amb l'estructura sintàctica, com fa Ramchand). Ramchand (2008) separa la semàntica conceptual de la semàntica estructural, i identifica aquesta amb l'estructura sintàctica, que no és una projecció del lexicó, sinó que es construeix composicionalment en la *sintaxi-o(racional)*.

Segons Ramchand, la sintaxi d'S*v* codifica la sintaxi de l'estructura esdevenimen-

[27] La naturalesa subjacentment transitiva dels verbs inergatius es pot apreciar molt bé en basc: *dantzan egin* ('fer balls'), *lo egin* ('fer nones'), *negar egin* ('fer plor'), etc.

tal, per la qual cosa ha d'esser una estructura més complexa. Així, Ramchand sosté que l'estructura d'S*v* està articulada de manera més fina que el que hom sol assumir, i que es *construeix* a partir de la inserció recursiva d'una sèrie de *descriptors esdevenimentals* (o *subesdeveniments*), cadascun amb la seva pròpia projecció sintagmàtica; de baix a dalt, hi hauria aquests tres nivells: *SResultat*, *SProcés* i *SInici*.[28] És en aquest sentit que deim que el model de Ramchand és *descomposicional:* perquè descompon l'estructura esdevenimental (que, per a ella, és la sintaxi d'S*v*) en aquestes tres capes o nivells, tal com es pot comprovar a l'arbre de (58):

[28] Segons Hinzen (2006), els fenòmens sintàctics no poden esser explicats apel·lant a estructures semàntiques profundes o subjacents (a l'estil de la Semàntica Generativa), sinó que el significat semàntic complex ha d'esser construït en la sintaxi. Ara bé, hi ha *biaxos cognitius subjacents* que hom pot assumir que són independents de la sintaxi, com els relatius a la separació de perceptes en dominis (p. ex.: *esdeveniments*, que tenen participants, i *objectes*, que poden esser participants d'un esdeveniment) o l'organització d'estats d'afers percebuts en termes de *figura i fons.*

A partir d'aquí, Ramchand i Svenonius (2014) suggereixen que aquestes nocions ontològiques bàsiques (primitives) del rerefons cognitiu (universals dins la nostra espècie, almenys) porten certes estructures lingüístiques a esser realitzades universalment. Aquests autors situen Aspecte (extern) per sobre d'S*v* (SInici, en la seva proposta): Asp fa de mediador entre la capa inferior de l'oració (que és la capa on es construeix l'estructura *esdevenimental* i on es resolen les relacions d'estructura argumental: predicat-arguments i papers temàtics) i la capa *situacional* (on s'hi resolen qüestions temporals i de funcions gramaticals). Encara hi hauria una zona més alta: *proposició* (on s'hi resolen qüestions discursives: tòpic, focus...).

Wiltschko (2014) ha formulat i desenvolupat una hipòtesi semblant, anomenada *de l'espina jeràrquica universal* (EJU). Aquesta autora proposa una EJU dividida en quatre dominis, amb uns nuclis κ *primitius* que, d'entrada, serien categorialment neutres, estarien jeràrquicament organitzats i serien definits per una *funció*: el domini inferior (*classificació*), és responsable de la classificació dels esdeveniments (o, en l'àmbit nominal, dels individus), i s'hi introdueixen els arguments temàtics; el segon domini (*punt de vista*) és responsable d'introduir una perspectiva respecte de la qual l'esdeveniment (o l'individu) és presentat, i a més, s'hi assigna la funció gramatical d'objecte; l'*ancoratge* és responsable d'ancorar (dícticament o anafòrica) l'esdeveniment (o l'individu) a l'enunciat, i a més, s'hi assigna la funció gramatical de subjecte; i la capa superior (*lligam*) s'encarrega d'establir una relació entre la proposició (o el referent) i el discurs, i s'hi assignen papers discursius com tòpic, focus...

Per a Wiltschko (2014), les categories *c* específiques de cada llengua serien *construïdes* o *derivades* a partir d'aquest conjunt reduït de categories universals i d'unitats de llenguatge (UdL) específiques de cada llengua (*c* = κ + UdL). Les *c* poden esser construïdes de diferents maneres (d'aquí, la variació lingüística), si bé κ restringeix la seva derivació a certs patrons categorials universals. Així, p. ex., a partir de *κ:ancoratge* es pot construir no sols *c:temps* (o T, com en anglès), sinó també *c:persona* —com en blackfoot, on hi ha un contrast obligatori entre els participants locals (1a i 2a persona) i no locals (3a persona)—, *c:locació* —com en halkomelem— o *c:realis* —com en alemany alt austríac.

(58) *Estructura esdevenimental completa* (Ramchand, 2008):

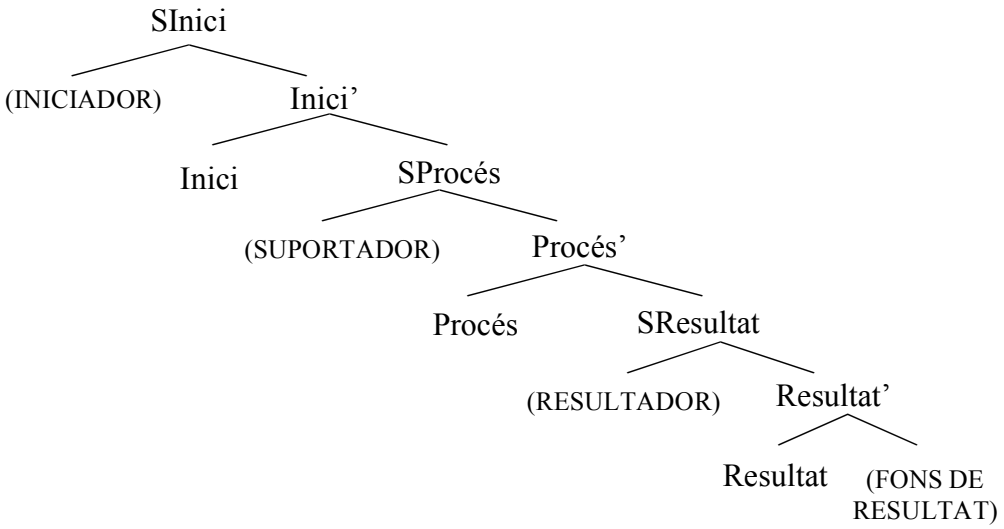

En realitat, per a Ramchand, només hi hauria dos tipus de descriptors esdevenimentals primitius: *Procés* (que és dinàmic: implica canvi intern) i *Estat* (que no és dinàmic); Estat s'interpreta com a Inici o com a Resultat en funció de la seva posició en l'estructura sintàctica. Així, un Estat que es trobi per sobre de Procés s'interpretarà com a Inici (desencadenant causal del procés), i un Estat que es trobi per sota de Procés s'interpretarà com a Resultat (causalment desencadenat pel procés). Totes les situacions dinàmiques han de tenir, necessàriament, el nucli Procés; Inici i Resultat són, en aquest sentit, opcionals. Per contra, les situacions estàtiques, per a Ramchand, compten només amb SInici (o, si es prefereix, SEstat).[29]

En les situacions dinàmiques, SInici introdueix la causació de l'esdeveniment i legitima l'argument extern (subjecte de causa o INICIADOR); SProcés especifica la natura del canvi o procés i legitima l'entitat que suporta el canvi o procés (subjecte de procés o SUPORTADOR); i SResultat dóna el *telos* o l'estat resultant de l'esdeveniment, i legitima l'entitat que manté o sosté dit estat resultant (subjecte o *figura* de resultat, o RESULTADOR, l'estat del qual és descrit en relació amb una propietat resultativa o FONS DE RESULTAT).

Així, els «subjectes» o especificadors de cada subesdeveniment reben el seu *paper esdevenimental* configuracionalment (INICIADOR, SUPORTADOR i RESULTADOR, segons siguin l'especificador d'SInici, d'SProcés o d'SResultat, respectivament). Ramchand associa la interpretació dels arguments amb posicions estructurals específiques; els papers esdevenimentals, igual que la semàntica de l'estructura esdevenimental, es llegeixen de l'estructura sintàctica, i no pas d'informació codificada en els ítems lèxics.

A més, Ramchand critica el concepte clàssic de *paper temàtic* (un concepte molt confús, en la mesura que hom ha arribat a proposar una llarga llista de papers temàtics, barrejant restriccions de semàntica abstracta amb informació merament enciclopèdica), i limita el nombre de *papers esdevenimentals* als que acabam d'assenyalar. Així mateix,

[29] Tornarem sobre els estats en el § 5.4, en examinar les aportacions de Jaque (2014).

Ramchand es distancia del *criteri temàtic*, en la mesura que accepta que un mateix argument pot posseir, alhora, més d'un paper esdevenimental (INICIADOR-SUPORTADOR, SUPORTADOR-RESULTADOR, INICIADOR-SUPORTADOR-RESULTADOR, a banda dels INICIADORS PURS, dels SUPORTADORS PURS i dels RESULTADORS PURS, que tindrien un sol paper esdevenimental).

Com a exemples d'INICIADORS PURS, Ramchand esmenta els següents (i observem que, per a ella, són irrellevants les diferències semanticoconceptuals —p. ex., la (in)animacitat— que puguin presentar):

(59) *a.* The key opened the lock.
b. The rock broke the window.
c. John persuaded Mary.
d. Karena drove the car.

Com a exemples de SUPORTADORS PURS, l'autora apunta aquests:

(60) *a.* Karena drove the car.
b. Michael dried the coffee beans.
c. The ball rolled.
d. The apple reddened.

RESULTADORS PURS ho serien, segons Ramchand, els següents (si bé, pel que fa a (61.*c*), cal apuntar que en altres llocs ho analitza com un cas de SUPORTADOR-RESULTADOR):

(61) *a.* Katherine ran her shoes ragged.
b. Alex handed her homework in.
c. Michael threw the dog out.

Com a exemples de FONS DE RESULTAT, Ramchand esmenta els de (62):

(62) *a.* Karena entered the room.
b. Kayleigh arrived at the station.
c. Michael found gold.
d. Katherine ran her shoes ragged

Pel que fa als papers esdevenimentals composicionals, casos d'INICIADORS-SUPORTADORS serien els de (63); casos de SUPORTADORS-RESULTADORS, els de (64); i casos d'INICIADORS-SUPORTADORS-RESULTADORS, els de (65):

(63) *a.* Karena ran to the tree.
b. The diamond sparkled.
c. Ariel ate the mango.
d. Kayleigh danced.

(64) *a.* Michael pushed the cart to the store.
b. Katherine broke the stick.
c. Ariel painted the house red.

(65) *a.* Ariel entered the room.
b. Michael arrived.
c. Katherine jumped in the lake.

D'altra banda, Ramchand assumeix el principi de *lexicalització exhaustiva*, segons el qual tot node de la representació sintàctica ha d'esser identificat per contingut lèxic (la qual cosa es pot fer amb diferents estratègies: sintètica, aglutinant o analítica). L'autora diu expressament que adopta una perspectiva «no projeccionista» dels ítems lèxics, però, a diferència d'enfocaments construccionistes radicals que admeten l'existència d'arrels acategorials —com el de Harley (1995), Marantz (1997) o Borer (2005)—, Ramchand assumeix que els ítems lèxics posseeixen *trets sintàctics categorials* (com [inic], [proc] i [res]). Aquesta lingüista aposta per un sistema nanosintàctic d'*inserció tardana*, on una mateixa peça lèxica pot esser associada sistemàticament a *trossos* sencers de l'estructura, ço és, a conjunts de nusos sintàctics. Això s'ha de fer, a més, d'acord amb el *principi de superconjunt*, que estableix que un ítem lèxic pot esser inserit per a pronunciar o materialitzar una seqüència de nuclis sempre i quan els seus trets categorials siguin un superconjunt que inclogui els trets de la seqüència a pronunciar. Això sí, Ramchand limita aquest principi amb una sèrie de condicions, i a la formulació final d'aquest principi l'anomena *subassociació:*

(66) *Subassociació:* Si una peça lèxica conté un tret categorial subassociat, llavors:

(i) aquest tret ha d'estar independentment associat en la mateixa fase i lligat al tret subassociat mitjançant Concordança;

(ii) els dos trets categorials així lligats han d'unificar el seu contingut enciclopèdic.[30]

5.3.2. L'(a)telicitat a Ramchand (2008)

Per a Ramchand (2008), no hi ha una correspondència u a u entre la presència d'un argument intern i el tret semàntic [+tèlic], ni tan sols quan l'argument intern és quantitzat (en el sentit de Krifka, 1987 i 1992). Aquesta no-correspondència, a més, funciona en ambdós sentits: En primer lloc, l'existència de telicitat no implica necessàriament l'existència d'un argument intern quantitzat (67.*a*) o, ni tan sols, l'existència de cap argument intern (67.*b*):

(67) *a.* They found gold in three hours.
b. John stood up in a second.

[30] Com a exemple podem esmentar el cas dels verbs inergatius denominals de l'anglès (com *to dance*), que en altres marcs teòrics (p. ex.: Hale i Keyser, 1993, 2002) es tracten com a verbs d'incorporació d'N a V. Per a Ramchand, *dance* identifica els trets verbals [inic] i [proc] i, a més, el tret nominal [N], la qual cosa li permet de saturar tant la posició de complement de Procés com les projeccions verbals mateixes, sense necessitat d'apel·lar al moviment de nuclis. Emperò, també és possible trobar casos on *to dance* deixa sense identificar un tret nominal, que passa a esser saturat per un SD independent: un objecte cognat o un hipònim (p. ex.: *to dance a jig*).

Inversament, l'existència d'un argument intern no implica telicitat (ni tan sols quan és quantitzat):

(68) John pushed the cart for hours.

Segons Ramchand, Borer (2005) ha d'acudir a estipulacions addicionals per a donar compte d'aquests fets, la qual cosa debilita el suport a favor d'una connexió sintàctica basada en trets entre quantització o cas acusatiu en l'objecte i telicitat o quantització en la projecció verbal. Les excepcions a aquesta correlació són, a parer de Ramchand, prou centrals i normals com perquè deixem de tractar-les com a excepcions. Per això, aquesta autora proposa fer unes distincions més fines. Així, per a Ramchand, la telicitat no és un fenomen homogeni, sinó que pot emergir arran de diferents factors:

a) La presència d'un **SResultat** en l'estructura (en la posició de complement de Procés) desencadena, per a Ramchand, una lectura obligatòriament tèlica, en la mesura que dóna una delimitació final a l'esdeveniment.

(69) *a.* John broke the stick {in a second / *for seconds}.
b. Mary arrived {in two minutes / *for two minutes}.
c. Michael found gold in just ten minutes.

Segons Ramchand, els predicats de (69.*a*-*b*) resisteixen el test d'atelicitat perquè els seus objectes ja estan definits com a sostenidors d'un estat final: són RESULTADORS. No experimenten simplement algun canvi, sinó que també acaben en un estat final que ja es troba especificat pel verb mateix (amb el tret [res]).

(70) *a.*

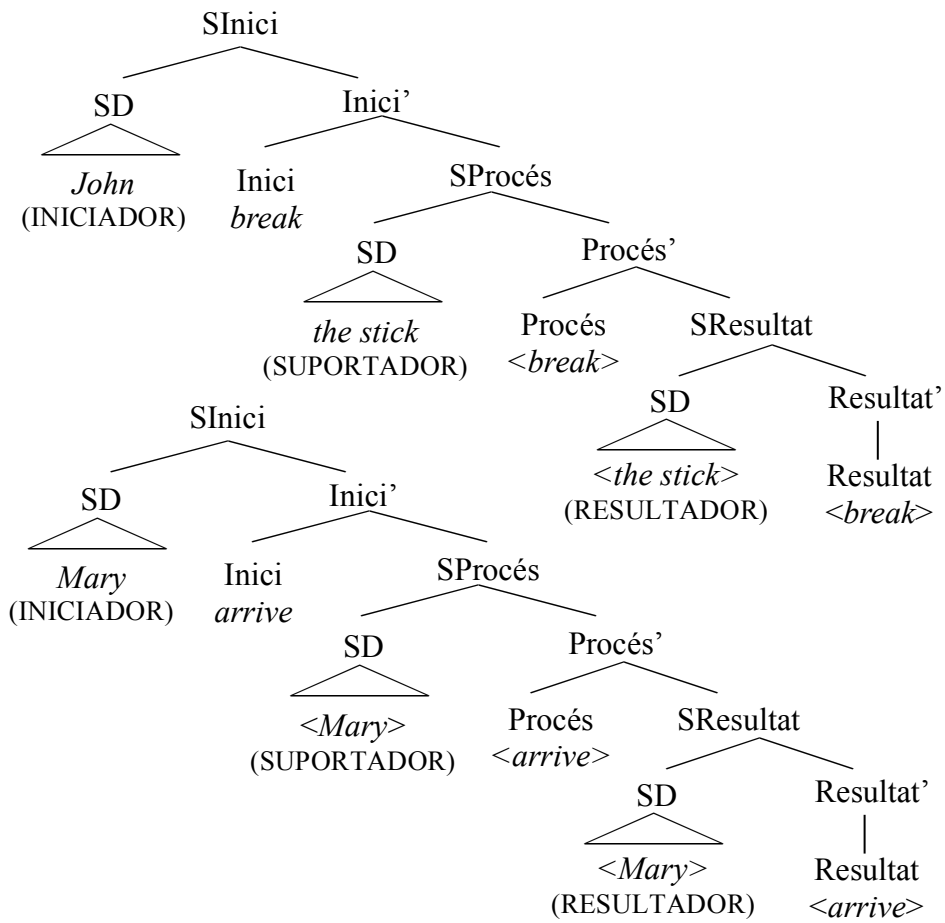

Amb tot, el cas de (69.*c*), amb *find* (com també el de *Ariel entered the room*), és, per a Ramchand, una mica diferent, en la mesura que el SD objecte no és ni SUPORTADOR ni RESULTADOR, sinó FONS DE RESULTAT (un SD remàtic que descriu el resultat final):

(70) *c.*

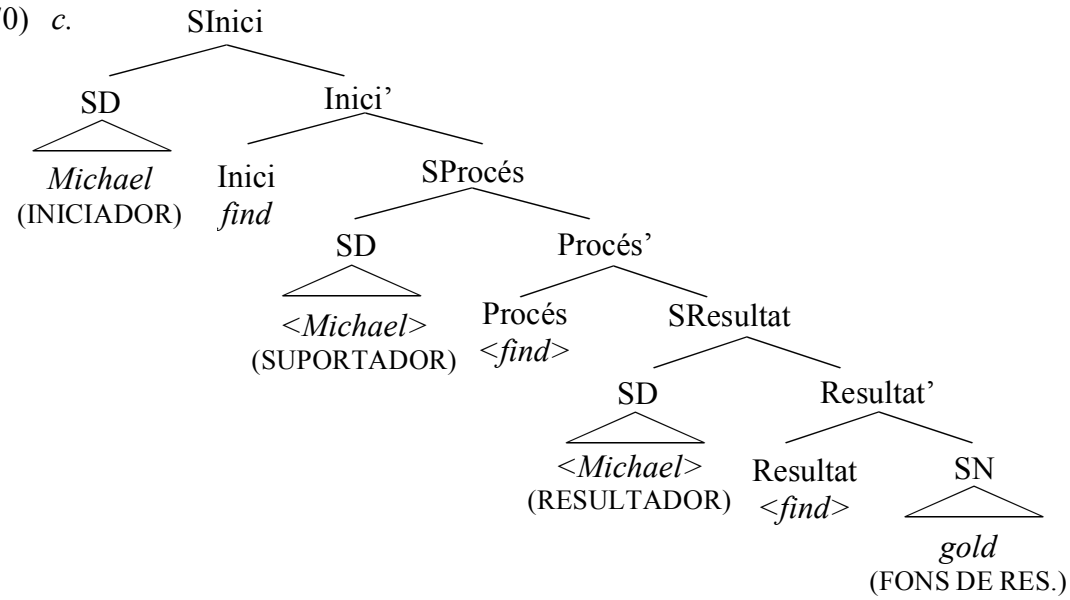

Apuntem també que Ramchand (2008) assumeix un marc teòric neoconstruccionista que resulta bastant adequat per a donar compte d'aquells casos que impliquen el que, des d'un marc lexicalista, Levin i Rappaport Hovav (1995) denominen *template augmentation* (p. ex., un verb atèlic com *to dance*, en anglès, pot expressar també un esdeveniment tèlic s'hi s'afegeix una partícula resultativa: *John danced* [$_{\text{SRes}}$ *his debts off*] 'En John va pagar els seus deutes ballant').

b) A manca d'SResultat, la telicitat també pot sorgir si un **TRAJECTE delimitat** (en anglès, *bounded PATH*) apareix com a complement de Procés. Al seu torn, poden esser TRAJECTES delimitats tant els SP direccionals delimitats, com els SD quantitzats, en la mesura que també donen a l'esdeveniment un límit que pot esser localitzat temporalment.

Per a Ramchand, l'objecte de *John pushed* <u>*the cart*</u> té el paper esdevenimental de SUPORTADOR (subjecte o especificador de Procés) i, malgrat sigui un SD quantitzat, no pot donar lloc a una lectura tèlica de l'esdeveniment. Vegeu l'anàlisi de (71):

(71)

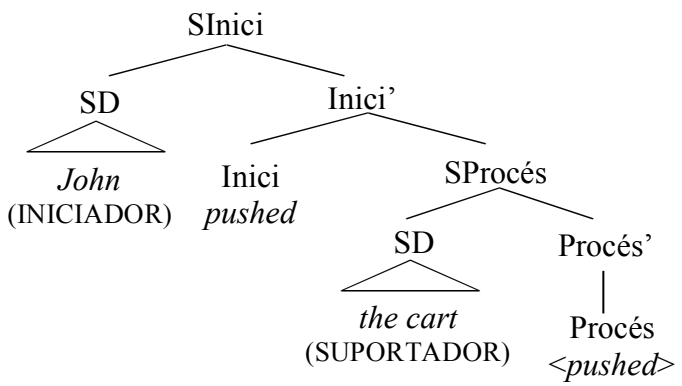

Perquè aquesta construcció sigui tèlica cal afegir-hi, com a complement de Procés, un TRAJECTE delimitat, que mesuri l'esdeveniment i li doni un punt final: *John pushed the cart to the shop*. El mateix passa amb *Karena ran:* aquesta frase descriu una activitat, i *Karena* és INICIADOR-SUPORTADOR del procés de córrer. Perquè esdevengui tèlica cal afegir-hi també un TRAJECTE delimitat: *Karena ran to the tree.*

A banda dels SP amb *to* (*cf.* amb *Mary ran along the beach*), un SD quantitzat també pot constituir un TRAJECTE delimitat, com s'aprecia a *Katherine walked the trail* o, deixant de banda els verbs de moviment, també amb els verbs de creació i de consumpció (els quals denoten *realitzacions*):

(72) *a.* John built the house.
b. Kayleigh drew a circle.
c. Ariel ate the mango.

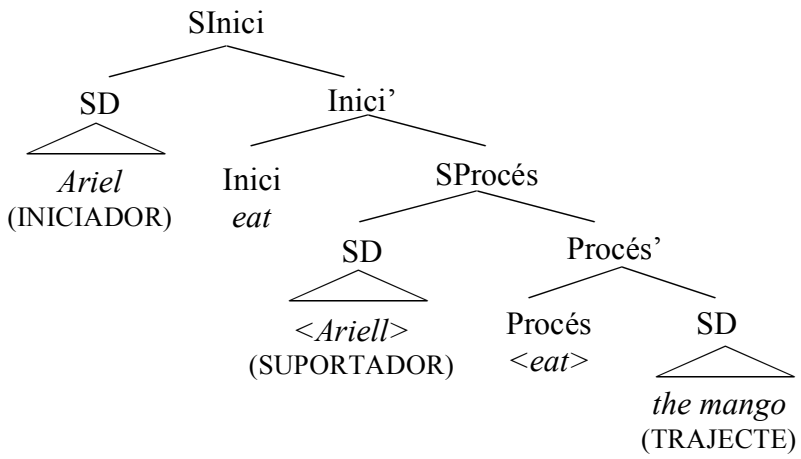

En les frases de (72), *John*, *Kayleigh* i *Ariel* serien INICIADORS-SUPORTADORS (subjectes o especificadors tant d'SInici com d'SProcés). En canvi, els seus objectes no són SUPORTADORS, sinó TRAJECTES (delimitats) en la posició de complement de Procés, i el que fan és, precisament, mesurar l'esdeveniment i, si són quantitzats, donar-li un punt final.[31] Això es relaciona amb l'observació de Krifka (1989, 1992) que, per a certa classe de verbs, la relació *R* entre el verb i l'objecte satisfà dues propietats crucials relatives a la denotació de l'objecte i l'esdeveniment: *correspondència amb l'objecte* (en anglès, «*mapping-to-object*») i *correspondència amb l'esdeveniment* (en anglès, «*mapping-to-event*»). Dit altrament: per a aquests predicats dinàmics, la naturalesa del canvi està directament relacionada amb l'extensió material de l'objecte.

[31] Així, per a Ramchand, és diferent *John painted a picture* (que seria una realització) i *John painted the wall* (que seria una activitat, igual que *John pushed the cart*). En el primer cas, *John* seria INICIADOR-SUPORTADOR, i *a picture* seria el TRAJECTE (delimitat) en la posició de complement de Procés. En el segon cas, *John* seria només INICIADOR, i *the wall* seria el SUPORTADOR.

Una prova a favor de considerar el subjecte (INICIADOR) de les realitzacions també com a SUPORTADOR la trobam en frases com: *Estam ben menjats i ben beguts* (o *ben dinats i ben sopats*).

Cal precisar que, en aquests casos —a diferència d'SResultat—, l'SD o l'SP no determina el seu propi subesdeveniment, sinó que actua com un modificador o descriptor de Procés. Concretament, Ramchand assumeix que aquests SD o SP es combinen amb Procés sota una restricció d'*homomorfisme.*

Com hem dit, perquè *pugui* emergir la telicitat, cal que el TRAJECTE sigui delimitat: si es tracta d'un SD, haurà d'esser quantitzat. Ara bé, així i tot, això no té per què implicar, necessàriament, una lectura tèlica, com es pot apreciar a (73.*b*):

(73) *a.* Michael ate {apples / ice cream} {for an hour / ??in an hour}.
b. Michael ate {the apple / five apples} {for an hour / in an hour}.

Això porta Ramchand a afirmar que la telicitat, en el cas dels verbs de creació o consumpció amb objectes quantitzats, és només una *implicació semàntica*, però que no es troba codificada en la determinació lèxica del verb o en els seus reflexos sintàctics.[32]

5.3.3. Aplicació del model de Ramchand (2008) a les dades de la CP en el català de Mallorca

Al nostre entendre, la conclusió que s'extreu de la discussió del subapartat anterior és que la telicitat, per a Ramchand (2008), és un epifenomen i no es troba gramaticalitzada —tret del cas (important, això sí) que tinguem SResultat en l'estructura (i aleshores sí que la telicitat emergiria automàticament, segons Ramchand, a no esser que intervengui algun factor d'aspecte extern que doni lloc a una lectura atèlica).[33] Diguem també, de

[32] Ramchand (2008) també tracta el cas dels *verbs de compleció gradual* (o *assoliments graduals*). Comença recordant que tenen les següents propietats: (i) alternen en (in)transitivitat, (ii) són ambigus entre una lectura tèlica i atèlica, i (iii) són sovint «deadjectivals». Seguint Hay, Kennedy i Levin (1999), Ramchand analitza aquests verbs com un tipus especial de procés on el grau de canvi verbal es correspon amb alguna mena d'*escala d'una propietat* (que es derivaria d'un significat adjectival bàsic). Així, en el seu ús intransitiu, són verbs [proc] amb un sol argument (SUPORTADOR). Per exemple, la frase *The cocoa beans dried in the sun for two hours* s'analitzaria així:

(i)

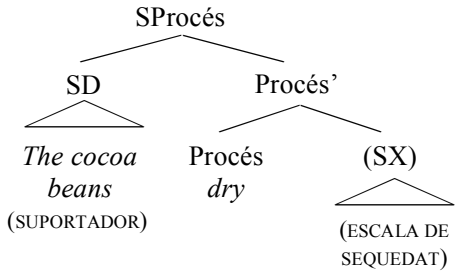

El fet que aquests verbs es puguin interpretar també com a tèlics no emergeix del fet que identifiquin un subesdeveniment Resultat, sinó que seria un efecte contextual, de la mateixa manera que, amb els verbs de moviment, s'obté una lectura tèlica si un SX en la posició de complement de Procés denota un TRAJECTE delimitat. En el cas dels verbs de compleció gradual, la posició de complement està emplenada implícitament per l'ESCALA D'UNA PROPIETAT; i, si aquesta escala està contextualment delimitada, aleshores la telicitat emergeix (p. ex.: *My hair dried in just ten minutes in that weather*).

[33] Ramchand (2008) esmenta el cas de les interpretacions reiteratives que generen els plurals (p. ex.: *Tourists arrived at this pleasure spot for years*), i entén que la iteració d'esdeveniments plenament formats és un cas d'aspecte extern, que ha d'esser exclòs de l'anàlisi de l'*Aktionsart* o de la capa

passada, que Ramchand a vegades es contradiu i considera un mateix SP direccional a vegades com un cas d'SResultat i altres vegades com un TRAJECTE delimitat.[34] Sigui com sigui, en aquests casos d'SResultat o d'SP direccional la telicitat (i, fins i tot, la CP) sembla que emergeix directament; p. ex.: *Es jutge ha {enviada/enviat} sa batlessa a sa presó*; *Es pagesos han {trobada/trobat} aigua*; *He {empesa/empès} sa carreta (fins) an es barranc.*

Quan manca SResultat, amb els SN/SQ/SD objectes cal fer una sèrie de distincions:

a) Amb els objectes SUPORTADORS PURS (especificadors de Procés; p. ex.: *En Joan ha {empès/#empesa}* <u>*sa carreta*</u> *durant hores*), la lectura *atèlica* (i l'exclusió de la CP) sembla també automàtica.[35]

b) D'altra banda, hi hauria els objectes (complements de Procés) que constitueixen un TRAJECTE que mesura l'esdeveniment (del tipus *En Joan ha {llegit/llegida}* <u>*una novel·la*</u>). Aquests darrers, al seu torn, presenten un comportament heterogeni:

- Si el SN és no quantitzat, la lectura és atèlica (però, no obstant això, la CP és possible; p. ex.: *En Joan ha {llegit/llegides}* <u>*novel·les*</u> *durant anys*; *En Pere sempre ha {beguda/begut}* <u>*cervesa*</u>).

- Si el SD/SQ és quantitzat, aleshores és possible tant una lectura tèlica (amb CP també possible; p. ex.: *En Joan ha {llegit/llegida} una novel·la en només tres hores*) com atèlica (ara, sense possibilitat de fer CP: *En Joan ha {llegit/#llegida}*[36] <u>*una novel·la*</u> *durant tres hores*).

En aquest grup (objectes complement de Procés), la distinció entre la lectura tèlica i l'atèlica no estaria, segons Ramchand, codificada gramaticalment (tots aquests SN/SQ/SD són, ras i curt, complements de Procés), sinó que dependria més aviat d'implicacions semàntiques i contextuals (especialment en el cas d'SD/SQ quantitzats).

Ara bé, aquesta conclusió no casa gaire bé amb les dades de (34) del finès, que, com hem vist, com a regla general, assigna a l'objecte cas acusatiu en les construccions tèli-

---

inferior de l'oració.

[34] A tall d'exemple: A Ramchand (2008), en l'exemple (30.*a*) de la pàg. 53 (*Michael pushed the cart to the store*) hi assumeix un SResultat (*the cart* seria SUPORTADOR-RESULTADOR); però, en canvi, en l'exemple (27) de la pàg. 30 (*John pushed the cart to the end of the garden*), i també en l'arbre (9) de la pàg. 68, hi assumeix simplement un TRAJECTE delimitat com a complement de Procés (*the cart* seria només SUPORTADOR).

[35] Vegeu, però, la n. 36, i també el que direm més avall a propòsit de frases transitives (o causativitzades) amb verbs de compleció gradual.

[36] A parer nostre, *En Joan ha llegida una novel·la durant tres hores* és perfectament gramatical en l'accepció reiterativa, en què en Joan ha llegit la mateixa novel·la (una novel·la curta, per exemple) diverses vegades durant tres hores. D'aquí que posem la marca «#» i no pas un asterisc d'agramaticalitat.

ques i cas partitiu en les atèliques, un indici que l'(a)telicitat ha d'estar codificada en la sintaxi, com en el tractament de Borer (2005).

D'altra banda, si atenem a la relació de Concordança (o *Agree*) especificador-nucli, el fet que un argument en la posició d'[Esp, SResultat] (ço és: un RESULTADOR) concordi amb el participi és esperable (p. ex.: *Es jutge ha {enviada/enviat} sa batlessa a sa presó*). És igualment esperable que hi concordin els SUPORTADORS PURS (en la posició d'[Esp, SProcés]) dels verbs de compleció gradual (p. ex.: *Na Maria ha {engreixada/engreixat} molt*, que hom considera que és una construcció inacusativa, i que en italià portaria l'auxiliar *essere*). Aquesta CP podria esser esperable, fins i tot, si afegim un INICIADOR per causativitzar o transitivitzar una construcció amb un verb de compleció gradual (p. ex.: *Es pagès ha {engreixada/engreixat} una porcella*).

El que no és esperable és que altres SUPORTADORS PURS (també especificadors d'SProcés) no puguin fer la CP (*En Joan ha {empès/#empesa}* <u>*sa carreta*</u> *durant hores*) i que, en canvi, els objectes *complements* (!) de Procés sí que ho puguin fer (*En Joan ha {llegit/llegides}* <u>*novel·les*</u> *durant anys*; *En Pere sempre ha {beguda/begut}* <u>*cervesa*</u>; *En Joan ha {llegit/llegida}* <u>*una novel·la*</u> *en només tres hores*), tot i que no sempre (*En Joan ha {llegit/#llegida}* <u>*una novel·la*</u> *durant tres hores*). De fet, aquest darrer exemple es comporta més aviat com *En Joan ha {empès/#empesa}* <u>*sa carreta*</u> *durant hores*. Tampoc no esperaríem que un FONS DE RESULTAT (en la posició de complement de Resultat) pogués concordar amb el participi, i, malgrat això, la CP és possible (p. ex.: *Es pagesos han {trobada/trobat} aigua*).

Per altra part, en contra del que hem apuntat en la n. 31, no veim que hi hagi cap diferència rellevant entre *En Joan ha {pintat/#pintada} una paret durant una hora* i *En Joan ha {pintat/#pintada} una natura morta durant una hora* (totes dues són construccions atèliques), ni tampoc entre *En Joan ha {pintada/pintat} una paret en mitja horeta* i *En Joan ha {pintada/pintat} una natura morta en mitja horeta* (totes dues són construccions tèliques). De fet, ¿com analitzaria Ramchand (2008) la frase *En Joan ha {pintada/pintat} una paret en mitja horeta*? Segurament hauria d'admetre que, aquí (igual que a *En Pere ha {empesa/empès} sa palanca*), el SQ *una paret* (o *sa palanca*) és un TRAJECTE delimitat (complement de Procés), i no pas un PUR SUPORTADOR (especificador d'SProcés). O, com a alternatives, Ramchand hauria d'assumir que, com a complement de Procés, hi trobam alguna mena d'ESCALA (tàcita) que mesuri l'esdeveniment; o un SResultat (amb *una paret* o *sa palanca* com a RESULTADORS-SUPORTADORS).

Assumim, per un moment, que la telicitat es troba sempre gramaticalitzada en el nucli Resultat. La frase *En Joan ha {cantada/cantat} una cançó (en tres minuts)* es podria analitzar així:

(74)

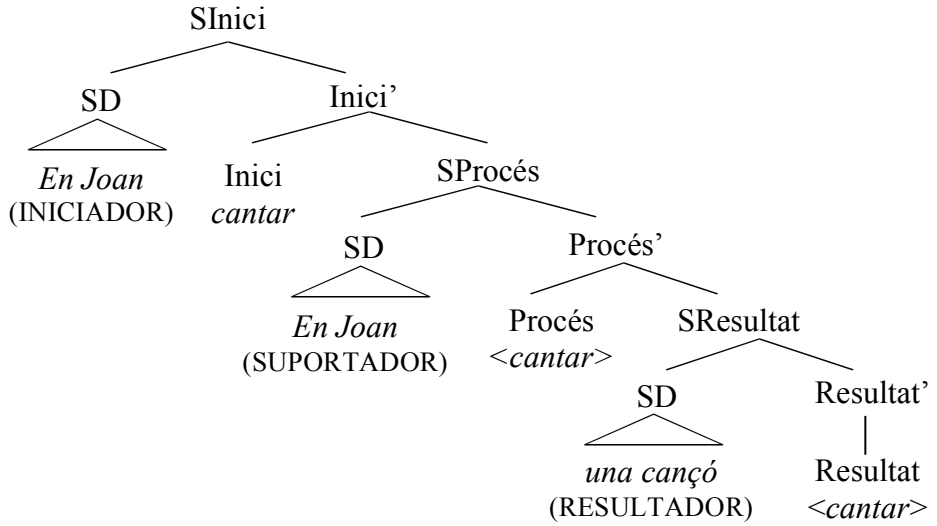

D'entrada, d'acord amb el sistema que empra Ramchand (2008) per a lexicalitzar les estructures sintàctiques, hauríem d'assumir que el verb *cantar* està caracteritzat no pas amb els trets [inic, proc], sinó amb [inic, proc, res], i assumir també alguna mena de subassociació per als casos en què la construcció és atèlica (sense SResultat). Alternativament, podríem dir que el nucli Resultat pot ser abstracte i fonològicament buit.

Emperò, continuaríem sense poder explicar per què la CP és possible en frases transitives atèliques (sense SResultat), amb plurals escarits i noms de massa: *En Pere ha {ballades/ballat} jotes (durant una hora)* i *Na Maria ha {beguda/begut} cola (durant tot es sopar).*

Així les coses, creim que és millor que deixem de banda la manera amb què Ramchand (2008) tracta l'(a)telicitat i que mirem de redreçar alguns dels punts febles del model de Borer (2005). Ho farem en el § 6.2, en revisar el tractament que MacDonald (2009) fa de l'aspecte intern. Abans, però, retindrem el model de Ramchand (2008) per tal d'incorporar-hi les aportacions que fa Jaque (2024) per a l'anàlisi de les construccions *estatives*, atès que consideram que en podem treure profit (Borer gairebé no en diu res).

5.4. Les aportacions de Jaque (2014) per a l'anàlisi de l'estativitat i la seva utilitat a l'hora d'aplicar-les a la CP en mallorquí

Per a Ramchand (2008), una estructura estativa no pot tenir Procés ni, doncs, cap argument intern SUPORTADOR; tan sols *arguments remàtics* o *no aspectuals.* D'aquí que aquesta lingüista assumesqui que les estructures estatives consisteixen, simplement, en la projecció SInici. En la mesura que aquest nucli Inici no té SProcés com a complement, no s'interpreta com a causacional, sinó simplement com un estat. L'argument remàtic en posició de complement d'Inici serveix per a descriure l'estat més a fons. El subjecte o especificador d'aquest SInici (o SEstat, si ho preferiu) és interpretat com a

PORTADOR (en anglès: *HOLDER*) de dit estat.[37] Vegem-ne un exemple:

(75) Katherine fears nightmares.

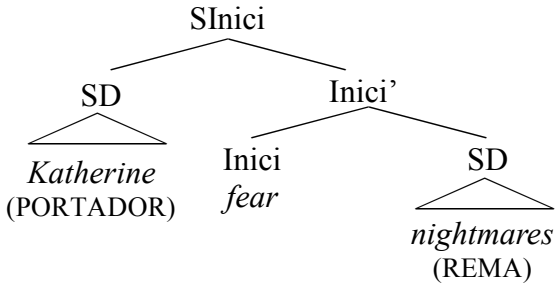

En síntesi, això és tot el que Ramchand (2008) comenta sobre les estructures estatives; de fet, la mateixa autora reconeix que no les ha pogudes tractar de manera aprofundida.

Jaque (2014) parteix de la proposta teòrica de Ramchand sobre l'estructura esdevenimental i la descomposició del significat verbal, i l'aplica i estén a l'àmbit de l'estativitat. Per a aquest autor, un *estat* és la instanciació d'una propietat en una entitat o, dit altrament, l'adscripció d'una entitat a un conjunt. Ara bé, l'estativitat no és un fenomen homogeni, sinó que hom pot distingir *graus* i *nivells* d'estativitat:

a) Hi ha ***graus d'estativitat*** perquè, d'acord amb Maienborn (2005), a banda dels *estats purs* (també anomenats *estats kimians*, que són els estats que estan mancats d'un argument esdevenimental neodavidsonià i, doncs, són avaluables en punts de temps) —vegeu-ne exemples a (76) i a (77)—, també hi ha *estats d'interval* (altrament coneguts com a *estats davidsonians*, que són aquells que, si bé denoten situacions homogèniques que no inclouen canvi intern, sí que inclouen un argument esdevenimental i, doncs, requereixen extensió en el temps i són avaluables en intervals; indiquen que una certa propietat es manté en el temps; així, es troben a mig camí entre els estats purs i els esdeveniments dinàmics)[38] —vegeu-ne exem-

[37] Hem optat per traduir *HOLDER* com a PORTADOR, però altres opcions haurien estat TENIDOR, MANTENIDOR O SOSTENIDOR.

[38] En els *estats purs*, la informació sobre un moment puntual de temps és suficient per a verificar si una entitat posseeix o no una propietat (ço és, si es troba o no en el conjunt denotat per cert predicat). En el cas dels *esdeveniments* (*realitzacions, assoliments* i, fins i tot, esdeveniments parcialment homogenis com les *activitats*), necessitam un mínim de dos temps (un interval) per a establir si un d'ells manifesta la propietat que l'altre no té (ço és: si hi ha o no canvi). Però existeix una tercera categoria (els *estats davidsonians*) integrada per aquelles situacions que, tot i esser homogènies, exigeixen més d'un moment per a esser avaluades com a vertaderes o falses. Per tant, si bé tot esdeveniment dinàmic (amb canvi intern) pressuposa validesa en intervals, l'afirmació contrària no és certa: una situació pot exigir extensió temporal malgrat denotar una situació homogènia.

Els estats purs no són directament perceptibles (només poden captar-se mitjançant operacions cognitives d'alt nivell); a més, no es localitzen en l'espai, sinó tan sols temporalment. Per això, els estats kimians no poden servir de complement d'un verb de percepció (**Vaig veure en Joan pesar 80 quilos*), ni admeten modificadors de lloc, sinó tan sols temporals (**En Pere sap anglès a l'habitació*, però [OK]*En Joan ha pesat 60 quilos tot l'any*). En canvi, tant els esdeveniments com els estats davidsonians poden fer de complement d'un verb de percepció (*Vaig veure en Joan engreixar*; *Vaig veure es sol brillar*) i admeten adjunts locatius (*En Pere estudia anglès a s'habitació*; *Es sol brilla an el cel*). Els estats davidsonians s'assemblen als estats purs en el fet que no poden esser

ples a (78)—:

(76) *a*. Na Maria sempre ha {temut/*temudes} ses bubotes.
b. En Pere sempre ha {odiat/*odiades} ses persones hipòcrites.
c. En Jordi ha {estimat/??estimada} sa seva dona tota sa vida.
d. Ses patates han {pesat/*pesades} quatre lliures.
e. Això m'hauria {costat/*costades} cent pessetes.
f. Es nou espectacle no ha {durat/*durada} ni una setmana.
g. (Hi) ha {faltat/??faltada} una cadira.
h. (Li) ha {sobrat/??sobrada} aquesta.
i. Que no hi ha pa?

(77) *a*. Na Teresa ha {tenguda/tengut} febre tota sa nit.
b. Sa seva dona sempre ha {posseïdes/posseït} més terres que ell.
c. Sempre he {considerada/considerat} na Maria intel·ligent.
d. Ton pare <u>sap</u> que no has vengut a classe.
e. Conec bé es teu germà.
f. <u>Crec</u> que ens durem bé!

(78) *a*. Es poal de fems ha <u>{fet/*feta} pudor</u> durant tot es sopar. Du'l-te'n ja!
b. Aquella estrella ha {brillat/*brillada} intensament.
c. Sa nina ha {dormit/*dormida} profundament.
d. Una tàpia ha {blocat/*blocada} s'entrada durant anys.[39]
e. Sa pobresa ha {preocupat/*preocupada} na Maria des de sempre.[39]

b) Hi ha també ***nivells d'estativitat***, perquè —a diferència del que havia pressuposat Ramchand (2008)— no tots els estats es projecten en el mateix pla dins la jerarquia sintàctica oracional, sinó que, d'acord amb Jaque (2014), trobam *estats purs baixos* (o *de nivell 1*) —com els que hem exemplificat a (76)— i *estats purs alts* (o *de nivell 2*) —com els que hem exemplificat a (77).[40] Els estats purs baixos (o de nivell 1) adopten l'estructura sintàctica d'un *sintagma relacional de coincidència central* (SR_{cc}, amb un nucli R_{CC} acategorial, que pujarà i s'ajuntarà al categoritzador *v* —no pas a Procés— per a adquirir naturalesa verbal), mentre que els estats purs alts adopten l'estructura sintàctica d'un *SInici* (que, per si sol, ja té natu-

---

recuperats anafòricament per un verb com *succeir* (p. ex.: *En Joan pesava 60 quilos.* ??*Això succeïa quan...*; o *Es sol brillava an el cel.* ??*Això succeïa mentre...*).

[39] *Cf.* les frases estatives (i, doncs, sense CP) de (78.*d*-*e*) amb les següents frases esdevenimentals dinàmiques: *En Joan ha {blocada/blocat} s'entrada en quinze minuts* (tèlica i amb CP) i *En Joan ha {blocat/*blocada} lentament s'entrada* (atèlica i sense CP). També és possible *En Joan ha {blocada/blocat} s'entrada (en quinze minuts) durant una hora* (tèlica, amb CP, amb un adjunt de lapse temporal i, encara, un adjunt que modifica el *target state*).

[40] De fet, per sobre de la capa esdevenimental d'SInici (ço és, per sobre de la primera fase sintàctica), també hi hauria *estats de nivell 3* (a $SAsp_{Progressiu}$; p. ex.: *En Joan està escrivint*) i *estats de nivell 4* (a $SAsp_{Habitual}$; p. ex.: *En Joan fuma*).

ralesa verbal).[41]

Ho representam en l'esquema de (79), on, com es pot veure, hi hem afegit també els estats davidsonians, que es construeixen com un SR_{CC} més SProcés:[42]

(79)

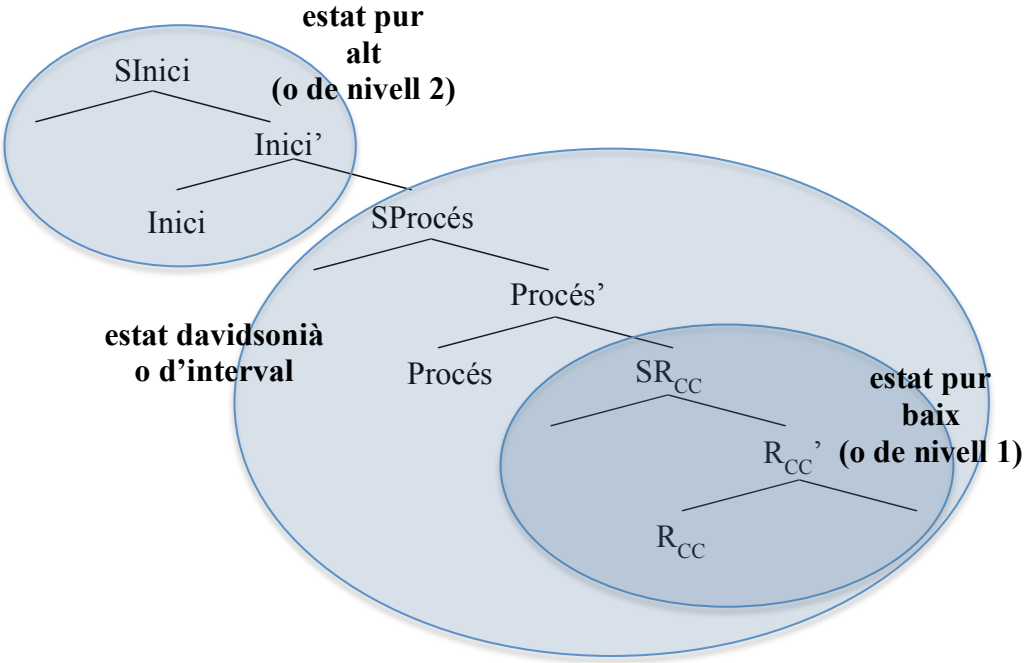

Com es desprèn de les frases de (76), entre els *estats purs baixos* (o *de nivell 1*) trobam verbs de mesura (*costar*, *valer*, *pesar*, *durar*, *mesurar*), verbs psicològics d'experimentador subjecte emocionals (*estimar*, *odiar*, *témer*, *sospitar*, *envejar*) i verbs

[41] Com que els estats purs alts (o de nivell 2) lexicalitzen una configuració específicament verbal (el nucli Inici), poden donar lloc a *noms deverbals* (p. ex.: *tenidor*, *posseïdor*, *tinença*, *possessió*, *coneixement*, *creença*...). Per contra, els estats purs baixos (o de nivell 1), els quals lexicalitzen un nucli R_{CC} que, segons Jaque (2014), és acategorial, no donen lloc, com a regla general, a noms derivats deverbals: *falta*, *cost*, *pes*, *valor*, *mesura*, *estima, odi*, *temor*, *sobra*...).

El valor de *coincidència central* (concepte introduït per Hale, 1986) implica una relació de continent a contingut entre un fons i una figura. Per contra, el valor de *coincidència terminal (final)* determina que una figura es dirigeix a un fons, que actua, així, com a terme d'un moviment real o figurat. La noció de coincidència central és coherent amb la noció d'adscripció d'una entitat en un conjunt; així, la figura denotaria una entitat, i el fons, una propietat. En canvi, en una configuració esdevenimental, la relació de coincidència terminal entre figura i fons estableix que la propietat respectiva és adquirida en un procés dinàmic.

[42] Com que els estats davidsonians requereixen extensió en el temps i, doncs, un interval per a esser avaluats, malgrat denotin situacions homogènies, Jaque (2014) proposa que els estats d'interval inclouen en la seva estructura una variable esdevenimental introduïda per SProcés. Així, SProcés + SR_{CC} tindria la semàntica de 'manteniment en un estat'.

Amb tot, volem deixar constància que aquesta configuració (SProcés + SR_{CC}) podria esser defensada també per als verbs de compleció gradual (com *envellir*), on la R_{CC} relacionaria el tema/figura amb el fons (aquest darrer vindria proporcionat per la propietat o escala que expressaria l'adjectiu). Si això és així, potser caldria cercar algun matís que distingís ambdós tipus de Procés: $Procés_1$ (que es limita a introduir l'argument esdevenimental neodavidsonià) i $Procés_2$ (que, a més de l'argument esdevenimental, introdueix dinamisme o canvi intern).

D'altra banda, cal que ens demanem si els estats davidsonians (com *brillar* i *dormir*, que no són inacusatius) no tenen, de fet, també SInici (i INICIADOR), com tots els verbs inergatius.

existencials (*haver-hi*, *existir*, *abundar*, *sobrar*, *faltar*, *mancar, escassejar*, *romandre*). Com ja hem dit, Jaque (2014) entén que, en aquests casos, aquests verbs lexicalitzen una R_{CC} acategorial, que necessita pujar no fins a Procés (inexistent en les construccions estatives pures), sinó fins a un nucli *v* merament categoritzador (verbalitzador, en aquest cas).

D'altra banda, com es desprèn de les frases de (77), entre els *estats purs alts* (o *de nivell 2*) trobam verbs de possessió (*tenir*, *posseir*) i verbs psicològics d'experimentador subjecte cognitius (*saber*, *conèixer*, *creure*, *entendre*, *considerar*); potser també hi podríem incloure —seguint Kiparsky (1998)— els verbs de percepció (*veure*, *sentir*).

Excepte per al cas dels estats davidsonians (que tindrien Procés), Jaque (2014) entén que els estats purs estan mancats del nucli Procés, que és l'encarregat d'introduir la variable esdevenimental neodavidsoniana. En canvi, si ho recordam (*v.* la n. 20), Borer (2005) entén que també els estats tindrien SE (sintagma esdeveniment), i que per sota d'SE tindrien algun (o alguns) nucli(s) funcional(s) específic(s). Jaque (2014) es distancia de Borer i defensa que els estats purs o kimians no tenen argument esdevenimental. Ara bé, Jaque (2014) treu profit d'una observació de Borer (2005:99, nota 2). Diu Borer que, d'acord amb Kiparsky (1998, 2001), en finès hi ha casos en què el cas acusatiu *pot* (la cursiva és nostra)[43] ocórrer en contextos atèlics (quan, en principi, hom hi esperaria el cas partitiu), específicament amb verbs estatius tals com *omistaa* ('posseir'), *nähdä* ('veure'), *tuntea* ('conèixer'), *uskoa* ('creure') i *ymmärtää* ('entendre'); ho podem comprovar a (80):

(80) Omist-i-n karhu-nb.
posseir.PST.1SG ós.AC

Es tracta, precisament, del tipus de verbs que Jaque (2014) classifica com a *estatius purs alts* (o *de nivell 2*), i que, com ja hem assenyalat, inclourien verbs de possessió, verbs psicològics *cognitius* i verbs de percepció. Per contra, els verbs psicològics *emocionals* anirien, en finès, sempre amb cas partitiu: *ihailla* ('admirar'), *kadehtia* ('envejar'), *pelätä* ('témer') i *rakastaa* ('estimar'), i Jaque els classifica com a verbs *estatius purs baixos* (o *de nivell 1*).

D'acord amb Borer (2005), «des del moment que l'alternança acusatiu-partitiu en finès és indicativa de l'estructura esdevenimental, [els fets que acabam d'assenyalar] apuntarien que els estats no són una classe estructural unificada, que es projecta més d'una estructura en els estatius, i que, almanco en una d'aquestes estructures, el cas assignat a l'argument objecte és homòfon amb el cas assignat en les construccions tèliques esdevenimentals».

Per a Jaque (2014), els estats purs alts (o de nivell 1) adopten l'estructura sintàctica d'un SInici.[44] Segons aquest autor, existeixen diversos contexts que indiquen que els

[43] Segons Kiparsky, aquests verbs estatius que *poden* anar amb cas acusatiu també poden anar amb cas partitiu. Ara bé, sembla que hi ha matisos semàntics —p. ex., de possessió (in)alienable— segons el cas utilitzat.

[44] De fet, Jaque (2014) fins i tot admet, a diferència de Ramchand (2008), la possibilitat de combinar

estats purs alts vindrien a esser «esdeveniments empobrits», ço és, estructures amb un argument extern que estan mancades d'SProcés i, per tant, d'un esdeveniment al qual dit argument pugui servir d'INICIADOR. Efectivament, certs contexts (com el passat simple o el temps de perfet) permeten de recuperar el seu valor dinàmic, amb una lectura incoativa, esdevenimental de canvi d'estat, semblant a un assoliment; p. ex.:

(81) *a*. En Joan {va tenir / ha tenguda / ha tengut} una idea.
b. Na Maria {va conèixer / ha coneguda / ha conegut} es seu germà.
c. En Pere {se va creure / s'ha creguda / s'ha cregut} sa notícia de sa premsa.

Per a aquests casos, Jaque (2014) proposa que hi hauria, a més d'SInici, SProcés i una relació de coincidència terminal (R_{CT}).

Sigui quina sigui l'estructura sintàctica concreta que atribuïm a construccions com les de (81) i (77.*a-c*), sembla prou clar, d'acord amb Kiparsky (1998) i Jaque (2014), que els estats purs alts no es comporten com els baixos, i la CP en el català de Mallorca no n'és cap excepció: és possible amb els estats purs de nivell 2, però no pas amb els de nivell 1 —*cf.* amb (76)—, ni tampoc amb els estats davidsonians o d'interval —*cf.* amb (78).

6. APLICACIÓ DE LA TEORIA DE MACDONALD (2009) SOBRE L'ASPECTE INTERN AL MODEL DE BORER (2005) I A LES DADES DE LA CP EN MALLORQUÍ

MacDonald (2009) sintetitza la seva teoria sobre l'*aspecte intern* desenvolupada en altres obres (com és ara la tesi doctoral de 2006). Concretament, com podem veure a (82), MacDonald assumeix l'existència d'una projecció SAsp entre S*v* i SV, encarregada d'instanciar sintàcticament la correspondència objecte-esdeveniment (en anglès, «*object-to-event mapping*») mitjançant una relació de Concordança (o «*Agree*»). Per a MacDonald, la correspondència objecte-esdeveniment té lloc quan una propietat de l'argument intern afecta la interpretació aspectual del predicat sencer. SAsp i tot el que aquesta projecció domina defineix un àmbit o espai sintàctic en el qual els elements han d'aparèixer en un cert ordre per tal de contribuir a la interpretació aspectual del predicat.

(82)

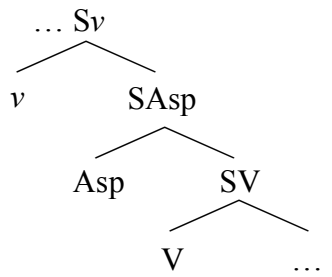

directament (sense SProcés) un SInici amb un altre estat, ço és, amb un SR_{CC}. Un indici que això és possible ens el donen frases del tipus *Tenc [sa sogra *(a l'hospital)]*.

Ara bé, segons MacDonald, la projecció SAsp no la trobaríem en les construccions estatives, la qual cosa explica la manca sistemàtica de propietats altrament atribuïdes a les construccions amb Asp (*v.* el § 5.4).

6.1. L'adjunt duratiu i l'adjunt de lapse temporal amb predicats atèlics i tèlics

Així mateix, MacDonald (2009) s'interessa pels adjunts temporals del tipus *for an hour* ('durant una hora') i *in an hour* ('en una hora'), que anomenarem *adjunt duratiu* i *adjunt de lapse temporal*, respectivament. Aquests adjunts s'han fet servir, en la literatura, com a proves o tests per a determinar si una construcció és atèlica o tèlica, respectivament. MacDonald entén que una predicat[45] és *tèlic* quan descriu un esdeveniment com a posseïdor d'un punt final, mentre que un predicat és *atèlic* quan descriu un esdeveniment mancat de punt final. Ara bé, com diu MacDonald, s'ha de vigilar amb els tests dels adjunts temporals: d'una banda, no és exacte afirmar que l'adjunt de lapse temporal sigui incompatible amb predicats atèlics; el que passa és que la lectura que s'obté és, aleshores, *incoativa* (fa referència al començament de l'esdeveniment). En canvi, amb els predicats tèlics, l'adjunt de lapse temporal fa referència al final de l'esdeveniment, expressant la quantitat de temps que transcorre abans que el final tengui lloc.

En català, l'ús incoatiu (amb predicats atèlics) dels adjunts de lapse temporal es veu especialment afavorit en posició preverbal:

(83) *a*. Després que sa mestra el renyàs, en Joan <u>en tres segons</u> va pintar.
b. Hem cridat s'atenció des cambrer i <u>en no res</u> hem sopat.

Les frases de (83) no són (necessàriament) tèliques —de fet, en el català de Mallorca, si hom hagués volgut remarcar la telicitat de la frase de (83.*b*) hauria emprat el temps supercompost: *En no res* <u>*hem hagut sopat*</u> (*v.* la n. 1 i el final del § 5.2.3). Per contra, la lectura que tindríem a (83.*a*) és que en Joan va començar a pintar tres segons després que la mestra el renyàs; i a (83.*b*), que els comensals han pogut començar a sopar gairebé immediatament després d'haver cridat l'atenció del cambrer (que per fi els ha servit els plats). I aquestes són lectures atèliques, malgrat l'ús de l'adjunt de lapse temporal.

D'altra banda, tampoc no és cert que els adjunts duratius siguin incompatibles amb predicats tèlics; el que passa és que, en aquests casos, s'obté una lectura reiterativa, concretament, una lectura que MacDonald anomena de *sèrie d'esdeveniments idèntics* (SEI):

(84) *a*. John spotted a plane for an hour.
b. John carried a goat into the barn for an hour.

Així, la lectura de (84.*a*) és que en John ha divisat el mateix avió un cop i un altre (di-

[45] L'enfocament de MacDonald no és neoconstruccionista (d'aquí que situem la seva teoria en un epígraf diferent del § 5).

verses vegades) durant el temps total d'una hora; i la lectura de (84.*b*) és que en John ha traginat la mateixa cabra una vegada i una altra (diversos cops) fins a l'estable (p. ex., perquè aquesta cabra s'escapa constantment), i que això ho ha fet durant el temps total d'una hora. La lectura d'una SEI requereix, doncs, que l'objecte que suporta l'acció de cada subesdeveniment sigui sempre el mateix (*idèntic*).

MacDonald remarca que, a vegades —a diferència de les frases de (84)—, en frases (tèliques) com les de (85), la lectura d'una SEI no és gramaticalment impossible, però sí que resulta pragmàticament estranya, perquè el nostre coneixement del món ens diu que, un cop que ens hem begut una cervesa o menjat un pastís, en circumstàncies normals, la llauna de cervesa o el pastís deixen d'existir, o que la casa que s'ha construït no pot suportar de nou l'acció denotada pel verb:

(85) *a*. John drank a beer $^{\#}$for an hour.
b. John ate a cake $^{\#}$for ten minutes.
c. John built a house $^{\#}$for a month.

MacDonald conclou que l'adjunt duratiu és *gramaticalment* compatible amb tota mena de predicats, tèlics i atèlics. A més, assenyala que s'adjunta a S*v* (o, tal vegada, a SE), tot modificant l'esdeveniment descrit pel predicat. Ara bé, la interpretació de l'adjunt duratiu és diferent segons el tipus de predicat: si el predicat és atèlic, l'adjunt duratiu expressa que l'activitat continua ininterrompudament, sense assolir un fi, pel total de temps que l'adjunt especifica; per contra, si el predicat és tèlic, l'adjunt duratiu el que fa és forçar una interpretació en què l'esdeveniment ha de tenir lloc una vegada i una altra durant el temps total que l'adjunt especifica (SEI).

Parem esment ara a les frases de (86), que només es diferencien per la presència o absència de CP:

(86) *a*. En Joan ha <u>llegit</u> una novel·la durant una hora.
b. En Joan ha <u>llegida</u> una novel·la durant una hora.

Al llarg d'aquest treball, ja hem comentat que una frase com la de (86.*a*) és ambigua entre una lectura atèlica (necessàriament sense CP) (segons la qual en Joan ha estat llegint una novel·la durant una hora, però encara no l'ha acabada) i una lectura tèlica reiterativa (en què en Joan ha llegit i acabat una novel·la un cop i un altre, diverses vegades; p. ex., si es tracta d'una novel·la curta). En el primer cas, Borer (2005) hi posaria SF^{C}; en el segon cas, hi posaria $SAsp_{Q}$. Aquesta segona interpretació de (86.*a*) és l'única que admet (86.*b*), amb CP —recordem que aquest és un fenomen opcional i en recessió: d'aquí que (86.*b*) també es pugui expressar igual que (85.*a*), ço és, sense CP. (86.*b*) és una frase necessàriament tèlica, si bé amb una lectura de SEI, com diria MacDonald; amb una interpretació d'activitat atèlica, (86.*b*) seria agramatical.

Per altra part, MacDonald observa que, si l'adjunt duratiu és compatible tant amb predicats atèlics com també amb predicats tèlics (aquí amb la lectura de SEI), aleshores és d'esperar que puguin concórrer en una mateixa frase tèlica un adjunt duratiu i un adjunt de lapse de temps:

(87) *a*. John carried a goat into the barn in 30 seconds for an hour straight.
b. John dragged a log into the shed in 10 seconds for an hour straight.

La frase de (87.*a*) es podria dir en un context en què una mateixa cabra fuig tot el temps de l'estable, i en John la hi tragina una vegada i una altra durant un temps total d'una hora, i que per a cada viatge triga 30 segons. Observem ara la frase de (88):

(88) En Pere ha (hagut) {cantada/cantat} una cançó en 15 segons durant 2 minuts.

Amb aquesta frase, expressaríem que una mateixa cançó ha estat cantada diverses vegades (possiblement, 8 cops), durant un temps total de 2 minuts, i que per a cada cant s'ha trigat 15 segons. Això seria una situació perfectament possible, p. ex., en el context d'un concurs televisiu.

6.2. El comportament aspectual dels plurals escarits i dels noms de massa

Fins ara hem vist casos en què el complement directe era un SD o un SQ, ço és: objectes quantitzats o «*quantity*», com en diria Borer (2005). Però, què passa amb els plurals escarits i amb els noms de massa (tots ells «*non-quantity*», segons Borer, i que, per tant, no podrien assignar rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$ i, doncs, només els podríem trobar en construccions atèliques, a [Esp, SF^{C}])?

Comencem pels SN *plurals escarits*. Segons MacDonald, frases com les de (89), amb un adjunt de lapse temporal i un adjunt duratiu alhora, són perfectament viables, en el context adequat:

(89) *a*. John ate pizzas in 10 minutes for an hour straight.
b. John drank sodas in 3 minutes for an hour straight.
c. John carried goats into the barn in 10 minutes for an hour straight.
d. John pushed carts into the store in 3 minutes for an hour straight.

Per a (89.*a*), la interpretació seria que, per a cada pizza que en John s'ha menjat, ha trigat 10 minuts a acabar-se-la, i que, en total, ha estat menjant pizza durant una hora. Si això és així, en realitat estaríem davant construccions *tèliques*: l'adjunt de lapse temporal fa referència al final de cada subesdeveniment (de menjar-se una pizza), expressant la quantitat de temps que transcorre abans que el final de cadascun d'aquests subesdeveniments tengui lloc; i l'adjunt duratiu (igual que en les construccions tèliques que hem examinat abans) el que fa és forçar una interpretació en què cada subesdeveniment ha de tenir lloc una vegada i una altra durant el temps total que l'adjunt especifica. La peculiaritat és que, ara, amb plurals escarits, la interpretació requereix que l'objecte de cada subesdeveniment sigui no idèntic (la mateixa pizza), sinó *similiar*. D'aquí que MacDonald digui que, amb objectes plurals escarits, l'adjunt duratiu remarca que estam davant una *sèrie d'esdeveniments similars* (SES).

Els plurals escarits es comportarien, doncs, com a quantificadors existencials, i MacDonald assumeix que necessàriament han de pujar fins a la posició d'[Esp, Asp], per tal de poder lligar una variable dins el domini d'SAsp i, així, donar lloc a una interpretació de SES. La conseqüència d'això és que, per a MacDonald —i a diferència de Borer (2005)—, els plurals escarits són SN amb el tret [+q] (ço és: són *quantitzats*, «*quantitiy*» o *+SQA*).

Si MacDonald té raó —i nosaltres creim que sí, si més no en aquest punt—, frases del mallorquí com les de (90), amb CP amb plurals escarits, rebrien una explicació senzilla. En realitat, són construccions tèliques, però amb una lectura de SES. En el marc de Borer (2005), diríem que, si els plurals escarits en realitat són «*quantity*», poden assignar rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$:

(90) *a*. En Joan ha {menjades/menjat} pizzes (en tres minuts) (durant una hora).
b. En Joan ha {begudes/begut} cerveses (en tres minuts) (durant una hora).

I què passa amb els objectes que són *noms de massa* (escarits)? Segons MacDonald (2009), la interpretació de SES amb objectes noms de massa no és possible. Les frases de (91) són clarament *atèliques*:[46]

(91) *a*. John ate pizza #<u>in 10 minutes</u> <u>for an hour straight</u>.
b. John drank soda #<u>in 3 minutes</u> <u>for an hour straight</u>.
c. John carried mud into the barn #<u>in 10 minutes</u> <u>for an hour straight</u>.
d. John pushed ice into the store #<u>in 10 minutes</u> <u>for an hour straight</u>.

Atès aquest diferent comportament entre els plurals escarits i els noms de massa, MacDonald conclou que els primers són [+q], pugen a l'[Esp, Asp] i donen lloc a una lectura de SES. Per contra, els noms de massa són, ara sí, [–q], i es quedarien dins SV sense pujar a l'[Esp, Asp] ni poder donar lloc a una lectura de SES. Amb tot, i això és important, MacDonald entén que es produeix una relació de Concordança (*Agree*) entre Asp i el nom de massa (dins SV), no gràcies a una relació especificador-nucli, però sí mitjançant c-comandament.

Com hem dit al començament d'aquest § 6, per a MacDonald, la relació de Concordança amb Asp és la instanciació sintàctica de la correspondència objecte-esdeveniment (en anglès, «*object-to-event mapping*»), que té lloc quan una propietat de l'argument intern —que ell anomena *tret [q]*— afecta la interpretació aspectual del predicat sencer. Si l'argument que Concorda i assigna valor a Asp és [+q], el predicat *pot* esser interpretat com a tèlic;[47] si és [–q] (un nom de massa), el predicat serà interpretat

[46] MacDonald hi posa «#» en comptes de «*» perquè, com ja hem apuntat al començament del § 6.1, no és exacte afirmar que l'adjunt de lapse temporal sigui incompatible amb predicats atèlics; el que passa és que la lectura que s'obté és, aleshores, *incoativa* (fa referència al començament de l'esdeveniment).

[47] MacDonald diu que el predicat *pot* esser interpretat com a tèlic, precisament en consideració a frases transitives atèliques (activitats, del tipus *En Joan ha {empès/*empesa} sa carrossa durant una hora*) en què el tret [±q] de l'argument intern no afecta la interpretació aspectual del predicat. Recordem que Borer (2005), en aquests casos, assumeix que l'argument intern s'introdueix en l'[Esp,

com a atèlic.

Per tant, per a MacDonald, les frases mallorquines de (92) són atèliques, perquè l'objecte és un nom de massa i, doncs, [–q], però igualment es produiria una relació de Concordança entre Asp i l'objecte, i això podria explicar —afegim nosaltres— que la CP sigui possible:

(92) *a*. En Joan ha {menjada/menjat} pizza ($^{\#}$en tres minuts) (durant una hora).
b. En Joan ha {beguda/begut} cervesa ($^{\#}$en tres minuts) (durant una hora).

Si volem traslladar aquesta proposta al model de Borer (2005), creim que hi ha una solució prou factible: Si ho recordam —*v.* (29)—, Borer contempla la possibilitat que l'especificador de D assigni rang a $<e>_d$ tant de forma definida (*[the dog's] ear*) com indefinida (*[a dog's] ear*). Emperò, quan tracta l'assignació de rang a $_{Asp}<e>_{\#}$, només contempla la possibilitat que els especificadors siguin «*quantity*»; dóna per suposat que Asp_Q és el *locus* de la telicitat, sense considerar que podria esser, senzillament, el *locus* de l'(a)telicitat o de l'aspecte intern (com diria MacDonald). La proposta que volem fer és que $_{Asp}<e>_{\#}$ pot rebre tant rang «*quantity*» com «*non-quantity*», en funció de la naturalesa de l'especificador: si aquest és un SD, un SQ o, fins i tot, com hem vist, un plural escarit (SNum?), aleshores la construcció s'interpretarà com a tèlica. En cas contrari (ço és, si el que assigna rang a $_{Asp}<e>_{\#}$ és un nom de massa escarit (un SN ras), aleshores la construcció s'interpretarà com a atèlica. Tant en un cas com en l'altre, hi haurà CP, atès que en tots dos casos hi ha assignació indirecta de rang mitjançant la relació especificador-nucli.[48]

La CP, així, només seria inviable quan no hi ha Asp_Q: en les construccions estatives (baixes i davisonianes, excepció feta de les estatives altes; *v.* el § 5.4) i en les activitats transitives amb un SD/SQ a l'especificador d'F^C, perquè, en aquestes, la lectura és sempre atèlica (*v.* la n. 47).

D'aquesta manera, podem reformular el principi de (47) de la següent manera:

(93) *Principi de legitimació de la CP amb l'objecte* in situ *(II):* En el català de Mallorca, la CP amb l'*objecte in situ* pot tenir lloc (opcionalment) quan la construcció presenta el nucli funcional Asp_Q, degudament legitimat amb un argument («*quantity*» o «*non-quantity*») al seu especificador.

SF^C] (i no pas en l'[Esp, $SAsp_Q$]). MacDonald, per la seva banda, entén que en aquest tipus de construccions hi continuaria havent Asp, però un Asp «sense un tret esdevenimental que expressi que l'esdeveniment té un final». Les activitats transitives projecten SAsp; però sense aquest tret extra la correspondència objecte-esdeveniment és irrellevant.

[48] L'aplicació de la proposta de MacDonald al model de Borer (2005) implicaria que els noms de massa es generarien directament a l'[Esp, Asp], cosa que MacDonald no assumeix. Per a Borer (2005), els arguments interns han d'esser introduïts a l'especificador d'alguna projecció funcional, ja sigui $SAsp_Q$ o SF^C.

6.3. El problema de les construccions transitives tèliques amb noms de massa (i CP)

Ens restaria encara sense resoldre la qüestió d'aquelles construccions que, tot i tenir un argument intern «*non-quantity*» (un nom de massa), reben una lectura tèlica (i que en mallorquí, a més, admeten la CP):

(94) *a*. The prospectors discovered gold.
b. Robin found oil.
c. John found water {in ten minutes / #for ten minutes}.

(95) *a*. Es pagesos han {trobada/aigua}.
b. Sa NASA ha {descoberta/descobert} matèria fosca a l'univers.
c. He {donada/donat} palla a sa somera en tres minuts i, au!, he partit.
d. A sa finca no teníem civada, ho vàrem dir a en Joan, i ell, en un instant, mos ha {duita/duit} civada per sembrar!

MacDonald, referint-se a la frase de (94.*c*), diria que l'adjunt duratiu només és gramatical en l'accepció reiterativa de SEI (d'aquí la marca «#», perquè aquesta lectura, ara, no ens interessa). Aquesta frase és tèlica, però agafa un argument intern [–q]. L'explicació que en dóna MacDonald és la següent: predicats com *find* són «assoliments psicològics», en què el subjecte superficial (derivat) és, subjacentment, un experimentador generat en una posició inferior a SAsp i més alta que l'objecte. L'argument que Concorda amb Asp, donant-li el valor [+q], i que entra en la correspondència objecte-esdeveniment seria, precisament, aquest subjecte derivat.

A parer nostre, aquesta explicació, si bé dóna compte de la telicitat de les frases de (94) i (95), no explica per què, en el català de Mallorca, la CP té lloc amb el complement directe. Per això, haurem d'explorar alguna altra solució.

La idea que esbossarem és que els noms de massa (SN sense Q ni Num) no són, en si mateixos, ni [–q] (o «*non-quantity*») ni [+q] (o «*quantity*»), sinó que cal acudir a la informació conceptual o enciclopèdia de la seva arrel o listema per a determinar-ho. Per regla general, hom concep l'aigua, la matèria fosca, la palla i la civada com a entitats contínues (masses); d'aquí que, en general, els noms de massa assignin a $_{Asp}$<e>$_{\#}$ rang «*non-quantity*»; però, en ocasions, també podem concebre aquestes entitats com a quantitzades (*un poc d'aigua*, *prou palla*, *molta civada...*). De fet, creim que totes les frases de (94) i (95) impliquen, en el fons, una lectura quantitzada de l'argument intern; p. ex.: direm que hem trobat aigua si n'hem trobada en una quantitat raonable, tanta com per a poder afirmar que, efectivament, n'hem trobada.

Així, d'alguna manera, aquests casos serien com els de la frase italiana de (45): *La giumenta ha figliato in due ora*. De nou, creim que això connecta bé amb la idea de Mateu (2008) i Acedo-Matellán i Mateu (2010) segons la qual la telicitat d'aquesta frase no es troba representada gramaticalment, sinó que depèn tan sols de les propietats conceptuals de l'arrel.

Finalment, direm que, en un marc neoconstruccionista, res no ens impedeix de fer frases transitives *tèliques* com aquesta (amb noms de massa i verbs que, en principi, no diríem que són com *trobar* o *descobrir*):

(96) En es concurs on he participat, he hagut de beure primer cervesa; quan he hagut {beguda/begut} cervesa, m'han servit una botella de cola; i quan he hagut {beguda/begut} cola, encara m'han donat vi!

7. CONCLUSIONS

Procedim, tot seguit, a sintetizar les principals idees que creim que es desprenen del present treball.

D'entrada, la CP en els temps composts és un dels fenòmens que, en el si de les llengües romàniques, presenta més variació. D'una banda, hi ha sistemes lingüístics (com el castellà) que gairebé no presenten CP (excepte en construccions passives, de participi absolut i atributives). A l'altre extrem, hi ha sistemes lingüístics (com el català de Mallorca i alguns dialectes del sud d'Itàlia) que fan concordar o poden fer concordar el participi en un ventall més ampli de construccions.

En el cas del mallorquí, la CP amb els clítics acusatius de 3FEM.SG i 3FEM.PL és un fenomen ben viu; de fet, obligatori (molt especialment amb el clític de 3FEM.SG). En canvi, amb el clític *en* i, sobretot, amb el de 3MASC.PL, la CP és un fenomen més aviat opcional i en recessió.

D'altra banda, el mallorquí també admet la CP en altres construccions, si bé en aquests casos es tracta d'un fenomen en declivi: amb clítics acusatius de 1a i 2a persona, amb clítics reflexius «acusatius», en ergatives inherents, en passives pronominals, en inacusatives amb verbs de direcció inherent, i quan hi ha moviment *qu-* (relatives, interrogatives, exclamatives i focus contrastius). Però hi ha encara un altre cas en què pot tenir lloc, opcionalment, la CP en el català de Mallorca: quan un SN/SQ/SD ple i amb la funció de CD es troba *in situ* (en la seva posició canònica postverbal): *Na Maria ha cantada una cançó.*

En el català normatiu, només es recomana de fer la CP amb els clítics acusatius de 3a persona (inclòs *en*). Loporcaro (1998) es mostra molt crític amb l'explicació tradicional que subjau a aquesta prescripció, segons la qual, la presència de CP amb l'objecte *in situ* en alguns dialectes és senyal de la perdurabilitat de la construcció resultativa llatina, mentre que la manca de CP indicaria la gramaticalització del temps compost. Aquesta tesi, segons Loporcaro, és incompatible amb l'ambigüitat que es troba en construccions com *Le scarpe, le ho slacciate* ('Les sabates, les tenc desfermades' o 'Les sabates, les he desfermades'); aquests dialectes, a més, tenen l'auxiliar *haver* per a verbs intransitius, la qual cosa demostra clarament que sí que posseeixen veritables temps composts.

Amb tot, la CP amb l'objecte *in situ* sembla que no és sempre possible (almenys en el català de Mallorca actual): moltes construccions estatives la rebutgen (*Na Maria sempre ha {temut/*temudes} ses bubotes*; *Això m'hauria {costat/*costades} cent pessetes*), si bé no sempre (*Na Teresa ha {tenguda/tengut} febre tota sa nit*; *Sempre he {considerada/considerat} na Maria intel·ligent*); i també rebutgen la CP algunes construccions transitives atèliques com *He {empès/*empesa} sa carrossa durant tota sa cercavila*, les quals, encara que portin un objecte directe delimitat, s'interpreten més aviat com a activitats, i no pas com a realitzacions tèliques. Ja Rosselló (2002) diu que no totes les construccions inacusatives admeten la CP: només aquelles amb verbs de direcció inherent, però no pas les existencials.

Això, juntament amb contrasts interpretatius com el que s'obté de comparar el darrer exemple amb la frase *He {empesa/empès} sa palanca en dos segons*, fa que ens demanem si la clau de volta per a explicar la CP amb l'objecte *in situ* no podria esser l'(a)telicitat. Ara bé, el fet que no totes les construccions estatives es comportin de la mateixa manera, juntament amb la possibilitat de fer CP en oracions transitives en principi atèliques, amb plurals escarits i noms de massa (*En Pere ha {cantades/cantat} cançons tot s'horabaixa*; *Hem {beguda/begut} cervesa durant tota una hora*), fa que dubtem a l'hora de donar a l'(a)telicitat un paper tan important en la legitimació de la CP.

Davant tal complexitat, i amb l'objectiu de mirar d'abocar llum a aquest trencaclosques, hem examinat algunes propostes teòriques actuals que tracten el tema de l'(a)telicitat, posant especial èmfasi en el model exoesquelètic de Borer (2005), però també en el model nanosintàctic i descomposicional de Ramchand (2008). Així mateix, hem tingut en compte les aportacions que Jaque (2014) fa per a l'anàlisi de l'estativitat, i la teoria de MacDonald (2009) sobre l'aspecte intern.

Amb caràcter previ, hem resumit quin és el tractament que la CP ha rebut dins la GGT. Des de Kayne (1989), se sol assumir que l'objecte —ja es tracti de l'argument intern d'un verb inacusatiu, d'un clític o d'un sintagma *qu-*— ha de pujar des de la seva posició inicial fins a l'especificador d'SI (o ST), SCl o SC, respectivament, i que pel camí es detura a l'especificador d'una categoria funcional responsable no sols de comprovar (gràcies a la relació especificador-nucli) la concordança de trets φ i el cas acusatiu, sinó també de la interpretació de l'esdeveniment com a tèlic o atèlic, i per la qual també passa V: es tracta d'$SConc_{Part}$, $SConc_{O}$ o, d'ençà que Chomsky (1995) criticà, des del Programa Minimista, les categories funcionals no interpretables, SAsp (o, fins i tot, S*v* mateix, si s'accepten els especificadors múltiples).

Per al cas de la CP amb l'objecte *in situ* (com s'esdevé en el català de Mallorca), Kayne (1989) proposà que l'objecte directe en realitat és un dislocat a la dreta, amb un clític *buit* de represa que és el que realment experimenta el moviment i desencadena la concordança. Aquesta proposta és força criticable: assumir que, en mallorquí, els complements directes són sistemàticament dislocats no sembla gaire encertat: semàntica-ment, no semblen ni *afterthoughts* ni tampoc rerefons o coes informatives, i a més, tampoc no tenen la prosòdia típica que caracteritza les dextralocacions (Vallduví, 2002).

Per a Belletti (2006), el nucli ConcPart (a l'especificador del qual aniria a raure

l'objecte) estaria situat just per sota d'S*v*, per tal d'excloure la possibilitat que el participi concordi amb l'argument extern ([Esp, d'S*v*]) d'una oració transitiva o inergativa. També MacDonald (2009) assumeix que hi ha un nucli funcional aspectual (Asp) intern a l'S*v*.

En qualsevol cas, hem volgut deixar constància que, a banda del moviment de l'objecte fins a la posició d'especificador d'aquesta categoria d'*Asp intern*, l'objecte, en llengües com el català i l'italià (no així en castellà), molt probablement també ha d'ascendir fins a l'especificador d'alguna categoria d'*Asp extern* (per sobre d'S*v*), tals com Asp_{Perf}, Asp_{Progr}... (Cinque, 1999). Al seu especificador hi pot ascendir l'objecte, la qual cosa, si hi suman l'operació d'ascens de V a T, ens donaria l'ordre canònic VOS per a les oracions, que és l'odre que Vallduví (2002), seguint altres autors, entén que és l'ordre no marcat en català. Per contra, segons aquesta proposta, l'ordre canònic del castellà —llengua en què l'objecte no pujaria fins a l'especificador d'Asp extern—, seria VSO (*Hoy comprará Juan comida*). Aquesta és una distinció fonamental entre el català i el castellà, que, en futures recerques, caldria estudiar en més profunditat per les implicacions que pugui tenir respecte de la CP (gairebé inexistent en castellà).

L'ascens de l'objecte fins a [Esp, Asp_{extern}] pareix que és una condició *necessària* per a la CP; però *no* és *suficient:* la CP amb l'objecte *in situ* no és sempre possible. Sembla, doncs, que el deslllorigador de la CP cal cercar-lo dins la capa esdevenimental (S*v*) i, més concretament, en l'àmbit o domini del que MacDonald (2009) anomena *aspecte intern.*

El contrast entre *He {empesa/empès} sa palanca en 2 segons* i *He {empès/*empesa} sa carrossa durant una hora*, en què un mateix verb pot aparèixer tant en una construcció tèlica com atèlica, fa que ens inclinem vers algun model neoconstruccionista a l'hora de tractar la interfície lèxic-sintaxi, i no pas lexicalista o projeccionista.

En el model de Ramchand (2008), el que solem denominar *objectes* o *arguments interns* poden ocupar diferents posicions estructurals: poden esser especificadors del nucli Procés (PURS SUPORTADORS, com a *En Joan empeny sa carreta*), complements de Procés (TRAJECTES que mesuren l'esdeveniment; com a *En Pep menja peres*), especificadors de Resultat (RESULTADORS, o SUPORTADORS-RESULTADORS, com a *En Miquel ha romput es vidre*) o, fins i tot, complements de Resultat (FONS DE RESULTAT, com a *Es pagesos varen trobar aigua*). Emperò, per a Ramchand, excepte en el cas que hi hagi SResultat (per sota d'SProcés), l'(a)telicitat no es trobaria codificada gramaticalment, sinó que dependria més aviat d'implicacions semàntiques i contextuals; p. ex.: *Na Maria ha {menjat/menjades} pomes durant una hora* tindria la mateixa estructura sintàctica que *Na Maria s'ha {menjat/menjades} ses pomes en 3 minuts.*

Això no casa gaire bé amb l'observació de Kiparsky (1998) segons la qual, en finès, com a regla general, en les construccions tèliques s'assigna cas acusatiu a l'objecte, però cas partitiu en les construccions atèliques.

Podríem estar temptats de dir que, quan en el català de Mallorca admetem la CP amb l'objecte *in situ*, és perquè hi ha un SResultat. Emperò, continuaríem sense poder explicar per què hi pot haver CP en oracions transitives en principi atèliques, amb plu-

rals escarits i noms de massa (*En Pere ha {cantades/cantat} cançons tot s'horabaixa*; *Hem {beguda/begut} cervesa durant tota una hora*). Per això, rebutjarem el model de Ramchand (2008) sobre aquest punt.

No l'abandonam del tot, però, en la mesura que les aportacions i modificacions que Jaque (2014) fa al model de Ramchand, a l'hora de tractar les construccions estatives, pot esser de gran utilitat. Aquest autor entén que l'estativitat no és un fenomen homogeni, sinó que hi ha *graus* i *nivells* d'estativitat. Hi ha graus d'estativitat perquè, a banda dels *estats purs* (o *kimians*, avaluables en punts de temps i que no tindrien un argument esdeveniental) també hi hauria *estats d'interval* o *davidsonians* (p. ex.: *Aquella estrella ha {brillat/*brillada} intensament*; *Una tàpia ha {blocat/*blocada} s'entrada durant anys*). Hi ha també nivells d'estativitat perquè, dins els estats purs, hom pot distingir entre *estats baixos* (o *de nivell 1*, que adoptarien l'estructura d'un SR_{CC} més una *v* categoritzadora) i *estats alts* (o *de nivell 2*, que adoptarien l'estructura d'un SInici, si bé, en temps de passat o perfet, podrien afegir també un SProcés i un SR_{CT}). Entre els primers hi trobam verbs de mesura (*costar*, *pesar*, *durar*), verbs psicològics d'experimentador subjecte emocionals (*estimar*, *odiar*) i verbs existencials (*haver-hi*, *faltar*, *sobrar*). Entre els segons hi trobam verbs de possessió (*tenir*), verbs psicològics d'experimentador subjecte cognitius (*saber*, *creure*) i verbs de percepció (*veure*, *sentir*). Curiosament, en finès, els verbs estatius de nivell 2 admeten que l'objecte vagi amb cas acusatiu, quan per regla general haurien d'anar amb cas partitiu. En el català de Mallorca, els verbs estatius alts admeten la CP, a diferència dels estatius baixos (i dels estats davidsonians o d'interval).

Per a Borer (2005), el caràcter tèlic o quantitzat d'una estructura verbal depèn de la inserció del nucli funcional Asp_Q, entès com una variable (o valor obert) $_{Asp}<e>_{\#}$ que pot esser legitimada, entre altres mecanismes, indirectament, mitjançant la relació especificador-nucli, si un SD/SQ que tengui la propietat d'esser *quantitzat* («*quantity*», en la terminologia de Borer; ço és: que no sigui ni un plural escarit ni un nom de massa) és ajuntat a l'especificador d'$SAsp_Q$; en tal cas, l'especificador d'$SAsp_Q$ serà interpretat com a *subjecte de quantitat* i, en principi, rebrà cas estructural acusatiu. Amb tot, Borer té un problema amb les construccions transitives tèliques amb noms de massa, que són «*non-quantity*» (del tipus *They found gold*), i assumeix que, en aquests casos, estam davant expressions idiomàtiques.

Per a les construccions *transitives atèliques* (no estatives), com la que tenim a la frase *Kim built houses* (amb un objecte homogeni o «*non-quantity*»), però també a *Kim pushed the cart* (que, tot i tenir un objecte quantitzat, s'interpreta com una activitat), Borer (2005) proposa que el nucli Asp_Q no es projecta; l'argument que fa d'objecte oracional és introduït a l'especificador d'SF^C (*closca funcional*), un nucli semànticament buit i que, excepcionalment, es legitima no mitjançant l'assignació de rang, sinó fonològicament, assignant necessàriament cas estructural *partitiu* (no acusatiu) al seu especificador (ja sigui «*quantity*» o «*non-quantity*»). Com que SF^C és una projecció semànticament buida, l'SD que es troba al seu especificador rep la interpretació de *participant per defecte* en l'esdeveniment, sense mesurar-lo.

Si aplicam la teoria de Borer (2005) a les dades de la CP en el català de Mallorca, podríem estar temptats de dir que la CP amb l'objecte *in situ* pot tenir lloc quan la construcció presenta un nucli Asp_Q, degudament legitimat amb un argument «*quantity*» al seu especificador. Emperò, novament, algunes frases atèliques i amb CP (com *En Pere ha {cantades/cantat} cançons tot s'horabaixa* o *Hem {beguda/begut} cervesa durant tota una hora*) posen en entredit aquesta conclusió. En les construccions transitives, la CP amb l'objecte *in situ* pot tenir lloc tant en construccions tèliques (amb un objecte SD o SQ: arguments «*quantity*») com en construccions atèliques amb SN (noms de massa i plurals escarits, que són «*non-quantity*»). La possibilitat de fer CP només hauria de romandre exclosa de les construccions transitives atèliques amb SD o SQ (del tipus *En Joan ha {empès/*empesa} sa carreta durant una hora* o *Na Maria ha {llegit/*llegida} una novel·la durant mitja hora*).

Hem intentat de resoldre aquests problemes del model de Borer (2005) apel·lant a algunes idees de MacDonald (2009). D'entrada, per a MacDonald, frases com *En Pere ha {cantada/cantat} una cançó en 15 segons durant 2 minuts* són gramaticalment possibles: són frases tèliques, però l'adjunt duratiu hi força una lectura reiterativa, que MacDonald anomena SEI (*sèrie d'esdeveniments idèntics*). Amb els plurals escarits passaria una cosa semblant: tindríem frases tèliques, però amb una lectura de SES (*sèrie d'esdeveniments similars*): *En Joan ha {menjades/menjat} pizzes en 3 minuts durant una hora.* Si això és així, cal revisar la definició que Borer (2005) fa de «*quantity*» i «*non-quantity*»: els plurals escarits, en realitat, són «*quantity*», i, doncs, poden assignar rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$.

D'altra banda, MacDonald (2009) contempla efectivament la possibilitat que els noms de massa ([–q]) puguin assignar rang a Asp, si bé, en tal cas, obtindrem una lectura atèlica. Hom podria proposar de rectificar el model de Borer en aquest sentit: $_{Asp}$<e>$_{\#}$ no és el locus de la telicitat, sinó més aviat de l'(a)telicitat, i pot rebre tant rang «*quantity*» com «*non-quantity*», en funció de la naturalesa de l'especificador: si aquest és un SD, un SQ o, fins i tot, com hem vist, un plural escarit (SNum?), aleshores la construcció s'interpretarà com a tèlica. En cas contrari (ço és, si el que assigna rang a $_{Asp}$<e>$_{\#}$ és un nom de massa escarit (un SN ras), aleshores la construcció s'interpretarà com a atèlica. Tant en un cas com en l'altre, hi haurà CP, atès que en tots dos casos hi ha assignació indirecta de rang mitjançant la relació especificador-nucli.

La CP, així, només seria inviable quan Asp_Q no es projecta: en les construccions estatives (baixes i davisonianes, excepció feta de les estatives altes) i en les activitats transitives amb un SD/SQ a l'especificador d'SF^C. Sobre aquesta base, hem formulat el principi de (93):

(93) *Principi de legitimació de la CP amb l'objecte* in situ *(II):* En el català de Mallorca, la CP amb l'*objecte in situ* pot tenir lloc (opcionalment) quan la construcció presenta el nucli funcional Asp_Q, degudament legitimat amb un argument («*quantity*» o «*non-quantity*») al seu especificador.

Finalment, per a poder donar compte dels casos de CP en frases transitives tèliques amb noms de massa (i, doncs, en principi «*non-quantity*»), hem apuntat, temptativament, la idea que els noms de massa (SN sense Q ni Num) no són, en si mateixos, ni [–q] (o «*non-quantity*») ni [+q] (o «*quantity*»), sinó que cal acudir a la informació conceptual o enciclopèdia de la seva arrel o listema per a determinar-ho. Per regla general, hom concep l'aigua o la palla com a entitats contínues (masses); d'aquí que, en general, els noms de massa assignin a $_{Asp}$<e>$_{\#}$ rang «*non-quantity*»; però, en ocasions, també podem concebre aquestes entitats com a quantitzades (*un poc d'aigua*, *prou palla*). Així, d'alguna manera, aquests casos serien com els de la frase italiana *La giumenta ha figliato in due ora*. Creim que això connecta bé amb la idea de Mateu (2008) i Acedo-Matellán i Mateu (2010) segons la qual la telicitat d'aquesta frase de l'italià no es troba representada gramaticalment, sinó que depèn tan sols de les propietats conceptuals de l'arrel.

En aquesta línia, fins i tot hem apuntat la possibilitat que $_{Asp}$<e>$_{\#}$, en ocasions, pugui rebre rang no indirectament (mitjançant la relació nucli-especificador), sinó directament, ajuntant-li una arrel o listema. Això permetria d'explicar la telicitat de frases com *Na Maria (ja) ha hagut ballat, quan jo he arribat*, sense cap assignador aparent de rang.

8. RECERCA FUTURA

En aquest treball hem deixat sense resposta diverses qüestions, com ara les que destacam a continuació, i que mereixerien ser investigades en el futur:

- Seria interessant estudiar com es comporten, respecte de la CP amb l'objecte *in situ*, els altres dialectes del català (p. ex., els parlars insulars restants, diferents del mallorquí, així com aquells dialectes del nord de Principat que també tenen temps sobrecomposts).

- Caldria comprovar, p. ex., en les *Rondalles mallorquines*, si els judicis d'(a)gramaticalitat que hem fet en aquest treball es corresponen o no amb el català de Mallorca del temps d'Alcover. Així mateix, seria molt interessant fer les comprovacions pertinents en obres com el *Cançoner popular de Mallorca* (del pare Rafel Ginard), *Un poble, un temps* (de Miquel Font) i l'*Arxiu d'Història Oral* (de Joan Miralles).

- Cal aprofundir en l'estudi de les diferències entre el català (llengua VOS, admissibilitat de CP) i el castellà (llengua (VSO, rebuig gairebé generalitzat de la CP), i i investigar quina importància podrien tenir les projeccions d'Asp extern i, en general, les projeccions que hi ha per sobre d'S*v* (com, p. ex., Veu$_{Passiva}$).

- Convindria detenir-nos més en els verbs estatius alts o de nivell 2 (aquells que accepten la CP i que en finès admeten el cas acusatiu). En finès, hi ha diferències

semàntiques —p. ex., de possessió (in)alienable— segons els objectes d'aquests verbs portin cas acusatiu o partitiu. ¿Trobam també diferències semàntiques en mallorquí, segons tinguem o no CP amb els verbs estatius alts?

- Així mateix, caldria desenvolupar els diferents matisos o trets que el nucli Procés pot presentar: a vegades, Asp_Q; altres vegades, un F^C dinàmic; altres vegades (com en les construccions estatives davidsonianes o d'interval), un mer introductor de l'argument esdevenimental... Per què els estats davidsonials o d'interval, si tenen SProcés, no admeten CP? On s'introdueix l'argument esdevenimental: a SProcés —com sosté Jaque (2014)— o a SE —com sosté Borer (2005)—?

- Per què dialectes com el català central no fan la CP amb l'objecte *in situ*? Com funcionen les operacions postsintàctiques que s'encarreguen de donar contingut fonològic al participi?

- Per què la concordança amb els clítics de 1a i 2a persona és opcional, en italià i en mallorquí? Per què és obligatòria amb els clítics de 3a persona, si bé opcional en francès? Per què l'italià no fa CP quan hi ha moviment *qu*-?

- També caldria investigar la distribució de l'auxiliar *haver/esser* en català antic i en el català de Mallorca de les persones majors (i del temps d'Alcover). Relacionat amb això, consideram molt interessant estudiar casos com els següents (extrets del *Cançoner Popular de Mallorca*), que presenten l'auxiliar *esser* amb construccions transitives i inergatives (però només en la 1a i 2a persona del singular, del present d'indicatiu):

(97) *a*. Oh camí real de Palma! | Que de pics te <u>som</u> passat | anant a veure un soldat | que està an es quarter del Carme!

b. Molta volta per un brot | sa soca li <u>ets</u> danyada: | sa culpa la té sa mare | i sa filla ho pagarà.

c. Des que <u>som</u> comprat un ase | 'vui me'n vénc, demà me'n torn. | Debades partesc de jorn, | sempre arrib tard a sa casa.

d. Davall aquella figuera | de l'amo de Son Bernat, | més pics hi <u>som</u> festejat | que no duran grans de blat | a Son Serra i es veïnat, | en deu anys, a sa quartera.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ACEDO-MATELLÁN, V. (2010): *Argument structure and the syntax-morphology interface*, tesi doctoral, UAB.

ACEDO-MATELLÁN, V., i J. MATEU (2010): "From syntax to roots: A syntactic approach to root interpretation" (ms.), Bellaterra, UAB.

BADIA, A. M. (1994): *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica i diastràtica*; Barcelona; Edicions Proa.

BELLETTI, A. (2006): "(Past) Participle Agreement"; dins *The Blackwell companion to syntax* (p. 493-521).

BORER, H. (2004): "Exo-skeletal vs. Endo-skeletal explanations: Syntactic Projections and the Lexicon".

BORER, H. (2005): *Structuring Sense, vol. 2: The normal course of events*, OUP.

CHOMSKY, N. (1965): *Aspects of the Theory of Syntax*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.

CHOMSKY, N. (2014): *Problems of projection: extensions*; manuscrit, per aparèixer dins C. CONTEMORI i L. DAL POZZO (eds.): *Inquiries into Linguistic Theory and Language Acquisition. Papers Offered to Adriana Belletti*; CISCL Press.

CINQUE, G. (1999): *Adverbs and Functional Heads: A Cross-Linguistic Perspective*, OUP.

DD. AA. (1906): *Actes del I Congrés Internacional de la Llengua Catalana.*

FABRA, P. (1918): *Gramàtica catalana*; Barcelona, Institut d'Estudis Catalans (ed. facsímil).

FABRA, P. (1956): *Gramàtica catalana*; Barcelona, ed. Teide.

GAVARRÓ, A., V. TORRENS i K. WEXLER (2010): "Object clitic omission: two language types", dins *Language Acquisition*, 17:4, 192-219.

GAVARRÓ, A., i N. FORTÓN (2014): "Person features and the acquisition of clitics"; dins C. CONTEMORI i L. DAL POZZO (eds.): *Inquiries into Linguistic Theory and Language Acquisition. Papers Offered to Adriana Belletti*; CISCL Press.

HALE, K. (1986): "Notes on world view and semantics categories: some Warlpiri examples"; dins P. MUYSKEN i H. VAN RIEMSDIJK (eds.): *Features and projections*, Dordrecht, Foris, pàg. 233-254.

HALE, K., i J. KEYSER (1993): "On argument structure and the lexical expression of syntactic relations"; dins K. HALE i J. KEYSER (ed.): *The view form Building 20: Essays in Honor of Sylvan Bromberger*, Cambridge, MA, MIT Press.

HALE, K., i J. KEYSER (2002): *Prolegomenon to a Theory of Argument Structure*, Cambridge, MA, MIT Press.

HARLEY, H. (1995): *Subjects, Events, and Licensing*, tesi doctoral, MIT, Cambridge, Ma.

HAY, J., C. KENNEDY i B. LEVIN (1999): «Scalar structure underlies telicity in 'Degree Achievements'»; dins T. MATTHEWS i D. STROLOVITCH (eds.): *Proceedings of*

SALT IX, Ithaca, NY, CLC Publications, pàg. 127-144.

HINZEN, W. (2006): *Mind Design and Minimal Syntax*, OUP, Oxford.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2002): Acord de la Secció Filològica de 17 de maig de 2002, de modificació dels noms dels temps verbals.

JACKENDOFF, R. (1990): *Semantic Structures*, Cambridge, MA, MIT Press.

JACKENDOFF, R. (2002): *Foundations of Language*, Oxford, OUP.

JAQUE, M. (2014): *La expresión de la estatividad en español: niveles de representación y grados de dinamicidad*, tesi doctoral, Universidad Autónoma de Madrid.

KAYNE, R. (1989): "Facets of Romance Past Participle Agreement"; dins P. BENINCÀ (ed.): *Dialect Variation on the Theory of Grammar*, Dordrecht Foris, p. 85-104.

KIPARSKY, P. (1998): "Partitive Case and Aspect", dins M. BUTT i W. GEUDER (eds.): *The Projection of Arguments*, Stanford, California, CSLI Publications.

KRATZER, A. (1996): "Severing the external argument from its verb"; dins J. ROORYCK i I. SAG (ed.): *Phrase Structure and the Lexicon*, Dordrecht, Kluwer.

KRIFKA, M. (1989): "Nominal reference, temporal constitution and quantification in event semantics"; dins R. BARTSCH, J. VAN BENTHEM i P. VAN EMDE BOAS (ed.): *Semantics and Contextual Expressions*, Dordrecht, Kluwer, pàg. 75-115.

KRIFKA, M. (1992): "Thematic relations as links between nominal reference and temporal constitution"; dins I. SAG i A. SZABLOCSI (ed.): *Lexical Matters*, Standford, CA, Center for the Study of Language and Information, pàg. 29-53.

LEONETTI, M. (?): Ressenya de Loporcaro (1998).

LEVIN, B., i M. RAPPAPORT HOVAV (1995): *Unaccusativity at the Syntax-Lexical Semantics Interface*, Cambridge, MA, MIT Press.

LOPORCARO, M. (1998): *Sintassi comparata dell'accordo participiale romanzo*; Torino, Rosemberg & Sellier.

MACDONALD, J. (2009): "Inner Aspect and Phases"; dins K. GROHMANN (ed.): *Explorations of Phase Theory: Features and Arguments (Interface Explorations, 18)*, Mouton de Gruyter, Berlin, p. 207-230.

MAIENBORN, C. (2005): "On the limits of the Davidsonian approach: The case of copula sentences; dins *Theoretical Linguistics*, 31, pàg. 275-316.

MARANTZ, A. (1997): "No escape from syntax: Don't try morphological analysis in the privacy of your own lexicon"; dins A. DIMITRIADIS i L. SIEGEL (eds.): *Proceedings of the 21st Annual Penn Linguistics Colloquium*, University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics, Philadelphia, pàg. 201-225.

MATEU, J. (2008): "Argument structure and denominal verbs" (ms.), Bellaterra, Centre de Lingüística Teòrica, UAB.

MATEU, J., i G. RIGAU (2002): "A Minimalist Account of Conflation Processes: Parametric Variation at the Lexicon-Syntax Interface"; dins A. ALEXIADOU (ed.): *Theoretical Approaches to Universals*, Amsterdam, John Benjamins, pàg. 211-236.

MAGERDOOMIAN, K. (?): "Aspect and Partitive Objects in Finnish", University of Southern California and Computing Reserch Lab, NMSU.

MENDIKOETXEA, A. (2007): "En busca de los primitivos léxicos y su realización sintác-

tica: del léxico a la sintaxis y viceversa"; Universidad Autónoma de Madrid / IUOG.

NGUYEN, A. (2014): *On Romance Past Participle Agreement and Its Challenges*, TFMa.

MOLL, F. DE B. (1952): *Gramàtica històrica catalana*; ed. 2006: Universitat de València.

MOLL, F. DE B. (1975): *Gramàtica catalana referida especialment a les Illes Balears*; Palma, ed. Moll.

PÉREZ SALDANYA, M. (2002): "Les relacions temporals i aspectuals"; dins J. SOLÀ, M. R. LLORET, J. MASCARÓ i M. PÉREZ-SALDANYA (ed.): *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Empúries.

RAMCHAND, G. (2008): *Verb meaning and the lexicon. A first-phase syntax*; Cambridge University Press.

RAMCHAND, G. (2011): "Minimalist Semantics"; dins C. BOECKX (ed.): *The Oxford Handbook of Linguistic Minimalism*, OUP.

RAMCHAND, G. (2013): "Argument structure and argument structure alternations"; dins M. DEN DIKKEN (ed.): *The Cambridge Handbook of Generative Syntax*, Cambridge, CUP, pàg. 265-321.

RAMCHAND, G., i P. SVENONIUS (2014): "Deriving the Functional Hierarchy"; dins *Language Sciences*, 46, pàg. 152-174.

RIGAU, G. (1989): "Per què els lingüistes necessiten una teoria del llenguatge?"; dins *Revista de Catalunya*, 34, pàg. 11-24.

RIGAU, G. (1997): "Locative sentences and related constructions in Catalan: *ésser/haver* alternation"; dins A. MENDIKOETXEA i M. URIBE-ETXEBARRIA (ed.): *Theoretical Issues at the Morphology-Syntax Interface*, Bilbao, Euskal Herriko Unibersitatea.

RITTER, E., i S. T. ROSEN (2000): "Event Structure and Ergativity"; dins C. TENNY i J. PUSTEJOVSKY (eds.): *Events as Grammatical Objects*, Stanford, CA: CSLI, p. 187-238.

RITTER, E., i S. T. ROSEN (2001): "The Interpretive Value of Object Splits"; dins *Language Sciences*, 23, p. 425-451.

ROSEN, S. T. (2007): "Structured events, structured discourse"; dins G. RAMCHAND i C. REISS (eds.): *The Oxford Handbook of Linguistic Interfaces*, OUP.

ROSSELLÓ, J. (2000): "Un enfocament minimista del paràmetre del subjecte nul"; Universitat Autònoma de Barcelona, Grup de Gramàtica Teòrica.

ROSSELLÓ, J. (2002): "El SV (I): El verb i arguments verbals"; dins J. SOLÀ, M. R. LLORET, J. MASCARÓ i M. PÉREZ-SALDANYA (ed.): *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Empúries.

ROSSELLÓ, J. (?): Ressenya de Loporcaro (1998).

RUAIX, J. (1985): *El català/2. Morfologia i sintaxi*; Moià, editat pel mateix autor.

SOLÀ, J. (1990): *Lingüística i normativa*, Barcelona, Empúries.

SOLÀ, J. (1994): *Sintaxi normativa. Estat de la qüestió*, Barcelona, Empúries.

SOLÀ I PUJOLS, J. (2002): "Modificadors temporals i aspectuals"; dins J. SOLÀ, M. R. LLORET, J. MASCARÓ i M. PÉREZ-SALDANYA (ed.): *Gramàtica del català contem-*

porani, Barcelona, Empúries.

SPORTICHE, D. (1996): "Clitic constructions", dins J. ROORYCK i L. ZARING (eds.): *Phrase Structure and the Lexicon*; Dordrecht, Kluwer.

TENNY, C. (1994): *Aspectual roles and the Syntax-Semantics Interface*, Dordrecht, Kluwer.

TRAVIS, L. (2000): "Event Structure in Syntax"; dins C. TENNY i J. PUSTEJOVSKY (eds.): *Events as Grammatical Objects*, Stanford, CA: CSLI, p. 145-185.

VALLDUVÍ, E. (2002): "L'oració com a unitat informativa"; dins J. SOLÀ, M. R. LLORET, J. MASCARÓ i M. PÉREZ-SALDANYA (ed.): *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Empúries.

VERKUYL, H. (1972): *On the Compositional Nature of the Aspect*, Dordrecht, Reidel.

VERKUYL, H. (1993): *A Theory of Aspectuality*, Cambridge, CUP.

WEXLER, K. (1998): "Very early parameter setting and the Unique Checking Constraint: a new explanation of the optional infinitive stage", dins *Lingua*, 106, 23-79.

WEXLER, K., A. GAVARRÓ i V. TORRENS (2004), "Feature checking and object clitic omission in child Spanish and Catalan", dins R. Bok-Bennema, B. Hollebrandse, B. Kampers-Manhe i P. Sleeman (eds.): *Romance languages and linguistic theory 2002*; John Benjamins.

WILTSCHKO, M. (2014): *The universal structure of categories. Towards a formal typology*, Cambridge University Press.